יו"ט **שבועות** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תנא, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

גני גרק יצ"ו

וקול השופר הול"ך וחזק מאוד

מה נאה הוא החג הקדוש ומה נהדר, כמה קדושה עילאית אצורות בו, הלא היא היום אשר מביאני המלך חדריו, אשר ידוע היא מפי ספרים וסופרים כי בכל שנה ושנה מתעורר מחדש אותה אור קדישתא אשר ירד משמי רום על בני ישראל באותה מעמד קדוש ונישא עת קרבנו ה' אל הר סיני.

וגם אלו אשר מאתנו אשר עדיין עומדים רחוק מן ההר, הרי יכולים המה להתקרב ולגשת אל ההר, כי כשנתבונן במצבן של ישראל בעת ההיא עת היו עם שפל, עלוב ומשועבד, בהיותו עייף ויגע מרוב עבודת פרך, ותב"ן לא ניתן להם להתבונן בעצמם, לב ישראל נאטם וכל מהותו אפפה חושך וצלמוות. ולפתע פתאום זרח אור ונתרחשו לו ניסים ונפלאות עת אשר שכינתא קדישא ירדה והוציאם מעבדות לחירות, ומיד ניתנה להם מצוות ספירת העומר, למען יצרפו את עצמם ויזכו את נפשם כי הנה יום גדול ונורא בא, יום קדוש.

ובהאי שעתא, צפור לא צייץ, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש, חיים לא נזדעזעה, הבריות לא דברו כאילו חדלו חיים מן הארץ, וקול אלוקים מתגלגל ונשמע בכל העולמות "אנכי ה' אלוקיך ולא יהיה לך", ומני אותה שעה קיבלו עם ישראל נשמות חדשות וזכו לאותה מעלה יתירה להיקרא "ממלכת כהנים וגוי קדוש".

ובחינה זו זורח ועולה מחדש מדי שנה בשנה וכמה דדיבר בקדשו רבינו הקוה"ט זי"ע: (דברי יואל יתרו פ"ח) "הפרשיות הללו שקורין בהם מתן תורה, המה מסוגלים לתיקון הנפש ולהתקרב אצל הבורא יתברך שמו, שאותה השפעה נשארה נצחי לדורות והקריאה מעורר הזמן כידוע, ולזה ירמוז כפילות הלשון ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, ששמיעה זו של מתן תורה יגרום לכם שמיעה לעתיד, שכל קיומינו וכח ההתגברות נגד הנסיונות הקשים, הוא רק מהשפעת אותה הקדושה שזכינו אלי' במעמד הנבחר". ולא תהא כהנת כפונדקית, אם כאשר רק הקריא"ה באמצע ימות השנה מעורר את הזמן, הרי עאכו"כ ביום זה יום מתן תורתינו, יורד ובא ההשפעות והתארות משמי מעל.

וכמה דמתאמרא משמי' דהרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שפעם ישב בשולחנו הטהור בחג השבועות והחסידים דיברו ביניהם על מה דאיתא בשם הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע ש"אפשר לשמוע הקולות והברקים כמו שהיה בעת מתן תורה" ואמר חסיד אחד לחבירו, כי יכול להיות כי הכוונה היא שמתאמצים במחשבה כ"כ כאילו עומדים בהר סיני, עד שאפשר להעמיד בדמיונו כאילו שומעים הקולות והברקים, הרה"ק מליסקא זי"ע בשמעו זאת, ענה ואמר: "לא ולא! קולות וברקים ממש! אני יודע שהוא כן".

ובוודאי ביום זה נזכה כולנו לבא כולם בברית יחד, נעשה ונשמע נאמר כאחד, לקבל את התורה מחדש מאבינו מלכינו אחד המיוחד.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דגש הפרים ..... ג
בשפתי צדיקים ..... ג
פרפראות לחכמה ..... ד
פינת יקרת ..... ה
שבח"י רבנן ..... ה
חוקים להורותם ..... ח
לשיב כהלכה ..... ח
לשכת הסופרים ..... ז
לזה ההילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
אור ישראל ..... יא
משולחן מלכים ..... יב
דברות קודש ..... יג

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

חדו השתא בהאי שתא, עם כל ברכאן דלעילא ותתא, לברכה לה בחדוה ובצוותא, ואנפאה נהירין נתראה, בנהירו עילאה
ומא דקא גרים, ברכת מזל טוב לאחל ולהרים, קדם ידידינו המהולל בפי ישרים, הרבני הנעלה והיקר באנשים, מלא חכמה ומדע
יום זלזל לא ישבות, בלב ונפש מסור לטובת המוסדות, פאר העסקנים וגזר המפעלות, לחזקו על אדני היסודות, מוסדי דור ודור
משמיא קא זכו לי' באיש אמונים, בניהול מערכת השחיטה בתבלית ההידורים, בהוראת מרן רבינו שליט"א על משמרת הקודש

ה"ה הרבני הנכבד והנעלה, פאר המעלה, יקר רוח ונדיב לב, עלבל יזדעזע נחמד ואהב
צדקת פזרנו לשם ולתפארת, לכל דבר שבקדושה לבו בוערת, בבוד שם תפארת

מוה"ר

חיים הערש אבערלענדער

הי"ו

מנכ"ל בית השחיטה המהודרת בעיר עוז לנו קרית יואל יצ"ו

וחבר וועד הנהלת מוסדות ישב לם בארה"ק ת"ו

לרגל יום שמחת לבבו,
באירוסי בתו הבכירה והמהוללה הלה החשובה שתחי'
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

עב"ג החתן למעלות תמים, יקר מפנינים,
מו"מ בתורה ויראת שמים,

כמר **אהרן** נ"ו

ממציעי המתיבתא הק' פה קרית יואל המעטירה יצ"ו

בנו של ידידינו החשוב והנעלה, מובתר בכל מדה ומעלה,
ובכתר שם טוב עולה, חסדו וטובו מפורסם לתהילה, כש"ת

מוה"ר **יואל גאלדשטיין** נ"ו

אב"י ומרגליות בעיר קרית יואל יצ"ו

והברכה אחת, מריחוק מקום מושלחת, ומקירוב לב מבורכת,
לראשי בית אב הנכבדים, עטרת זקנים בני בנים

הרבני החסיד הנכבד רוחש מעלתו, איש חי ורב פעולתו,
השוב ומטיב לזולתו, בפי ישרים תהלתו

מו"ה **מאיר הירש** הי"ו

מראשי עיר עוז לנו קרית יואל יצ"ו ומוסדותי' הקדושים
ומראשי חברי הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק ת"ו

הרבני החסיד הנכבד רוחש מעלתו, איש חי ורב פעולתו,
השוב ומטיב לזולתו, בפי ישרים תהלתו

מו"ה **משה חיים גאלדשטיין** הי"ו

חבר הנהלת עיר עוז לנו קרית יואל יצ"ו
ומראשי חברי הנהלת מבצר הכוללים דקרית יואל יצ"ו

הרבני החסיד הנכבד והנעלה, פאר המעלה
מו"ה **משה דוד אבערלענדער** הי"ו

מפארי חברי קהלתינו הק' בומסב"ג יצ"ו

הרבני החסיד הנכבד והנעלה, פאר המעלה
מו"ה **יהושע מעלליר** הי"ו

חבר הנהלת התאחדות האברכים בעיר קרית יואל יצ"ו

צרופה ברכתינו, מעומק לבינו, שהזיווג יעלה יפה, כסולת מעופה, לקשר של קיימא ולבנין עדי עד, והבית בהבונותו על
אדני יסודותיו, יהא מלא ברכת ה' על כל נדוניו, לעד ולנצח לדורותיו, מתוך נחת דקדושה, במדה גדושה, לאורך ימים
ושנים, רשנים ורעננים, וזכות רבותיה"ק נבג"מ יעמוד להם, לראות פרי ברכה בעמלם, להמשיך מפעלותיהם לטובה
מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא, עד ביאת גוא"צ בב"א

בעתירת וברכת

תברי הנהלת הקהלה והמוסדות בארה"ק ת"ו
ירושלים - בני ברק - בית שמש

לקח טוב

לקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים,
ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

עוצם מעלת היום שכולל כל טובות וסגולות רוחניות

גודל מעלת קבלת התורה ביום חג השבועות אשר בו מגיע לכל השלימות מכל התרי"ג מצות. משל למה הדבר דומה ע"פ הנראה מהכמי הרופאים שיצוה לבשל לחולאים רוטב מכל מיני בשר אשר עולה לסך עצום, ומהמת כח השמנונית מכל מיני בשר עולה לתרופה לחזק כוחות כל הגוף. **כן נוכל להבין גודל מעלות יום הזה זמן מתן תורתינו,** כי בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות; מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב או על אכילת מצה וכדומה, וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זו, וכל דבר ודבר בעתו מה טוב. **לא כן בחג הזה בקבלת התורה הנה נכללים בו כל התרי"ג מצות ביחד, טועמיה חיים זכו לא תחסר כל בה.**

תפארת שלמה

בחג השבועות כלולים קדושת כל המועדים

כל הימים טובים צריכין להיות להם רמז בחג השבועות, שהוא זמן מתן תורה, ובתורה כלול כל הימים טובים, ואם כן בעת נתינתה מהכרח שיכלול כל הימים טובים בו. **וראש השנה** מרומז בו 'וקול שופר חזק מאוד' (שמות יט, טז) במתן תורה, ובראש השנה גם כן שופר. **וסוכות** מרומז דישיבת סוכה תחות גדפיה שכינתיה (זה"ק ח"ג קג, ב), וכן במתן תורה, [וגם אי אפשר להחזיק שבועות רק אחר ספירות ז' שבועות כמאמר בזוהר הקדוש (ח"ג צז, ב), דהכוונה הוא על ז' ימי הבנין. ועניין נטילת לולב גם כן כוונה זו]. **ופסח** גם כן כוונה אחת עם שבועות, כמבואר בדברי האריז"ל דשבועות הוא יום שמיני של פסח כמו **שמיני עצרת** מסוכות. אמנם ענין יום הכיפורים צריך לדעת האיך מרומז בו, אפס הכמינו ז"ל אמרו בגמרא (עי' ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג; רש"י בראשית לו, ג) בג' דמוחלין עוונותיהם ואחד מהם הוא חתן, וכיון דמוחלין לחתן וודאי מוחלין גם כן לכלה, דמאי ביניהו, תרוייהו נשואים זה לזה. וחכמינו ז"ל אמרו **'ביום חתונתו' זה מתן תורה, נמצא כיון דהיה נשואין בשבועות, ואנו הכלה, נמחל לנו עוונותינו, אם כן זהו רומז ליום הכפורים בשבועות, דביום הכפורים מוחלין עוונות גם כן.**

קדושת לוי

נעשה ונשמע הוא קבלת מסירות נפש של כל ישראל

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גלה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (תהלים ק"ג, כ') גבורי כח עושי דברו והדר לשמוע בקול דברו. ביאור הענין דהנה למלאכים שייך זה, כי הלא הם אינם בעלי תאוה ורצון, על כן יכולין לקבל עול עבודתו לעשותו טרם השמיעה. כי ודאי יעשו כל אשר ישמעו אחר כך. **ואמנם איש הישראלי המקבל עליו לאמר לנפשו שחי ונעבורה בשביל אהבת הבורא. ולא יעכבנו ולא יעצרנו כל חפצי עולם הזה כולם מעבודתו יתברך.** הרי גם הוא יכול לומר נעשה קודם לנשמע. **כיון שמקבל עליו לעשות כל אשר ישמע שבגדר האדם לעשותו עד כלות נפשו ונשמתו. ועל כך אמרו אז כל ישראל נעשה ונשמע כי קבלו עול מלכות שמים עליהם באהבה בכל לבבם ונפשם ומאודם. וזאת נחת רוח גדול לפני מי שאמר והיה העולם. כי הוא מעלה זה לפניו כאילו מסרו נפשם וגופם ומאודם לעבודתו יתברך.**

באר מים חיים

מאכלי חלב לסימנא טבא שע"י התוה"ק בודאי יושפע לנו שפע פרנסה וכלכלה בלי יגיעה

איתא ברמ"א (או"ח סי' תצ"ד): **"ונוהגין לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות"** יש לדקדק אמאי מאכלי חלב ולא חלב בלבד לרמז על "דבש וחלב תחת לשונך" כפי שכתבו בזה הטעם. אמנם ידוע אשר בשעת חטא הקדמוני נתקלל האדם **בל"ט קללות,** ולכן צריך **ל"ט מלאכות** כי אין לך שום מאכל בעולם שלא יצטרך בו איזה ענין מלאכה כי אפילו דבר שגדל מעצמו, בלי שום נטיעה מ"מ צריך תלישה ואפילו ביצה שנולדה מעצמה יש בה ענין מוקצה בשבת הנוגע ג"כ באיסור מלאכה, **והיוצא מכלל כולם הוא החלב** אשר אין בו שום איסור מלאכה ומותר לכתחילה לחלוב בשבת ויו"ט לתוך מאכל [ורק כשחולב שלא לתוך מאכל יש בזה איסור מפרקן].

והנה, בשעת קבלת התורה פסקה זוהמתן, ולולא שחטאו אחריו היו נפטרים מכל הל"ט קללות. וזהו שאמרו: **"לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן"** כי המן היה ג"כ בלי שום מלאכת אדם. **ועל כן לרמז זה אוכלין מאכלי חלב דייקא "שנזכה ע"י התורה להשפיע פרנסה בלי עמל ויגיעה ללא צורך עשיית מלאכה".**

אמרי נועם

אל יתייאש מחלקו בתורה אפי' אדם שפל שבשפלים

משום כן ניתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחלת צאתינו מעבודת מצרים, בעת שלא היינו כדאים לזה, **להורות כי אין מעצור, ולא יתייאש אדם מחלקו בתורה אפי' אם יהי' בשפל המדריגה מ"מ כמוהו כמו הגדול שבגדולים.**

דרשות חת"ס

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. ובמסי שבת מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, ונל"פ לפ"ד הגמי דאף דתרי קלא לא משתמעי, מ"מ בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין כאחד דכיון דחביבי יהבי דעתייהו ושמעו, ונראה דמזה יש ללמוד על הכלל כולו, דבדבר חשוב מאוד אין שום טרדה מבטלו ונהנה, והנה אם התורה היי בעינינו כאילו היום ניתנה, לא היי שום טרדה מבטל, וזיש הפסוק נחלתי עדותיך לעולים, ר"ל בלי ביטול רגע אחת, כי ששוין לבי המה דאז אין שום דבר מבטל דכיון דחביב יהיב דעתי, אבל נטיתי לבי לעשות חקיך דהיינו שכופה יצרו, אבל אינו חביב, אז לעולם הוא בעקב דהיינו כשיפנה מכל הטרדות בסוף הכל אז פונה להתורה, משא"כ כשיש לו איזה טרדה לא יוכל למיהב דעתייהו, והנה בני ישראל כשקבלו את התורה אמרו נעשה ונשמע, והפירוש דאף אם נעשה איזה דבר מ"מ נשמע דכ"כ חביב היא אצלינו דלא יבטלנו שום דבר, וע"ז יובן מי גילה לבני רז זה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו דהיינו שמלאה"ש אין עשיי מבטלתן, וכן ישראל אמרו נעשה ונשמע דעשיי לא יבטלו אותם מלישמוע עוד.

(ישמח משה)

☆

ויחן שם ישראל נגד ההר וגו' ועתה אם שמוע תשמעו וגו'. ויבואר לפי"מ שפי המפורשים אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו שהשיגו מעצמן מצותי של תורה כמו שמצינו אצל אברהם שקיים כל התורה עד שלא ניתנה וכמו כן בקבלת התורה הגיעו ישראל למעלה זו, וזיש ויחן שם ישראל נגד ההר, יתכוין נגד ההר זה אברהם, כדמפרש במדרש ויקרא אליו מן ההר בזכות אברהם, דהיינו שהגיעו למדריגת אברהם, אלא שאז היו רק בבחי' אינו מצווה ועושה ולכן ניתנה התורה שיהיו בבחינת מצווה ועושה וזיש כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, והקדימו עשיה לשמיעה כי כבר ראו והשיגו טרם ששמעו אלא שאמרו נעשה המושג לנו, ונשמע להיות מצווה ועושה, וזש"ה אתם ראיתם וגו' ואביא אתכם אלי היינו אל ההר הזה ועי"ז השגתם תורתי מעצמכם ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ועכ"ז ושמרתם את בריתי כלומר בבחי' מצווה ועושה והייתם לי סגולה.

(ייטב לב)

☆

בנוסח ברכת התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ויש להבין הרי הקב"ה בוחר בנמוכים וע"כ בחר בהר סיני הנמוך מכל ההרים ובזה שאנו משבחין אשר בחר בנו מכל העמים נראה כיוהרא שרק בנו בחר לצד מעלתינו, ואפי"ל עפי"מ דבתיב כי באת אלי להזכיר את עוני ופיי המפו' שעד שלא באת אתה הייתי נחשב לצדקת נגד מעשה בני עירי וכו', היוצא לנו מזה דאם האדם אינו שלם במידותיו וצדיק עכ"ז בהעריך אותו נגד אחרים הפחותים ממנו במדרגה נקרא צדיק, ובזה פי' האלשיך הקי אתה בחרתנו מכל העמים ר"ל בהעריך אותנו נגד העמים כידוע, זזהו ביאור הברכה ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדלנו מן התועים ואיך אפשר לשבח ע"ז דנחשב כיוהרא, עז"א והבדלנו מן התוע"ם דייקא, דהיינו עבור שאוה"ע החם תועים ולכן הבדלנו מהם, אבל אם לא כן אין אנו נחשבים לכלום שיבחר בנו כמאמר הכתוב אל תאמר בצדקתי הביאני כי ברשעת הגוים, וזיש

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ד רבות"ק עצי התמרים

מיסודי היסודות לקבל התורה, הוא עבודת האכילה כראוי

רביה"ק זי"ע אמר פעם בחג השבועות, לפרש דברי המדרש (שמות רבה כה-א) **כשעלה משה למרום נתקנאו בו מלאכי השרת וכו' צר קלסתר פניו דומה לשל אברהם, ואמר להם לא זה שאכלתם אצלו** וכו' ואמר רבינו ז"ל שכוונת המדרש, שהקב"ה אמר להמלאכים לא זה שאכלתם אצלו, הרי אתם הייתם אצל אברהם אבינו וראיתם את עבודתו הקדושה בשעת האכילה, וע"כ בדין הוא שבניו יזכו לקבל את התורה [וכל"ק "עטין האט דאך געזעהן ווי אזוי ער עסט"], **כי מיסודי היסודות לזכות להתורה הקדושה, הרי הוא עבודת האכילה שיהיה בקדושה ובטהרה.**

מושיען ש"י (ח"ו עמ' תמ"ט)

ואני קרבת אלקים לי טוב

פעם בליל חג השבועות אמר רבינו אהא דאמרו חז"ל "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", דלפי זה **אם רואין שאין עדיין פתח כפתחו של אולם, אז הוא סימן שעדיין לא פתחו אפילו כחודו של מחט.** עוד אמר רבינו **שרגע אחת של התקרבות להשי"ת חשוב יותר מכל העוה"ז,** (ובמשנה באבות פ"ד: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז).

תפארת יואל (ח"א)

ג"כ אשר בחר בנו מכל העמים, היינו דייקא בהעריך אותנו נגד העמים התועים לכן בחר הי' להיות לו לעם קדוש אך אין זה מצד מעלתינו.

(קדושת יו"ט)

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי וגו' אלה הדברים אשר תדבר אל בנ"י. ופירש"י אלה הדברים לא פחות ולא יותר, וי"ל דאיתא במדרש שבעת מתן תורה ראו ישראל מלאכי השרת עשויים דגלים התאוו להם ומלא הקב"ה משאלותם, אמנם במדרש אחר איתא להיפוך דבשעת מתן תורה התאוו לשור שבמרכבה ועשו העגל, ויש להתבונן מדוע בבקשת הדגלים נתקבל מבוקשתם ובבקשת השור שבמרכבה היה להם למכשול ויצא העגל, אכן י"ל בהקדם דברי המדרש עה"פ איש על דגלו בשעה שנפטר יעקב אבינו טמר להם יהודה ויששכר וכו' ואם תעשו כן הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים דגלים, והנה כלל גדול שנו חכמים דחדש אסור מן התורה בכל מקום ואסור לשנות מדרכי אבותינו, ולכן י"ל דמאחר שהיתה מסורת ביד בנ"י מיעקב אבינו שעתיד הקב"ה לעשות להם דגלים ע"כ הותר להם להתאות לזה ונתמלא מבוקשתם אבל על השור שבמרכבה לא היה להם מסורת מאבותיהם ע"כ היה למכשול מה שנתאוו לה, וזש"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי"י שהרים את בנ"י מעלה מעלה עד שיכלו להביט במרכבה העליונה לכן בא

להשיג מתיקות קרבת אלקים
צריך מקודם לעמול בעבודת ה' ביגיעה

סיפור הרה"ג האב"ד (שליט"א) [זצ"ל]: בראשית ימי ממלכת מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע כשהי' אב"ד בעיר אורשיווע יע"ו, בא אליו בשנה אחד על חג השבועות איש חשוב וחסיד ות"ח גדול שדר בפולין, והי' מחסידי סטרעטין, ובימים ההם נהג מרן ז"ל שביום א' דשבועות אחר התפלה נכנס לביתו וקידש שם על מיני מזונות, ואח"כ בא שוב לביהמ"ד לומר "הקרעפיל פשעטיל", ולקידוש הזמינו רק אנשים חשובים ומכובדים, וחסיד הזה הי' גם כן מן הקרואים, וכאשר ישבו שם בחדר רבינו ושתו יי"ש נעשה אותו החסיד בגילופין, ובדה דעתי' כדרך החסידים, ואמר ש"**אמירת ההלל ששמע היום יוצאים מפי מרן ממש אין כדוגמתו**", וככה הרבה לדבר בהתפעלות רבה מתפלת מרן ז"ל.

ומרן ז"ל בשמעו דברים אלו לא ענה כלום, רק סיפר שמרן הק' משינאווע זי"ע הי' חתן הרה"ק מראזלא זי"ע, וידוע דהרה"ק משינאווא היה מגדולי חסידי הרה"ק מבעלזא זי"ע וכאשר הגיע פרשת יתרו הי' בדעתו ליסע לבעלזא לקבלת התורה, וגיסיו בני חותנו בקשוהו ש'אל יסע לבעלזא, שהרבה חסידים היו באים להרה"ק מראזלא על שבת קודש זו, ואם כן יהי' בזיון לחותנו שחתנו יסע לרבי אחר, אבל הוא באחד, שנוסע לבעלזא, ע"כ ביקשו גיסיו את אביו מרן הק' מצאנז זי"ע שיכתוב לבנו שמצוה לו בגזירת כיבוד אב שיבא אצלו לצאנז על שבת זה, (שזה אין כ"כ בזיון שפוס"ס נוסע לאביו ולא לרבי אחר). וכן הוה, ונסע לצאנז, ובשבת קודש בבוקר בשעת קריאת התורה שהרה"ק מצאנז קרא בעצמו בתורה, **וכאשר הגיע להעשרת הדברות שמע הרה"ק משינאווע ממש כל סדר קבלת התורה כמו שהי' באמת, וראה את הקולות ואת הלפידים, ואת ההר עשן.**

ואח"כ באותו שנה על חג השבועות בא מעצמו לצאנז, והכין עצמו בהכנה דרבה לקראת קבלת התורה, אבל בשעת הקריאה לא ראה כלום, ושאל את אביו אח"כ פשר הדבר, על מה זה ועל מה זה לא זכה גם עכשיו לקבלת התורה כמו בפרשת יתרו. ענה לו אביו הקדוש, **אסביר לך במשל, איש אחד פתח למסחר בית אופה, והיות שרצה שבני העיר יבואו לקנות מאתו, ע"כ הכריז שמי שיבא יתן חתיכת מזונות בחינם אין כסף, והי' שם אחד שאחר שאכל החתיכה הראשונה ביקש עוד חתיכה, אמר לו בעל האופה, בפעם הראשון נתתי לך כדי שתרגיש הטעם הטוב אבל לחתיכה השנית צריכים לשלם, וכן הוא כאן בנידון דידן המשיך הרה"ק מצאנז להסביר לבנו הק' בפעם הראשון נתתי לך שתרגיש כי טוב הוא, אבל אח"כ צריכין לעבוד את הש"ת ביתר שאת כדי שיוכלו להגיע למדריגה זו לשמוע קבלת התורה כמו שהי' על הר סיני ע"כ.**

והי' נראה שבזה מכוון מרן ז"ל להסביר לאותו חסיד שמה שהרגיש מתיקות התפלה היום הוי בלי הכנה כראוי מקודם, אבל בפעם הבא יהי' צריך לזה הכנה כדבעי.

'**מבאר רבותינו**' (שבועות)

האזהרה ועתה אם שמוע תשמעו לקולי ושמרתם את בריתי ועי"ד אמרם ברית אבות לא תמה, והיינו שאין להם להתאוות אלא על מה שקבלו מאבותיהם הקי ולא זולת וסיים אלה הדברים אשר תדבר אל בנ"י לא פחות ולא יותר שלא יפחתו מן הדברים שקבלו מאבותיהם מדור ודר ולא יוסיפו להתאוות מה שלא קבלו מאבותיהם.

(ברך משה)

☆

ויתיצבו בתחתית ההר.. ובגמי' מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, וי"ל הכוונה דהנה אמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו' יזכיר לו יום המיתה, והקשו המפרשים דאם יום המיתה היא הבחינה המועילה הול"ל להזכיר מיד יום המיתה, והת"י שיש כמה מעלות טובות אם ינצח את האדם את היצ"ר ע"י התורה שפקודי הי' ישרים משצחי לב משא"כ ע"י הזכרת יום המיתה יתעצב תמיד, ובזה יש לרמז דהנה היצה"ר נקרא הר כמאמרם צדיקים נדמה להם כהר, וזהו שכפה עליהם הה"ר כגיגית היינו שכפה עליהם היצה"ר, ואמר להם אם אתם מקבלים את תורתי מוטב, היינו שמוטב ביותר לנצחו ולהתגבר עליו ע"י לימוד התורה, ואם לאו שם תהא קבורתכם דרק אז יתגבר עליו בעצת יום המיתה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה הפסוקים
המלאים זיו ונוגה לפיקים

תיקון ליל שבועות

פע"א בליל שבועות כשערך הרה"ק מרוזין זי"ע את שולחנו, הרהר חסיד אחד בלבבו: הלא מן הענין לומר עכשיו "תיקון ליל שבועות" ומה אני יושב כאן אצל השולחן, הרגיש הרה"ק במחשבתו של החסיד, ואמר: הראשי תיבות של "ת'ערוך ל'פני ש'ולחן" הוא כמו הר"ת של "ת'יקון ל'יל ש'בועות", הרי שעריכת השולחן פועלת כמו התיקון.

(נר ישראל)

☆

בקובץ נחלת צבי מובא שהעיד החסיד רבי סענדער קעלער ששמע מרבו הק' מצאנז קודם חג השבועות שהרעיש מאוד על חיוב אמירת תיקון ליל שבועות וז"ל: ובהיותי צעיר לימים ילדות היתה בי, ורציתי לראות אם רבינו הדברי חיים אומר ג"כ התיקון בליל שבועות, מה עשיתי, בשעה שהי' הרה"ק בביהמ"ד לתפילת ערבית של יו"ט נכנסתי לחדרו והתחבאתי תחת הבגדים שהיו תלויים על הקיר, כשחזר הרה"ק מצאנז אחר התפילה, נכנס לחדרו והחל באמירת תיקון ליל שבועות בהתלהבות גדולה כדרכו בקודש, לאחר שגמר חמשה חומשי תורה הרים את קולו ואמר "באמת צריך לומר התיקון כולו, אלא שמחכים עלי אנשים חשובים שאכנס לביהמ"ד לעשות קידוש, לפיכך נאלץ אני לסיים כאן".

(פניני החסידות)

☆

סיפר הרב מגאלאנטא, שהיה פעם בבעלז אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על חג השבועות ובליל יו"ט אצל עריכת שולחנו הטהור ישבו אנשים מאויבערלאנד, וכשהרה"ק האריך לספר מהבע"ש הקדוש אמרו זה לזה בחשאי שצריכין לומר תיקון ליל שבועות, והרה"ק הרגיש מה שדברו ועמד תיכף במלוא קומתו ואמר בזה הלשון "די גרעסטער תיקון אויף דעם עולם איז שמועסן פון צדיקים.

(יד משה)

☆

פעם אחת בא מוכסן אחד מארץ רוסיא להרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע על חג השבועות זה הי' ימים אחדים קודם חג השבועות כאשר בא לבית הרה"ק בכדי לקבל שלום אמר לו הרה"ק, סע חזרה לביתך לחיים ולשלום, ואני נותן לך במתנה הגארטיל שלי, ובחג השבועות כשתהיה נעור בלילה תהיה חגור באזור שלי, המוכסן התחיל לבקש על נפשו מלפני הרה"ק מבעלזא, כי נסע נסיעה גדולה וקשה ורוצה להשאר על חג השבועות בבעלזא אצל הרה"ק, אמר לו אל תשאל שום שאלות ואם אני מצוה עליך תעשה כן, והוסיף בחג השבועות אל תלך לבית הכנסת להיות נעור בלילה, רק תהיה נעור בביתך כל הלילה, ותלך לבוש באזור שנתתי לך, לשמע דברים אלו לקח המוכסן תיכף ברכת פרידה מהרה"ק מבעלזא ונסע לביתו, והגיע לביתו בערב חג השבועות סמוך למנחה, אשתו כשראתה אותו עמדה ותמהה מאד מה קרה איתו שחזר עוד לפני החג, ועוד בערב יו"ט לפנות ערב, אז סיפר לה כל המעשה, נענתה ואמרה אם הרה"ק ציוה כן בודאי יש בזה כונה, ואין להרהר, בליל החג אחר הסעודה לא הלך המוכסן לביהכ"נ, רק אזר את חגורו של הרה"ק והתישב בביתו לאמר תיקון ליל שבועות, כשעה אחר חצות הלילה פרצו לביתו שלשה גזלנים ובידיהם מקלות של ברזל, וישאל אותם המוכסן מה חפצם, ומכין שראו את האזור של הרה"ק נבהלו מאד ולא יכלו לענות אותו, המוכסן לקח את האזור וקשר ידיהם היטב והמה כפסלים לא יכלו לעשות דבר, ושלח אחר שוטרים, והושיבו אותם בבית הסוהר.

(כתבי החסידים)

☆

בנו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב השתדך עם בת הרה"ק ר' צבי מזידיטשוב, הזוג הי' סמוך על שולחן הרה"ק מקאלוב, פע"א נסעה בת הרה"ק מזידיטשוב לבקר את אביה הק' ויבקש לה אביה שתספר לו קצת מהנהגת חמיה, וסיפרה לו כי פעם שכב חותנה ביום ערב שבועות לישון קצת, והיה ישן והולך בלי הפסק עד יום שני של שבועות, עד שהרבנית הרהיבה עוז בנפשה והקיצה אותו משנתו, והלך להתפלל, אמר לה אביה הרה"ק מזידיטשוב: חבל מאוד שהקיצו אותו, הלא כבר היה בהיכלו של משיח, ואם לא היו מעירים אותו כבר הי' פועל שיבוא.

(ספרן של צדיקים)

☆

פעם בליל שבועות נכנס הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין לבית המדרש, וראה שהקהל יושב מסביב לשולחנות ואומרים את ה"תיקון ליל שבועות" בחיפזון, התחיל הרה"ק מקארלין לצעוק בשפה הרוסית "דאוואי טובאר! טובאר דאוואי!" (כלומר תן סחורה! סחורה תן!...) כשראה הצדיק שאין הקהל מבין כוונתו, הסביר להם את הענין: בנוהג שבעולם, סוחר כשהוא יוצא לדרך, אין הוא מוביל עמו את כל הסחורה, אלא דוגמאות בלבד, דוגמא מכל מין שיש לו למכירה, אך אימתי יש להדוגמאות ערך, כשיש לו סחורה מספקת מכל מין, אבל אם אחד נוסע ומוכר סחורה ומראה

דוגמאות מבלי שתהיה לו שום סחורה בבית גנזיו, הרי סופו להתקבל בעיני הבריות כרמאי, הוא הדבר ב"תיקון ליל שבועות", בלילה של חג השבועות, מתיישבים אנחנו ומסדרים אנחנו על השולחן את הדוגמאות מכל מה שלמדנו במשך כל ימות השנה ואגרנו סחורה, תורה, נביאים, כתובים, משנה, גמרא, וכדו', במה דברים אמורים אם כל זה מונח על האיצטבאות, אבל אם במשך כל השנה אין לומדים והאיצטבאות ריקניות, ובליל שבועות מתישבים פתאום ומתחילים להכריז את כל הדוגמאות השונות, הרי זה באמת מעשה צחוק!, למה לי רוב דוגמאות שלכם, "טובאר דאוואי! דאוואי טובאר!", כלומר סחורה תן ולא רק דוגמאות.

(שיח שרפי קודש)

עשרת הדברות

עובדא ידענא שהרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא סיפר שפע"א הי' בפרשת יתרו בצל קדושת אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע ובקראו את עשרת הדברות ראה ממש קולות וברקים כמו בשעת קבלת התורה על הר סיני ולא בדמיון ראיתי אלא בפועל ממש ראיתי בעיני את הקולות וברקים של מתן תורה, ואח"כ חשבתי אם כך זכיתי לראות בלי ההכנה לזה א"כ אשתדל להכין עצמי בקדושה ובטהרה ושמירה יתירה וכן עשיתי עד חג השבועות עבדתי על זה עבודת הקודש ונסעתי על חג השבועות לאבי והנה אז לא זכיתי לראות והבנתי שמה שזכיתי לראות בפרשת יתרו הי' מפני שאבי רצה להראות לי בכח קדושתו מה שהצדיקים יכולים לראות.

(דברי מנחם)

☆

עוד סיפר הגה"ק משינאווא שבעת שקרא אביו הק' את עשרת הדברות הי' לו התפשטות הגשמיות ממש כמו במעמד הר סיני.

(שם)

☆

וכמה דהיה מספר הגה"ק משאמלויא זי"ע ששמע בשם הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שפעם ישב בשולחנו הטהור בחג השבועות ודיברו ביניהם על מה דאיתא בשם הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע ש"אפשר לשמוע הקולות והברקים כמו שהיה בעת מתן תורה" ואמר חסיד אחד לחבירו, כי יכול להיות כי הכוונה היא שמתאמצים במחשבה כ"כ כאילו עומדים בהר סיני, עד שאפשר להעמיד בדמיונו כאילו שומעים הקולות והברקים, הרה"ק מליסקא זי"ע בשמעו זאת, ענה ואמר בלשון הקודש: "לא ולא! קול ממש! בוודאי קולות וברקים ממש! וגם אני יודע שהוא אמת".

(דרכי הישר והטוב)

☆

ידוע עבודתו הק' של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע כשהיה קורא את עשרת הדברות בחג השבועות שהי' נורא על כל סביביו, והיה מעשה בחג השבועות שבקריאת התורה נתלהב כל כך עד שאחד מגדולי תלמידיו קהו פתאום עיניו מראות מחמת ההתרגשות העצומה שתקפתו, וכשגמר הרה"ק את כל הקריאה חזר אליו מאור עיניו, אחר התפילה כשסיפר החסיד להצדיק את אשר קרהו, אמר לו הצדיק שהמאורע בא לו מפני שנתקשרה נפשו בנפשו והוא עבר אז דרך "חושך ענן וערפל" שבמעמד הר סיני, ועל כן חשכו עיניו לפי שעה.

(שיחות קודש)

☆

הרה"ק ר' חיים דוד דוקטור מפיעטרקוב זצ"ל תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע סיפר כשהיה בפעם הראשונה בחג השבועות בלובלין, ובעת שהתחיל החוזה קריאת העשרת הדברות אנוכי ה' אלוקיך, לא ראה שום אנשים בבית המדרש, כי היה מלא כל הביהמ"ד מאותיות "אנוכי" עד שגמר הרב כל העשרת הדברות אז ראה בחזרה כל האנשים.

(גדולת הצדיקים)

☆

וכעין זה שמעתי בשם צדיק אחד כשהיה בביהמ"ד של הרבי מלובלין זי"ע בעת קריאת עשרת הדברות, והביט בעת קריאת עשרת הדברות בביהמ"ד ונדמה לו שכל הביהמ"ד היה פנוי ולא נשאר בו איש.

(ישמח ישראל)

☆

מעשה שהיה אצל מרן הבעש"ט הק' שפעם אחד קודם התגלות למד עם תלמידיו, כידוע שהיה מלמד נערים, ומסר להם חלק תורתם בבחינת מעמד הר סיני בקולות וברקים, וכשהגיע לפני חג השבועות ולמד עמהם סדר מתן תורתינו הק' שאל את הילדים, בניי, אתם זוכרים מעמד הר סיני, והשיבו כולם בפה אחד, אנו זוכרים, כי פתח להם הדעת והשכל עד שזכרו ממש, ורק אחד השיב: אין אני זוכר, וזה יצא לתרבות רעה ר"ל.

(ספר הבעש"ט)

☆

ביום ראשון של שבועות, קודם קריאת התורה, הלך פעם הצדיק ר' חנוך העניך מאליסק לביתו לנוח מעט, קודם שבא בחזרה לבית הכנסת נזדרזו כמה חסידים ועלו על הבימה, כדי שיוכלו לעמוד סמוך אצל הצדיק בשעה שיקרא עשרת הדברות, כשנכנס הצדיק לבית הכנסת, רמז בידו על האנשים שירדו מהבימה, ואיש פשוט אחד מהמון העם עומד אף הוא על הבימה, ורמז הצדיק שהוא ישאר על מקומו, וחסיד אחד התרעם בלבו וחשב: אנחנו לומדים כל השנה בתורה הקדושה, ולא נתן לנו הרבי לעמוד אצלו, ולעם הארץ הזה נתן רשות, אתמהה! אבל כשהתחיל הצדיק

לקרוא עשרת הדברות בהתלהבות נוראה כדרכו בקודש, עברה וחלפה המחשבה ממנו, כי כל חושיו היו דבוקים לשמוע אמרות קדשו של הצדיק, אחר התפלה נהגו החסידים ללכת לשלחנם של בני הצדיק, ואותו חסיד הלך לחתנו הרב ר' אנשיל אשכנזי, כשבא לשם ומצא אותו האיש שעמד על הבימה אף הוא יושב שם, חזרה וניעורה אותה מחשבה בלבו, ותיכף שמע את ר' אנשיל אומר: בהר סיני, כידוע, נתרפאו כל החולים, וחותני הוא צדיק הדור והבימה שלו היא בבחינת הר סיני, ומפני שהאיש הזה זקוק לרפואה, לכן נתן לו חותני הקדוש רשות לעמוד אצלו בשעת קריאת התורה על הבימה, כדי שתהיה לו רפואה.

(כתבי החסידים)

☆

פעם אחת בשנה שחל ערב שבועות בשב"ק, אמר מרן הדברי חיים שחיוב על כל אחד לומר כל התיקון ליל שבועות, זאת אמר בתורה של סעודה ג' ורצו החסידים לראות אם מרן יאמר כל התיקון ליל שבועות, נכנסו שני אברכים בהסתר לחדר מרן, אח"כ בא מרן וישב ובא הגבאי לחדר ומצאם, בקשוהו שישתוק, אבל הוא התרגז עליהם עד שמרן שמע, וצעק על הגבאי למה מזלזל בהם ומצער בני ישראל בחינם, ויצא ממחבואם ועמדו שם ושמעו אמירת תיקון ליל שבועות, כשהגיע מרן הקדוש לעשרת הדברות שבפרשת יתרו, הרגישו האברכים הנ"ל שכמעט פרחה נשמתם מגודל הפחד שנפל עליהם ממתיקות נעימות הקדושה, וכשהגיע לעשרת הדברות שבפרשת ואתחנן הרגישו עוד הפעם רעדה גדולה עד מאוד, עד שסיים כל התורה.

(בחצרות החיים)

הצדיק ר' ברוך ממז'יבוז', נכדו של הבעש"ט, כשהיה דר בטלטשין, נסע פעם קודם חג השבועות למז'יבוז', להשתטח על קבר זקנו הבעש"ט, ולא נכנס לבקר את אחיו הצדיק בעל "דגל מחנה אפרים" שדר אז במז'יבוז, רק תיכף בבואו העירה נסע אל קבר הבעש"ט, ומשם חזר ישר לביתו לטולטשין, תיכף אחר חג השבועות בא פעם שנית למז'יבוז', ונסע שוב אל קבר הבעש"ט, ומשם בא לבית אחיו בעל ה"דגל" שאל אותו אחיו: למה זה כשהיית קודם החג על קבר זקנינו לא באת אלי, ולמה זה באת תיכף אחר החג פעם שנית על קבר הבעש"ט? השיבו ר' ברוך: אמרו לי מן השמים, שאם אני רוצה אקבל התורה בחג השבועות בקולות וברקים כמו שקבל משה רבינו מסיני, והייתי על קבר הבעש"ט, ובקשתי ממנו שיפעול שיהיה לי כח לקבל התורה באופן זה, חזרתי לביתי, וקבלתי התורה בחג השבועות בקולות וברקים, והנה עכשיו אני רואה שאין כח בידי, ובקשתי מזקני הבעש"ט שיקח זאת ממני.

(כתבי החסידים)

☆

הרה"ק ר' הירצקא מראצפארט זי"ע היה פעם בצאנז בשבת שקורין עשרת הדברות, והיה שם גם הגביר ר' מאיר לעוולקי, ומרן הקדוש קרא בחשאי מאד מפני שהיה אז חלש וגם גרונו נחר, אחר התפילה שאל הרה"ק מראצפערט את הגביר הנ"ל אם שמע את הקולות והברקים בעת שקרא רבינו את עשרת הדברות, והיה לפלא בעיני הגביר הנ"ל כי כל הקהל שהיו שם במקום לא שמעו את קול רבינו בשעת הקריאה ואפילו העומדים סביבו, והרה"ק הנ"ל הגם שעמד למטה ליד התנור שמע קולות וברקים.

(זכרון נפתלי)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

פעם אחת היו חסידים הרבה על חג השבועות בראדאמסק אצל הרה"ק התפארת שלמה זי"ע, ומחמת שהיו כמה מאות חסידים ולא הכינו עבור 'עולם' כזה, לכן לא היו יכולים לקיים את מאמר חז"ל (פסחים ס"ח) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. וכאשר לקחו פרידת השלום מזקני זצללה"ה **אמר להם בבדיחותא, שובו 'לכם' לאהליכם, היינו ה'לכם' שחסר לכם פה תקחו אותו לאהליכם שיהיה לכם באהליכם פרנסה וברכה וכל טוב.**

אהל שלמה

י"ל טעם בדרך צחות על מה שאוכלין לביבות 'קרעפליך' בחג השבועות, על פי מה שכתב בספר מגדול עוז להריעב"ץ (בחלק עליית הטבע) שאחד מפלאי הטבע בדוממים נזכר בדברי הקדמונים כי הר סיני העידו עליו כי האבנים הנמצאים בו מצוייר עליהן צורת סנה, ולכן נקרא ההר ההוא 'סיני' על שם הסנה, ואחד מנכבדי ברצלונא הביא עמו מן האבנים ההם והיו יכולים לראות בו הסנה מצויר בתכלית הציור והציור ציור אלקי, ושברו את האבן לחצאים ונגלה הסנה בכל חלק, ואח"כ חלקו אותו חלק לחצאים ונמצא הסנה מצויר בכל חלק בפנימיתו, וכן פעמים רבות עד שהיו החלקים כדמות בטנים ועדיין הסנה בהם יעוי"ש. והנה הלביבות עשויים בשלשה קרנות וכשמחלקים אותם לחצאים עדיין יש לכל חלק ג' קרנות, וכשמחלקים אותן החצאין לחצאין עדיין יש בכל אחד מהם ג' קרנות וכן לעולם, **נמצא שבענין זה של חלוקה לחצאין יש להלביבות דמיון לאבני הר סיני, וכיון שבחג השבועות נתעלה הר סיני שקבלו עליו בני ישראל את התורה, לכוונה זו נוהגין לאכול לביבות בחג השבועות.**

קדושת ציון, מועדים

והגבלת את העם לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו וכו' וירד משה מן ההר ויאמר להם היו נכונים לשלושת ימים וכו' וקשה למה לא אמר להם מרע"ה תיכף מצות הגבלה, גם אינו מובן מאמה"כ ויאמר ה' אל משה לך רד העד בעם פן יהרסו וכו' והשיב משה לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העידות בנו הגבל את ההר וקדשתו, וקשה ג"כ למה לא רצה לומר להם מצות הגבלה וגם מה היתה תשובתו אל ה' לא יוכל העם לעלות וכו', ולהלן בפ' כתיב ויאמר ה' אל משה לך רד ועלית אתה ואהרן וכו' וירד משה מן ההר ויאמר אליהם ופרש"י מצות הגבלה ותמוה למה המתין עד עכשיו במצות הגבלה.

והנראה לפרש דמרע"ה אשר היה במעלה גבוה מעל גבוה לא היה יכול להשיג איך אפשר לעבור את פי ה' לעשות ח"ו נגד רצונו ית"ש וסבר דכמו שהוא זיכך את אבריו ומוכנים מעצמם לעשות רצון קונם, כמו"כ ישראל מסתמא אבריהם מוכנים ומזוככים שלא לעבור על מצות ה', לכן אמר כי לא יוכל העם לעלות, ר"ל הלא אין ביכולתם לעלות אף אם הם ירצו אין ביכולתם מפני כי אתה העדותה בנו, א"כ אבריהם מעצמם לא יעשו את פעולתם, לכן אמר לו השי"ת לך רד, רד מגדולתך ואז תראה שישראל הם לא במדריגה זו וצריכים התראה.

(דברי חנוך)

☆

עוד לאלוקי מילין לפרש מה שמיאן משה בתחילה לרדת ורק אח"כ כשאמר לו הקב"ה עוד הפעם לך רד הסכים, עפי"מ דאיתא בגמ' (ברכות ה:) היוצא מביהמ"ד אל יפסיע פסיעה גסה וה"מ למיפק אבל למיעל לית לן בה, ותמוה המפו' דמאי קמ"ל הא בהדיא קאמר היוצ"א מביהכ"נ, וכתב הרי"ף (בעין יעקב ברכות סי' כ"א) דהכוונה אם יוצא מביהכ"נ ע"מ שיבוא מהר בחזרה לביהכ"נ מותר לרוץ אפי' בהליכתו מביהכ"נ שהוא סיבה שיבא מהר בחזרה, וז"ש וה"מ למיפ"ק כשכוונתו לצאת לגמרי אבל למיע"ל פי' שרוצה לחזור אז לית לן בה וכל שכן דהיטנא טפי כדי לחזור מהר,

ובזה פי' בבית אפרים (בפתיחה לאו"ח) מאמר נעים זמירות ישראל חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך שאני יוצא ע"מ לשוב בחזרה לבית הכנסת אז חשתי ולא התמהמהתי כי מותר לרוץ בכה"ג אפי' ביציאתו.

ובזה א"ש דמשה רבינו לא רצה לירד רק בנחת כדין היוצא מביהכ"נ שלא יפסיע פסיעה גסה ולכן התמהמה בירידתו, וה' הבין כוונתו ע"כ אמר לו ל"ך ר"ד ועלי"ת אתה ואהרן דהואיל שתהיה צריך לחזור תוכל לפסוע פסיעה גסה ואז וירד משה.

(ורע שמשון)

דורש טוב

בגמ' פסחים (ס"ח ע"ב) **ר' אלעזר אמר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, ופירש"י "שישמחה בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה בו תורה".** הנה לכאורה היה נראה דהיינו דוקא לדידן שחדשי הקיץ סדורין אחד מלא ואחד חסר ואינם משתנים, לכן יוצא תמיד דעצרת בששה בסיון שהוא יום שניתנה בו תורה, אבל בימי ר' אליעזר הגדול ורבי יהושע (שנחלקו בחיוב לכם) שהיו בזמן הבית **לא היה עצרת תמיד ביום מתן תורה, שהרי עצרת פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה.** [בגמ' ר"ה דף ו' ע"ב: הא כיצד שניהן מלאין, חמשה. (מלאים היינו ניסן ואייר, שאז יוצא יום חמישים לספירה בה' סיון), שניהן חסרין שבעה, אחד מלא ואחד חסר ששה] **ונמצא דאז היה עצרת לענין החיוב 'לכם' רק כמו שאר ימים טובים, דלא חל ביום שניתנה בו תורה.**

ואת"ל דבאמת בזמן שקידשו עפ"י הראיה לא בכל שנה היו מחייבין ב'לכם' לכו"ע, זה אי אפשר לומר, **דהא מרא דמימרא זו שהכל מודים בעצרת הוא ר' אלעזר בן פדת**, תלמידו של רבי יוחנן, [וכדמפו' ברש"י יבמות דף ע"ב: רבי אלעזר בן פדת לאו תנא היה, ואמורא היה, תלמידו של רבי יוחנן והוא רבי אלעזר סתם דמיירי בכל הש"ס בגמ'] **ובימיו עדיין היו מקדשין עפ"י הראיה**, כדאמרינן בסוף פ"ק דר"ה (דף כ"א), ואם כן איך אמר ר"א **"הכל מודים"** בעצרת כו'. אלא נראה דאכן גם אז היה לכ"ע חיוב לכם, **אמנם לפי"ז צ"ב דניזיל בתר טעמא. ואמאי נתחייב ב'לכם' כשאינו חל ביום שנתנה בו תורה.**

ולכן כתב הצל"ח לחדש דבר נפלא דהנה כתבו התוס' במס' שבת (דף פ"ח) בד"ה כפה עליהן הר כגיגית **ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרין כשיראו האש הגדולה** ע"כ. והנה נעשה ונשמע אמרו ישראל בחמישי בסיון, וכמו שפירש"י בפר' משפטים בפסוק ויכתוב משה וגו' וישכם בבוקר ופירש"י **בחמשה בסיון היה**, ושם (בפסוק ז) כתיב **כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ואז התחיל זמן קבלת התורה, שהרי קבלו עליהם לשמוע ולעשות, אמנם לא נגמר עד מתן תורה ממש, שראו האש הגדולה ולא חזרו בהם.**

ולכן כתב לחדש דכל הני תלתא יומי נקראין מתן תורה, ד'בחמשה' קיבלנו עלינו נעשה ונשמע, ו'בששה' בו נתקיים העולם על המחשבה של הקב"ה שהיתה ראויה להנתן בו ביום, ו'בשביעי' היתה קבלת התורה בפועל, ושפיר אמר ר"א הכל מודים בעצרת וכו', יום שניתנה תורה לישראל, **דבאיזה יום שיחול בו עצרת נקרא יום מתן תורה**, ואפשר שזה רמז (שבת דף פ"ח) **ההוא גלילאה בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאה וכו' ביומא תליתאה**, ודו"ק.

צל"ח (פסחים ס"ח ע"ב)

מגילת אסתר

מגילת אסתר היא אחת מחמש מגילות המקראיות שנקראות בחגים שונים במהלך השנה. מגילת אסתר נקראת בחג הפורים.

קריאת המגילה בפורים

מגילת אסתר נקראת בפורים פעמיים: בערב החג ובבוקרו. הקריאה בערב החג נקראת "מגילה", ואילו הקריאה בבוקר החג נקראת "מגילת אסתר".

מגילת אסתר

מגילת אסתר מספרת את סיפורה של אסתר, יהודייה יפת תואר שהפכה למלכת פרס. היא חשפה את תכניותיו הרעות של המן, שר המלוכה, להשמיד את היהודים, ובכך הצילה את עמה.

מגילת אסתר, פרק ח', פסוק ח'

'אנכי' ה' – יסוד האמונה, 'אלקיך' – קבלת עול מלכות שמים. מארץ מצרים – מגלה יסוד האמונה [מורה על 'אנכי ה'']. **מבית עבדים** – ולכן חייבים לעבדו [מורה על 'אלקיך'].

אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (שמות פרק כ פסוק ב)

אנכי ה' אלקיך. הדבור הזה מצות עשה[א], לומר לנכי ה', יוסה [ילמד] וילוה לותם, שילעו וילמינו כי יש ה', ['אלקיך'] והוא ללהיס לסם. כלומר, [הוא] הווה [נמצא, הוא] קדמון [לפני כל דבר], מלתו היה הכל [וכל הבריאה התהוותה מאתו] בחפץ [משום שחפץ לבראו], ויכולת [וביכלתו לעשות הכל. ואמר 'אלקיך'] והוא ללהיס להם, שחייבים לעבוד לותו. ולומר 'לסך הוללתיך מלרץ מלרים', כי הולללתם מסם תורה על המילות [שהוא המציא את כל הנמצאים] ועל החפץ [שמרצונו נעשה הכל], כי בילועה ובהשגחה ממנו ילללו מסם [כיון שברור שלא במקרה יצאו ממצרים, אלא בידיעת ה' ובהשגחתו]. וגס תורה [ויציאת מצרים] על החילוף [שהעולם אינו קדמון, אלא ה' בראו יש מאין], כי עס קדמות העולס [כי אם היה העולם קדמון] לס יסתנה דבר מטבעו [ולא יתכן שיוכל איזה כח לחדש בו מאומה לשנות הטבעים], ותורה [יציאת מצרים, גם] על היכולת [של ה' לעשות כרצונו], והיכולת תורה על הייחוד [שאין אלוה מבלעדיו, ולא נשתתף עמו שום כח בבריאת הטבעים, שהיכולת והשיתוף סתירה זה לזה, שאם היו שנים יכולים לשנות הטבעים נמצא כל אחד מוגבל בכוחו, שהשני יוכל לבטל או למנוע ממנו לפעול בטבעים כרצונו], כמו שלמר (לעיל ט יד) 'בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ'. וזה טעם 'לסך הוללתיך' [ולא אמר 'אנכי ה'א שבראתי שמים וארץ', אף שגם בריאת שמים וארץ מרמזים על כל אלו הדברים[ב], כי הס היולעים ועליס בכל מלה[ג] [כי נפי יציאת מצרים ראו מקבלי התורה בעצמם, אבל בריאת העולם לא ראו בעצמם].

וטעם 'מבית עבדים' [לכן הוסיף ואמר 'מבית עבדים', אחר שכבר אמר 'מארץ מצרים']. שהיו עומדים במלרים בבית עבדים, שבויים לפרעה. ולומר להם זה, שהם חייבין שיהיה הסם הגדול והנכבד והנורא הזה להם לאלהים, שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מלרים. כטעם 'עבדי הם לסך הולללתי אותם מארץ מלרים' (ויקרל כה נה). וכבר רמזתי עוד למעלה (יט כ) טעם שני השמות הקדושים ['ה' אלקיך'] על לדך הלמת.

וזו המלה תקרל בדברי רבותינו (ברכות יג:) קבלת מלכות שמים, כי המלות האלה לסך הזכרתי [בביאור 'אלקיך'] הס במלך כנגד העם [וקבלת המלכות על ידי העם]. וכך לומרו במכילתא (בפסוק הנל) 'לל יהיה לך אלהים אחרים על פני' למה נאמר? לפי שהוא אומר 'אנכי ה' אלהיך'. משל למלך שנכנס למדינה, לומרו לו עבדיו: גזור עלינו גזירות. לומר להם: לאו, כשתקבלו מלכותי לגזור עליכם גזירות. שאם מלכותי אינכם מקבלים, גזירותי האיך אתם מקיימין? כך לומר המקום ליקבלל 'אנכי ה' אלהיך', [ורק אח"כ אמר] 'לל יהיה לך'. אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במלרים? לומרו לו הן. כשקבלתם מלכותי קבלו גזרותי. כלומר, אחר שאתם מקבלים עליכם, ומודים שאני ה', ואני אלהיכם מארץ מלרים, קבלו כל מצותי.

ונאמרו כל הדבות כלן בלשון יחיד, 'ה' אלהיך', 'לסך הוללתיך'. ולל כלסך התחיל להם 'אתם ראיתם וגו'', 'אס שמע תשמעו' (לעיל יט ד ה). להזהיר, כי כל יחיד מהם יענש על המצות, כי עס כל אחד יחבר, ולכל אחד יהיה. שלל יחשבו כי אחר הרוב ילך [ואם רובם ישמרו את הדברים], והיחיד יענל עמהם. ויבאר להם משה זאת הכוונה בסוף התורה בפרשת אתם נצבים (דברים כט יז – יט)[ד]:

מעשה חש"ב

[א] פירוש, אנכי ה' אלקיך, נמנית במנין תרי"ג מצוות, כדעת הרמב"ם בספר המצוות (מצות עשה א) וכמו שכתב רבינו בהשגות לספר המצות (ל"ת ה) 'והטוב בעיני בזה הענין כולו, שנמנה אנכי ה' אלקיך מצוה, כמאמר הרב'. ולאפוקי מדעת הבה"ג שאינו מונה מצוה זו ממנין תרי"ג מצוות. ואע"פ שבהשגות הרמב"ן לספר המצות להרמב"ם (מצות עשה א) ביאר רבינו דעת הבה"ג "והנראה מדעתו של בעל ההלכות שאין מנין תרי"ג מצות אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות, או מנענו שלא נעשה, אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעיננו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימונה בחשבונן וכו'", מ"מ למעשה חולק עליו וסובר דשפיר נחשב במנין המצוות.

ב בדרשת תורת ה' תמימה (עמוד קנא) מפרש רבינו בהדיא קושיא זו וז"ל וזהו מש"כ בהבכורות, 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', והכי שאל זה רבי יהודה הלוי בספר הכוזר (מאמר ג אות כה) שהוא היה המחבר, או היתה השאלה מן המלך כוזר אל החבר שעמו ימלוך הסנגרי, למה אמר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא אמר 'שברחתי שמים וארץ וכל צבאם', כמו שאמר 'אנכי ה' עשה כל נעה שמים לבדי רוקע הארץ מאתי (ישעיה מד, כד), כי היה זה ראוי יותר... אבל עיקר הדבר בזה הוא לכל מעיין, כי בתחילה אמר 'אנכי' לומר שיאמינו שיש אלוה נמצא, להוציא מדעת הנבל האומר בלבו אין אלהים... ואמר אשר הוצאתיך, להזכירם שכבר ידעו ונתברר להם בישיעת מצרים שיש אלוה מחדש העולם ויש לו יכולת בפרטים והשגחה בהם".

ג פירוש, שעיקר ציווי 'אנכי' הוא להאמין שהוא ברא את העולם וכל שאר עיקרי האמונה, וחייבים לעבוד אותו, אבל האופן בו אנו **מגיעים** לאמונה הזאת הוא מכח יציאת מצרים, משום שביציאת מצרים ראינו **בעינינו** שכן הוא. וכן כתב רבינו (דברים פרק כ פסוק ו) כוונת הכתוב (שם פסוק כב) 'ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו', וז"ל: והכוונה בזה הוא הטעם במה שאמר בעשרת הדברות (שם ה ו) 'אנכי הוצאתיך מארץ מצרים', כי יתכוין שנודיע לבן האמת כי ה' הוא הבורא והמחדש והיכול כאשר נתבאר לנו בישיעת מצרים. וזה טעם **'לעינינו'**, כי אנחנו היודעים ועדים מן המותות והמופתים שראינו אם, כי ה' אלקינו הוא האלקים בשמים ובארץ ואין עוד מלבדו, כי כל זה יודע בישיעת מצרים כאשר פירשתי בדיבור הראשון".

ד (יז) כִּי יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם ה' אֱלֹקינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה: (יח) וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה אֶת הַצְּמָאָה: (יט) לֹא יאבֶה ה' סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף ה' וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה ה' אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם:

אנכי ה'	אלקיך	הוצאתיך מארץ מצרים	מבית עבדים
שיהיו ולימינו כי יש ה', הווה, קדמון, ממנו היה הכל בחפץ, ויכולת.	קבלת מלכות שמים.	מורה על המציאות, ועל החפץ, על החידוש, על היכולת, והיכולת תורה על הייחוד.	חייבים לקבל מלכות שמים, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה

במאמר שלפנינו נעסוק במשנתו של רבינו בענינים הנוגעים למעמד קבלת התורה

חיוב זכירת מעמד הר סיני: אמונה מוחשית שאינה נתנת להכחשה – זכירת פרטי מעמד הר סיני, הלפידים והקולות / **ממי שמעו עשרת הדברות:** מפי הקב"ה, אלא ששתי דברות הראשונות גם הבינו מה ששמעו, משא"כ שאר הדברות שמעו ולא הבינו. ומשה פירש להם. **סדר עשרת הדברות:** חמש הדברות שבלוח הראשון הן בין אדם למקום, וחמש הדברות שבלוח השני הן בין אדם לחבירו / **שני לוחות:** כנגד, – שמים וארץ – חתן וכלה – שני שושבינין – שני עולמים. **'זכרו תורת משה'.**

חיוב זכירת מעמד הר סיני

בתוה"ק (דברים פרק ד פסוקים ט–י) "רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ: יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר ה' אֵלַי הַקְהֶל לִי אֶת הָעָם וְאַשְׁמִעֵם אֶת דְּבָרַי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה וְאֶת בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן:

אמונה מוחשית שאינה נתנת להכחשה

כתב רבינו (מצוה ל"ת מצוה ב) "שלא נשכח מעמד הר סיני, ולא נסיר לותו מלעתנו, לבל יהיו עינינו ולבנו שם כל הימים, והוא לממו יתבדל 'השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך, כל ימי חייך. והודעת לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב'. והכונה בזה גדולה מאד, שאם היו דברי תורה בחיס אלנו מפי נביא בלבד, אע"פ שנתאמת אלנו ענין נבואתו בלותות ומופתים, אם יקוס בקרבנו נביא ויעוותו ההפך מן התורה, ונתן אליו לות או מופת יכנס בליבנו ספק, **ועל זה אמר כשהשמיענו ביאור התורה מפי הגבורה לאזנינו, ועינינו רותות אין שם ממעני, נכחיש כל חולק וכל ספק, ונשקר לותו, ולא יועילוהו לות ולא יכילהו מילנו מופת, שאנחנו יודעים בשקרותו ובפחזותו**" עכ"ל.

זכירת הקולות ולפידים

ובפרשת ואתחנן (דברים שם) כתב רבינו שבכלל לאו זה, שלא נשכח את **כל פרטי המעמד, את הקולות, ואת הלפידים, וכל אשר שמענו מתוך האש.** וחוץ מהלאו יש בה מצות עשה של 'והודעתם לבניך'. וז"ל רבינו: "אזל ואמר כך מני מזהירך

מאד להשמר ולשמור עצמך מאד לזכור מאין באו לנו לנוך המצות, **שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו עיניך, הקולות והלפידים, את ככודו ואת גדלו ואשריו אשר שמעת מתוך האש**, ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך בעמעד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם... ואוה במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה".

ממי שמעו עשרת הדברות

נחלקו הקדמונים ממי שמעו בני ישראל את עשרת הדברות ובאיזה אופן שמעום. והנה רבינו (שמות פרק כ פסוק ז) **הביא** קושיית **האבן עזרא** (שמות שם א) על מ"ש חז"ל (מכות כד.) שרק שתי דברות הראשונות שמעו ישראל מפי הגבורה, מכתובים מפורשים בהם נאמר, שהקב"ה בכבודו ובעצמו אמר את כל עשרת הדברות אל כל ישראל, כמו שנאמר (דברים פרק ה פסוק יט) "את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם", ומתרץ רבינו שלעולם **שמעו את כל עשרת הדברות מפי הקב"ה, וכפי פשוטם של הכתובים, אלא שאת שתי הדברות הראשונות הבינו ישראל כמו משה, ולא הוצרכו לפירושיו של משה, ואילו את שמונת הדברות האחרות שמעו ישראל כקול דיבור בלבד, ולא הבינו את הדברים, עד שבא משה ופירש להם.** ובזה מבאר רבינו סתירת המקראות, דאלו ואלו דברי אלקים חיים, גם אלו המורים שישראל שמעו כל עשרת הדברות מפי הקב"ה, וגם מה שמתבאר ששמעו רק את שתי דברות הראשונות. וז"ל רבינו (שם): "והנה לפון הכתוב הזה [לא תשא] את שם ה' לפקיך כלפו משה ידבר, וכן בכל הדברות לחתי כן, ובפנים הפסוקים המפורשים השם ידבר, לנכי משך המלחתיך וכו'. ומפני זה לפרו רז"ל לנכי ולפ יהיה לך מפי הגבורה שמענוס, שהס עיקר הכל. ודבי לפרהם הקשה כי הכתוב לפר וכו' (ה יט) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם, ושם כתוב עוד ויכתבם על שני לוחות לבנים, כי כשך לפרם אל כל קהלכם כן כתבם על הלוחות. ואני אפרש לך קבלת רבותינו, **כוללי שכל עשרת הדברות שמעו כל ישראל מפי אלקים, כפשוטו של כתוב, אבל בשני הדברות הראשונות היו שומעים הדבור ומבינים לותו ממנו, כשך יבין לותם משה**, ועל כן ידבר עמהם כשך ידבר המלון אל עבדו, כמו שהזכרתי. **ומכאן ואילך בשאר הדברות ישמעו קול הדבור ולא יבינו לותו, ויצטרך משה לתרגם להם כל דבור ודבור, עד שיבינו לותו ממשה**, וכך הם מפרשים, 'משה ידבר והאלהים יענגו בקול', ועל כן היו בהם דברי ה' עם משה שיאמר להם כן. **והכונה היתה בזה, כדי שיהיו כלם נביאים בלמונת ה' וכלשון ע"ז כשך פירשתי, לפי שהם העיקר לכל התורה והמצות וכו', אבל בשאר הדברות יקבלו מפי משה כיולן עם שמיעתם קול הדברים, ובשאר המצות יאמינו במשה בכל".**

סדר עשרת הדברות

חמש הדברות שבלוח הראשון הן בין אדם למקום, וחמש הדברות שבלוח השני הן בין אדם לחבירו

דעת רבינו (שמות פרק כ פסוק יג) שחמש הדברות שבלוח הראשון הן ממצות שבין אדם למקום, וחמש דברות שבלוח השני הן מצוות שבין אדם לחבירו. ולפי"ז מצות 'כיבוד אב ואם' הכתובה על לוח ראשון, נחשבת כמצוה שבין אדם למקום, שהרי ההורים משותפים עם הקב"ה ביצירה, ועל כן בן הנוהג כבוד בהוריו מכבד בכך את הבורא. ובזה מבאר רבינו הטעם למה בחמש דברות הראשונות הוזכר ענשו של העובר על המצוה ושכרו של המקיים. ואילו בחמש דברות האחרונות לא הוזכר כלל עונש או שכר. משום שחמש הראשונות הן מצוות שנאמרו לכבוד הבורא, וצריך להזהיר את האדם שלא יעבור עליהן, אך חמש האחרונות העוסקות במה שבין אדם לחבירו, קיומן הוא עצמו טובה לאדם, ובקיום המצוה בא הוא על שכרו. וז"ל: "והנה עשרת הדברות, חמשה בכבוד הבורא יתברך וחמשה לטובת האדם. כי 'כבד את אביך' כבוד האל, כי לכבוד הבורא, לזה לכבד האב המשתתף ביצירה. ונשמרו חמשה לאדם, בלכלו ובוטבתו. והנה הזכיר בקצת הדברות גמולם, ובקצתם לא הזכיר, כי בדבור הצני אמר 'קל קנא', בקליקי, 'כי לא ינקה', בחמישי 'למען יאריכון'. ולא הזכיר בחרים עונש או שכר. והיה זה, כי החמשה דברים האחרונים, טובת האדם הם. והנה שכרו אתו ופעולתו לפניו. אבל בעבודה זרה צריך אזהרת ענש, לאומר הגדול שבה, ולכבוד הבורא".

שני לוחות – כנגד תורה שבכתב תורה שבע"פ – שמים וארץ – חתן וכלה – שני עולמים

וכתב שם עוד "והנראה במכתב הלוחות, שהיו החמש למשונות בלוח אחד, שהם כבוד הבורא כמו שהזכרתי. והחמש הצניות בלוח אחר, שיהו חמש כנגד חמש. כענין שהזכירו בספר יצירה (פ"ו מ"ג) עשר ספירות בלי מה במספר עשר אצבעות, חמש כנגד חמש, ובריח יחיד מכוונת בממצע. ומזה, יתבאר לך למה היו שתים, כי על כבד את אביך, הוא כנגד תורה שבכתב, ומכאן ואילך כנגד תורה שבעל פה. ונראה, שלזה רמזו רבותינו ז"ל שאמרו (שמו"ר מז ו) שתי לוחות כנגד שמים וארץ, וכנגד חתן וכלה, וכנגד שני שוקבינין, וכנגד שני עולמים. וכל זה רמז אחד. והמשכיל יבין הסוד".

סדר לימוד תיקון ליל שבועות

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

מנהג קדוש להיות ער בליל שבועות אור ליום זמן מתן תורתינו הק' ולעסוק בתורה כפי המקובל, ומן הראוי לעיין באיזה מחלקי התורה יש ענין לעסוק בה בליל קדוש זה.

הנה ב'זהר' הק' (הקדמת בראשית) מבואר דלומדין בתנ"ך, וזל"ק: "למילעי באורייתא מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובדרשות דקראי וברזין דחכמתא" וכו', עי"ש. וכנראה מדברי תלמידי האריז"ל דחלק מעיקר התיקון דליל זה הוא לימוד תנ"ך, וכן מבואר ב'כף החיים' (תצ"ד ח') "דמי שאי אפשר לו להיות ניעור כל הלילה מאיזה סיבה לפחות **ילמוד התנ"ך כדי להשלים התיקון**", עי"ש.

ומבואר בדברי האריז"ל ותלמידיו דלכן קבעו סדר לימוד מתחילה וסוף שבכל סדרה ופרשה (ויש כמה נוסחאות ושיטות בזה, ואכ"מ להאריך בזה) ונחשב כאילו למד כולו. ודבר פלא מבואר בספה"ק 'סמיכת חכמים' בהקדמה, וז"ל: "גם לזאת יחרד לבי ותפעם רוחי כי תשוב אל האלקים בכל עת ובכל שעתא, ומניה הוא כי לא ידע האדם את עתו עת וזמן לכל חפץ אף למלאכה קצרה הנ"ל, אי אפשר וכו' לעבור בהעברה בעלמא כי אם צריך עיון ומתון רב וכו', ולא נצרכא אלא ליומי כדאמרינן אבות (ב' ט"ו) שוב יום אחד לפני מיתתך שמא היום או למחר ונמצא כל ימיו בתשובה, ועל זה נפלאתי איך אפשר לחזר כל לימודו ביומא חדא, **ותמכתי יתדותי על מה דהובא בכתבי האר"י הסדר נכון והתיקון שתיקנו על ליל שבועות ללמוד שלשה פסוקים מתחלת הפרשה ושלשה פסוקים מסופה מכל הסדרות שבתורה, וכן משנה אחת מתחלת המסכתא ומשנה אחת מסוף המסכתא מכל המסכתות שבתלמוד ששה סדרי משנה, ומעלה עליהם כאילו השלימו כל התורה שככתב וכל התורה שבעל פה בלילא חדא**", עי"ש.

ובשו"ת 'שיח יצחק' להגאון מוועראבוי ז"ל (סימן י') כתב: "במה שקיבל עליו לומר עשרה מזמורים תהלים בתפילין על ראשו בכל יום לעילוי נשמת אמו ע"ה, והבטית לה זאת טרם פטירתה וביום ר"ח א"א לו זאת, באשר אם יעשה כן לא יוכל להתפלל מוסף עם הציבור מה יעשה, הנה באשר ביום ר"ח מעולה ביותר אמירת מזמורי תהלים באשר יומא דדהע"ה הוא, כאמור בתפלת מוסף ושירי דוד עבדך הנשמעים בעירך אהבת עולם תביא להם, עיי' בפי' גאון היעב"ץ בתפלת מוסף דר"ח, ובוודאי מה"ט קרא תמה החס"ד ז"ל על שא"א בביהמ"ד בפרעשבורג תהלים ביום ר"ח ובימים שא"א בהם תחנון, **ומראשית כזאת חשבתי מחשבות שיעשה ככה שיאמר תחילת כל מזמור וסופו** באשר כן אנחנו עושים בליל התקדש חג שבועות עם כל סדרה, ונחשב עלינו כאילו קרינו כל הסדרה מכל ה' חומשי תורה, וכן עם כל מס' אנחנו עושים ככה עיי' בהקדמת סמיכת חכמים להרה"ג הר"ר נפתלי זי"ע דף ג' ע"ב מש"כ בזה, ועש"ך יו"ד סי' רמ"ו סע' כ"ז שהבע"ב באים לתחילת לימוד המס' וכן לסופה ונחשב להם כאילו למדו כל המס', ויש להביא לזה מקור משבת דף ל' ע"ב בקשו לגנוז ס' קהלת אבל מצאו תתילתו ד"ת וסופו ד"ת ונחשב עי"ז כולו ד"ת וכו', אמנם הדרנא בי"" וכו', עי"ש.

ובספה"ק 'דרך פיקודיך' (הקדמה ג' אות ד') הסביר בזה"ל: "עפ"י מה שקבלתי שישתדל מאוד בקיום המצוה הראשונה והאחרונה שבתורה דהיינו הראשונה היא מצות פריה וריבה בקדושה, והאחרונה היא כתיבת ספר תורה, דמקובל הדבר ביד חכמי ישראל ביש לאדם איזה מניעה בלימוד איזה ספר לגמרי ע"כ מצד ההכרח הוא רק מתחיל ומסיים יחשב לפני הבורא כאלו למד הכל, ואם כן לפי זה הה"ד בנ"ד כיון שמקיים המצות שהן התחלת התורה וסופה יוחשב המעט לפני הבורא כאילו קיים הכל מחמת שאין המניעה ממנו, **על כן המנהג הנהוג בכל תפוצות ישראל בליל מתן תורתינו להתחיל ולסיים מכל ספרי התנ"ך ומשיתא סדרי משנה בכדי שיחשב לפני הקב"ה כאלו למד כל התורה כולה בכתב ובע"פ**", עי"ש. ובספר 'דברי בינה' מביא דהרה"ק הבני ישכר ז"ל קיבל זה מהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע עי"ש.

ואגב בספר 'דברי שמואל' להרה"ק מסלאנים ז"ל כתב רמז נאה בזה: "כי האדם צריך בעיקר להקדיש לה' ההתחלה והסוף, בשחרית יקיים בנפשו קדש לי כל בכור דהיינו הראשית והתחלה תהי' קודש ויקבל על עצמו עול מלכות שמים במסירות נפש, וכן יעשה בסוף היום לפני השינה כמאמר צדיקים כמו שהולכים לישון כך קמים וכמו שקמים כך הוא כל היום, אם הולכים לישון בישוב הדעת ומתוך לימוד תוה"ק אזי גם בקימתו הוא בישוב הדעת, ועל זה בא הרמז ענין הלימוד תחילת וסוף כל פרשה להורות שבעניני קדושה העיקר הוא ההתחלה והסוף, ואז מובטח הוא שכל היום יתנהג כיאות וכראוי", עי"ש.

ועכ"פ עיקר הלימוד לפי הנ"ל בליל הקדוש הזה הוא בתנ"ך. אולם בזוה"ק פרשת אמור (דף צ"ז ע"ב) מבואר דעיקר הלימוד הוא בתורה שבעל פה, וזל"ק שם: "ואלפנא דאורייתא דבעי לה למלעי בהאי ליליא אורייתא דבעל פה" וכו', עי"ש. והחיד"א בהגהות 'ני צוצי אורות' על הזוה"ק שם אות א' מביא דיש דדייקו כן (ע"ע ברמ"ע מפאנו בספר מעין גנים ועוד) מדברי הזוה"ק אלו דמכאן דבליל שבועות צריך לעסוק כל הלילה בתורה שבע"פ ולא שבכתב כלל, וביום בתורה שבכתב עי"ש. אולם מסיק דמש"כ הזוהר הק' בפר' אמור לאו דוקא, וכן יסד האר"י ז"ל והעיקר הוא כדברי הזוה"ק בהקדמה **שהעסק תהי' בתורה שבכתב** וכסדר שיסד האריז"ל שלא נזכר שם כלל ענין הלימוד בתורה שבע"פ", עי"ש.

ובאמת גדולי המקובלים כבר דנו בזה, בראש וראשון הרה"ק ר' אברהם אזולאי ז"ל בספרו 'אור החמה' על הזוהר פר' אמור בשם הרמ"ק ז"ל בספרו 'אור יקר' פר' אמור, דלאו דוקא דבעל פה **שגם כן צריך אורייתא נביאים וכתובים**, שכן פירש רשב"י בפר' בראשית אלו הם קישוטי כלה אורייתא נביאים וכתובים, אמנם הענין **שימעט בתנו"כ** וירבה בתורה שבע"פ, וכן משמע התם והכא נקט העיקר עי"ש. וכן כתב בהקדמת בראשית, וזל"ק: "ובפרשת אמור משמע שהעיקר הוא התורה שבעל פה שהם קישוטי הכלה **ולזה צריך שימעט בתורה ובנביאים וכתובים וירבה בשאר כפי כח ידיעתו**", עי"ש. וכן פסק הרה"ק בעל התניא בשו"ע הרב (סימן תצ"ז סעי' ג') וז"ק: נוהגין הרבה להיות נעורים כל הלילה לעסוק בתורה **ועיקר העסק יהי' בתורה שבעל פה**", עי"ש.

אולם הרה"ק ר' חיים וויטאל ז"ל ציין שם בהגהותיו בזה"ל: "עי' פר' בראשית דקאמר תנ"ך ואולי רצה לומר דגם כן תורה שבע"פ צריך ללמוד דהיינו **כי באמת צריך ללמוד בשניהם**", עי"ש, ומבואר דילמוד שניהם בשוה.

ובספר הקדמון 'סדר היום' כתב בזה"ל: "וראיתי מדקדקים שעומדים על עמדם כל הלילה הזאת **ועוסקים בתורה נביאים וכתובים, לחבר את האהל להיות אחד, ועוסקים בתורה שבעל פה רוב הלילה** לקשט את הכלה" וכו', עי"ש. וכן מבואר בשלה"ק ועוד, דסדרו התיקון בכל משניות כידוע, וכן באגרת הידוע מהרה"ק ר' שלמה אלקבץ ז"ל דלימוד בלילה הי' במשניות", עי"ש.

אולם הרה"ק ר' חיים כהן ז"ל בספרו 'טור ברקת' (סימן תצ"ד) כתב בזה"ל: "ואמנם התורה שצריך ללמוד **מתחילת הלילה עד חצות תורה נביאים וכתובים** כנזכר בזוהר והיינו ג' פסוקים ראשונים וג' פסוקים אחרונים, והכל מבואר בדברי מורי הרב האלקיי זלה"ה, וכל זה לתקן החתן, אמנם לתיקון המטרונא שהוא **מחצות עד הבוקר צריך ללמוד בתורה שבעל פה, ולא במשנה שהיא השפחה כנודע**" וכו', עי"ש. ומבואר דאה"נ דצריכין ללמוד בתורה שבעל פה מחצות ועד הבקר אבל **לא במשניות וכו'** עי"ש. וכ"כ החיד"א בספרו 'לב דוד' (פל"א) בזה"ל: "ודע שכתב מהרי"א גידליא זלה"ה בפי' הילקוט ביחזקאל כ', ששמע מהרב החסיד המקובל כמהר"ר חיים הכהן ז"ל תלמיד רבינו מהרח"ו ז"ל, כי אין נכון בליל שבועות ללמוד משניות בשום אופן, דמשנה בסוד שפחה דמטרוניתא והלילה הזו צריכין לתקן המטרוניתא אלא יתעסק ברזי אורייתא, ואי לאו בר הכי הוא ילמוד מדרש ולא משנה והלומד משנה בליל זה טועה מדרך השכל", עכל"ק.

והרה"ק מקאמרנא ז"ל בספרו 'זוהר חי' על הזוה"ק (הקדמת בראשית שם) האריך בזה: "בפר' אמור אמר הזוה"ק דבעי ליה למלעי בהאי לילא אורייתא דבעל פה ועפי"ז סידר איזה מסדר משניות, וחוץ מזה שאין ללמוד כלל משניות בלילה הזה מכמה טעמים, מכ"ש לומר משנה משנה מכל מסכתא שאין לזה לא טעם ולא ריח, ומרן הרב"י מחמת שהי' רגיל להיות לו התגלות על ידי משניות הי' לומד משניות, אבל חוץ ממנו אין לומר כלל ולא ללמוד אפי' פרק משניות בלילה הזה, וכל אחד ילמוד תורה שבעל פה לפי השגתו, גמרא זוהר ודרשות דקרא,י ואידרא כפי היכולת דנשא או דהאזינו או דמשפטים, וכבר בימי חורפי הי' לי פתחון פה בפלפול גדול לפני מורי דודי רבינו צבי שלא לומר ולא ללמוד משניות בלילה הזאת, והוא החזיק מאוד שילמוד משניות ויאמר, ופלפלתי עמו הרבה בחכמה שאסור לומר ולא הודה לי והי' זה ביום שבת שבלילה הי' ליל שבועות, ובשנה השניה ערב שבועות נכנסתי לפניו על איזה ענין ואמר לי בני אייזיק שלשים שנה למדתי ואמרתי משניות בלילה הקדושה דשבועות איבד זכותי שאסור לומר וללמוד משניות כדברך והודה לי בפנים נהורין, ואמר לי **כבר הזהרי את התלמידים שלא יעיינו כלל במשניות בלילה זאת כי ליל זאת הוא קודש ה' למעלה למעלה** והבן היטיב", עי"ש. וכן סיכם בפרשת אמור בזה"ל: "ומשניות אסור ללמוד ולא לומר בלילה זה מהר"ח כהן, והסכים עמו מו"ר דודי הקדוש ואמר לי שלשים שנה אמרתי משניות איבד שכרי", עי"ש.

מאת הג"ר יחזקאל שרגא שטיין שליט"א מרבני בוללינו וומסב"ג

הכנה ליו"ט שבועות
וסדר היום של ב' ימי שבועות

פתיחה ליו"ט שבועות

הנה, בלי התבוננות נראה יומו של חג השבועות כיום מנוחה ביותר מכל השלש רגלים, כי לעומת יו"ט פסח שיש בו הרבה טירחא לפני היו"ט וגם במשך היו"ט יש בו הרבה זהירות וחומרות שיכולים למנוע מנוחת הנפש, וכן ביו"ט סוכות היות שמוכרחים לאכול ולישן בסוכה יש בו טירדא דמצוה, משא"כ יו"ט שבועות הוא יום שכל כולו מנוחה, [חוץ מהמנהג הנפוץ להיות ער בליל א'].

אולם בהתבוננות הנכון האמת הוא דיו"ט שבועות הוא יום המובחר מכל השנה, יום שאנו מצפים לה כבר משך של נ' ימים, ומונים למשך של מ"ט ימים בכל לילה מספר הימים שנשאר עד יום החשוב הזה, עד כדי כך שמברכים בכל יום ברכת המצוות על הצפי' והשתוקקות ליום זה. בו ביום יזכו נשמת ישראל החיים כעת למטה בעולם השפל הזה, שהבורא עולם הקב"ה בכבודו ובעצמו יבחר בהם מחדש לעם סגולה שלו, ויבחר בהם כחתן הבוחר בכלתו, יום **חתונתו זה מתן תורה** (וכנוסח התנאים והכתובה).

וכדי להגיע לענין נורא זה צריך להכין מדין התורה למשך מ"ט יום, והנה כשעברה מ"ט ימים שלמים ונכנסים לליל נ' ליל שבועות, בעצם היו מן הראוי שנקבל התורה תיכף, להגיע להנקודה העיקרית שע"ז אנו מצפים לו כל ימי הספירה.

אולם בזוה"ק (בראשית ואמור המובא בתיקון ליל שבועות) **מבאר שעדיין חסר לנו תיקון אחד והוא תיקון של שער נו"ן הנשלם בליל הקדוש, ואחר שעבר ליל זה אנו מוכנים לנשת לחלק השני ועיקרו של היו"ט והוא השחרית והקריאת התורה והמוסף שבו נעשה כל התיקונים של הקבלת התורה מחדש, ולבוקר זה אנו מיחלים ומצפים זה מ"ט וג' יום.**

ומה"ט מעיקר הדין (וכן מן השכל) הי' מן הראוי שכ"א יתפלל שחרית ומוסף תיכף אחר העלות השחר, דכיון שהוא מוכן כבר לקבל התורה מצד כל ההכנות הנדרשות ממנו הן מצד מ"ט ימי ספירה והן מצד הלילה בו נשלם השער נ', א"כ למה לו להמתין, אולם מה שנהגו בהרבה מקומות ללכת לישן אז הוא מצד כדי שהתפילה וקריאת התורה יהי' מתוקנים בהתעלות ובחיות יותר.

פתיחה לעבודת הלילה והיום

וז"ל הרמ"ק בספרו אור יקר הקדמת בראשית: כמו שהיא מתתקנת בלילה ע"י תורתם, כמו"כ היא מתתקנת ביום ע"י תפילתם, ע"כ. כלומר כדי לקבל התורה מחדש ביום זה צריך תיקוני הלילה ויום, **בלילה הוא זמן של לימוד התורה** (בזוה"ק נמצא יותר מק' פעמים מעלות לימוד התורה בלילה, כנודע דבכל חצי יום יש תפילה מיוחד, שחרית מנחה מעריב, ובחצי השני של הלילה ליכא תפילה מיוחד דזמן ההוא מיוחד לתורה), **וביום הוא זמן של תפילה**, וע"י ב' תיקונים אלו נזכה למעלות היום שהוא התחברות והתקשרות נשמת ישראל לאביהם שבשמים מחדש.

ובכל מעגל השנה אין בדומה לו יום כזה שאנו נמצאים במצב גבוה כ"כ קרוב במדרגה להשי"ת, דכמו דאז בשעת מ"ת היתה מעמד הנבחר שלא הי' מלפניו ולא מלאחריו, אתה נגלת בענן כבודיך על הר סיני, וכ"א מישראל זכה להשגת נבואה, ענין זה נמצא בהעלם ובפנימיות נשמותינו בכל שנה, ולמדריגה זו אנו זוכים בכל שנה ושנה, ע"י עבודת הלילה של לימוד התורה, וע"י עבודת היום של תפילה.

עבודת הלילה

בכלליות נמצא בלילה הזה ג' עבודות: **א'** לקבל קדושת הלילה, **ב'** לימוד התורה, **ג'** טבילה במקוה.

א' בזוה"ק פ' אמור (הובא בתיקון ליל שבועות בסופו) **מצינו:** דבלילה הזאת יורדת על כלל"י מים טהורים בבחינת טל, ולפיכך צריך לשמור לקבל הטהרה, ולפיכך צריך להיות ער בלילה הזאת, **ולנדד שינה מעיני בשר ולעורר עיני הלב בלימוד וקישוטי כלה** (רמ"ק שם), כלומר אין המכוון שלא לישן אלא המכוון הוא להיות ער.

ומצד זה מובן מה שהיו נוהגים בהרבה מקומות להשתתף בעריכת השלחן בליל שבועות אף שאינו עוסק אז בתורה בפועל ממש, מ"מ יש לו המעלה שהוא ער, ועוסק בענינים טובים בניגוני קודש ובהתחזקות ועי"ז זוכים לקבל הקדושה שנשפע בלילה הזאת.

כ' לימוד התורה, הן תורה שבכתב והן תורה שבע"פ, ועי"ז גורם תיקונים נוראים למעלה ולמטה, ונעתיק כמה לשונות מהזוה"ק המובא בסוף תיקון ליל שבועות, בהקדמת הזוהר: ניתי לתקנא תכשיטי כלה, זכאה חולקא דחבריא.

ובפרשת אמור: אמר ר' שמעון למחר לא תיעול כלה לחופה אלא בהדייכו, בגין דכולהו דמתקנין תיקונהא בהאי לילה וחדאן בה כולהו יהון רשימין וכתיבין בספרי דדכרניא, ע"כ. כלומר שיש כביכול למעלה ספר הזכרונות והעוסק בתורה בלילה הזה הוא נכתב ונזכר שם.

ולהלן שם: כל אינון חבריא דאתקינו לה כולהו אתפרשן בשמהן תמן, ע"כ. כלומר דהשמות של העושים התיקון נזכרים שם למעלה.

חשיבת אמירת התיקון

בסידור תפלה למשה (לבעל הרמ"ק) בברכת אהבה רבה, כתוב: וקרבתנו מלכינו לשמך הגדול, הכוונה למש"כ בזוה"ק פ' אמור דבעת היחוד של שבועות, השכינה שהיא בחינת מלכינו, מקרבת נשמת ישראל שהתעוררו לקשט השכינה כביכול בליל שבועות ע"י הלימוד לבחינת (תפארת) שמך הגדול, וזהו וקרבתנו **<u>מלכנו</u> <u>לשמך הגדול</u>**, נמצא דבכל השנה בברכת אהבה רבה אנו מודים להשי"ת על הזכי' שיש לנו שאנו חלק מהיחוד של שבועות ע"י אמירתינו תיקון ליל שבועות.

ובזה מובן מש"כ האריז"ל הובא בבאה"ט **דמוכטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו כל נזק**, דהשפע של השנה תלוי בהיחוד הכי גדול שהוא בשבועות, וכל יחיד ויחיד תלוי השתתפותו שם כפי מה שהי' הוא חלק מהתיקון של הלילה במשך הלילה

היוצא מזה: אין כאן דין לגמור ולסיים הקונטרס הנקרא תיקון ליל שבועות, אלא דבכל ליל שבועות עבודת נשמת ישראל לעשות תיקונים נוראים למעלה, ובעלי רוה"ק גילוי לנו איך עושים התיקונים, ומתחילה הי' הסדר שאנשי מעשה נכנסו לביהמ"ד וחיפשו אחר חומש ואח"כ חפשו אחר נביאים וכן הלאה, כדי לומר מה שצריכים לומר כדי לעשות התיקון, ובמשך הזמן עלה בדעתו של אחד לעשות קונטרס מכל מה שצריכים לומר בלילה הזאת, ומשנה ראשונה לא זזה ממקומו, **דהתכלית הוא לעשות <u>תיקון בליל שבועות</u>**, והקונטרס שלפנינו הוא מאסף כל הפסוקים שצריכים להיות לפנינו כדי לעשות את התיקון כדבעי.

ג' טהרה במקוה, עפ"י פנימיות אין לך מקוה גדולה מזה, הן למעלה שגורמים תיקונים גדולים והכנה אחרונה לקבלת התורה, והן למטה דזוכים לטהרה יתירה מבחינת כתר, וזרקתי עליכם וכו'.

עבודת היום

פתיחה

כבר הזכרנו מדבריו הק' של הרמ"ק דתיקון הלילה הוא ע"י תורה, **ותיקון היום הוא ע"י תפילות**, וכ"ה בדברי מרן האריז"ל בחשיבת השחרית של שבועות, וכן ידוע אצל הצדיקים תלמידי מרן הבעש"ט דהתפללו שעות הרבה ביומו של שבועות.

בתולדות יעקב יוסף פ' אמור ד"ה בעצרת על פירות האילן כתוב: **דבשבועות חזמן לעבוד את השי"ת בתענוג בתורה ותפילה**, והוא ע"י שמדבק עצמו באותיות הקדושים של תורה ותפילה, ועיקר היחוד באה רק ע"י שיש לבני ישראל חיות בעבודת השי"ת, וזהו בעיקר בעצרת, יום החמישים, יום הבינה, שמשם כל חדוה ותענוג וחירות.

אף שרוב התפילה הוא אותן תיבות שאומרים בכל שבת ויו"ט מ"מ יכולים למצוא שם חיות חדשה השייך ליום זה דייקא. **מלה"ד:** לחתן בעת שמחת לבו כשמנגן ורוקד על הניגון טוב להודות לה' וכדומה, אף שרגיל לומר פסוק זה בהרבה פעמים, מ"מ בשעת החתונה יש לו משמעות אחרת, ויכול למצוא בפסוק זה משמעות חדשה, וכמו"כ לענינינו יום חתונתו זה מ"ת, כל פסוקי שחרית ומוסף יש לו משמעות עמוקה יותר.

ברכות השחר

<u>שלא עשני גוי</u>, נתחדש מחדש ביום זה.

<u>עוטר ישראל בתפארה</u>, ע"י הנעשה ונשמע מקבלים כתרים, ובאריז"ל ע"י עבודת ליל שבועות זוכה כ"א לבחינת כתרים, נמצא דבשחרית זה השי"ת מעטר אותנו בתפארה.

<u>שתרגילנו בתורתיך</u>: בברכה זו נמצא עשרים בקשות רובם ככולם הוא על ענינים רוחניים, (ובבחינה מסוייעת מבקשים בברכה זו על יותר פרטים ממה שמבקשים בברכת אהבה רבה)

<u>אבל אנחנו בני בריתך</u>, הברית עם השי"ת נעשה מחדש ביום זה בעת מ"ת.

קרבנות

בכל יו"ט נמצאים בביהמ"ק ועוסקים בקרבנות, הן שכ"א מקריב את חובת היחיד שלו והן שזוכה להשתתף ולראות חובת הציבור, ובמילא יש לנו שייכות יותר עם התמיד קטורת והדלקת הנרות, וכמו שמצינו דכהנים אף שהי' להם כ"ד משמרות מ"מ בשלש רגלים הי' כל הכהנים מתעסקים בעבודה, עד"ז ישראל במעמדם שבכל השנה יש כ"ד משמורות להיות ישראל במעמדם. אולם ביו"ט שכל א' נמצא בביהמ"ק עליו מוטל להשתתף בעצמו להיות 'תשמרו להקריב לי במועדו', לענינינו אף שבכל השנה בעת אמירת הקרבנות לפעמים שולח את פיו לומר

קרבנות והוא בעצמו אינו משתתף עם אמירת פיו, עכ"פ ביו"ט צריך שיהי' לבו משתתף בעבודת הקרבנות.

ובפרט איזהו מקומן, שביום זה מקריבין **חטאת הציבור** [הן של מוספי היום והן חטאת הבאה עם השתי הלחם], **עולה** מצד עולת ראי', **זבחי שלמי ציבור** אומרים אותו בכל יום ונוגע רק ביום השבועות, **שלמים** מצד שלמי חגיגה ושלמי שמחה.

פסוקי דזמרא

כל חלקי פסוקי דזמרא יש לו קשר מיוחד עם היום של שבועות.

א' שבחו של מקום ביומו של שבועות רואים את השי"ת והנהגתו מקרוב, כיון שהוא יום של התגלות, אתה נגלת, עומדים לפני הר סיני, והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה', וירד ה' על הר סיני, ואנו נמצאים שם, ובמילא כל פסוקי דזמרא שהוא לספר שבחו של מקום הוא מבחינה אחרת, כל הקושי בתפילה במשך השנה הוא מצד דמספרים שבחו של מקום שהוא כעת בהסתרה ובהעלמה, אבל ביום זה הכל בהתגלות.

ב' הקשר שיש בין ישראל לאבינו שבשמים, זרע ישראל עמו בני יעקב בחיריו, כי יעקב בחר לו י–ה, וירם קרן לעמו, כי רוצה ה' בעמו, וכמו"כ אין סוף דוגמאות.

ג' עניני תורה ומצוות, כל מזמור י"ט תורת ה' תמימה וכו', מגיד דבריו ליעקב וכו'.

ד' עניני ציון וביהמ"ק כיון שיו"ט הוא זמן בו צריך שיראה כל זכורך את פני האדון, ואף שבפועל אין אנו נמצאים שם מ"מ בכח נמצאים שם, ולכן בכל מקום שמזכיר עניני ציון יש לנו שייכות יותר ביום זה, לדוגמא שמחתי באומרים לי דקאי בהדיא על עלי' לרגל, כי בחר ה' בציון, ימלוך ה' אלקיך ציון, הללו אלוקיך ציון, בני ציון יגילו במלכם, ברוך ה' מציון, ועלו מושיעים בהר ציון, אור חדש על ציון, ועוד.

ה' שבועות הוא יומו של דוד, הן יום הסתלקותו והן יום לידתו [ומה"ט קורין בו רות, והרבה נהגו להרבות בתהלים ביום זה], ובעצם כל המושג של שירה להשי"ת באה לנו ע"י שירי דוד עבדך, וכל המזמורים הם מספר תהלים, אולם יותר מזה יש מקומות שמזכירים נשמת דוד בהדיא, כבברוך שאמר, לדוד בשנותו, ויברך דוד את ה', ויאמר דוד.

ויש לציין לב' פסוקים דמבואר בזוה"ק אמור (צו:) דיש להם שייכות עם יום שבועות. א': כשהגיע זמן שבועות ודנים על פירות האילן כל האילנות מזמרים שירה להשי"ת, ואומרים **ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה**, דע"י שמלכותו בכל משלה מקבלים הם חיות חדשה. ב': **מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה**, המזמור הזה מזמרת כנס"י ביום השבועות על שנעשה עמה נפלאות ביום זה.

קריאת שמע

במס' ברכות (יב.) בקשו לקבוע אמירת עשרת הדברות בכל יום בקריאת שמע, ונמנעו מחמת תרעומות המינים (פרש"י שלא יאמרו רק זה תורת אמת).

ואף שאין אומרים אותו בהדיא מ"מ מרומז בו כל העשרת הדברות (תוס' ברכות יב: בשם ירושלמי), ובבאה"ט (ס"א א') כתוב, לכוון בהם בכל קרי"ש, ונכון עכ"פ ביום זה לכוון בו.

שמע ישראל: בשם הרה"ק שר שלום מבעלזא זי"ע מובא, במה שאומרים בפיוט יום שבתון ליום שב"ק, נעשה ונשמע אמרו כאחד ופתחו וענו ה' אחד, והיכן מצינו שאמרו ד' אחד, ואמר ע"ז, דהנה איתא שעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה היו משיבין על הן הן ועל לאו לאו, ואמרו חכז"ל שאנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמרו והי' בזה הן ולאו, ומה הי' להם להשיב והי' אומר בזה"ל: **נו וואס האבן יודישע קינדער גיטאהן זיי האבין גיגעבין א גישריי שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד**, עכ"ל

ואכן מפורש במדרש רבה דברים (ב' ל"א) אמר רבי פנחס בר חמא, ממתן תורה זכו ישראל לקרות שמע, כיצד אתה מוצא לא פתח הקב"ה בסיני תחלה אלא בדבר זה, אמר להם **שמע ישראל** אנכי ה' אלהיך נענו כולן ואמרו **ה' אלהינו ה' אחד**, ומשה אמר **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.**

ובעי"ז **מצינו** (במדרש שם ל"ו הובא בטור הל' יו"כ סי' תרי"ט) דכשעלה משה למרום לקבל התורה שמע איך מלאכי השרת אומרים שבח של ברוך שם, ונטלן מהם, מה"ט אומרים אותו בכל השנה בלחש, חוץ מיו"כ שאנו במדריגת המלאכים.

אמת ויציב

הוא **ברכה לחזק ג' פרשיות של קרי"ש**, פרשה א': מציאת השם, פרשה ב': מציאת התורה, פרשה ג': גאולת מצרים, וחלק התורה אנו מזכירים בברכה זו, ודבריו חיים וקיימים וכו', אמת אשרי איש שישמע למצותיך וכו', ומה ששייך לתורה מקבלים מחדש ביום שבועות.

פיוט אקדמות

מהותו של פיוט אקדמות עפ"י פשט

בימי הז"ל הי' המנהג שבשעת קריאת התורה הי' מתורגמן שהי' מתרגם כל פסוק ללשון ארמי כדי שיבנו העם, כמבואר בגמ' כמה פעמים, ולאח"ז הי' נהוג רק לזמנים מיוחדים לתרגם הפסוקים כגון בשביעי של פסח וביום השבועות [והענין מובא בתוס' מגילה כד. ד"ה ואם כתבו, דהי' המנהג בהם לתרגם הנביא של ההפטרה בב' ימים אלו כדי לפרסם הנס], והמתרגם הי' מתחיל בשיר פתיחה (כמו שנהוג אצלינו בבעלי תפילה בימים נוראים הן בתחילת שחרית

אתיתי לחננך וכדומה, והן במוסף לפני המלכות או לפני עבודת יו"כ אוחילה לא–ל), במשך הזמן אף שכבר נמנעו מלתרגם מ"מ נשאר עדיין הנטילת רשות של יום השבועות שחיבר הש"ץ ר' מאיר מווערמייזא (הי בדור שלפני רש"י, ומובא ברש"י בתהלים ע"ג י"ב, ובעוד כמה מקומות, ובתוס' ר"ה י"א ד"ה אלא).

ובזה מובן המנהג שהיו נהוג לומר האקדמות דייקא אחר הפסוק הראשון של הקריאה דשם מקומו ששם התחיל המתרגם את תרגומו, ובט"ז פיקפק ע"ז מטעם הפסק, וכן נהוג אצלינו לאמרו לפני ברכת העולה התורה.

ובדומה לזה נמצא במחזורים פיוט המתחיל 'ארכין' לאמרו תיכף לפני עשרת הדברות, וכן מצינו פיוט 'ציב פתגם' לאמרו אצל הפטורת יום שני, כולם הם ע"ד הנ"ל פיוט הנשאר מימי המתורגמן.

אמירתו בלשון ארמי

א' לפי ביאור הנ"ל דניתקן מעיקרא שהמתרגם יאמרו, מובן היטב למה הוא בלשון ארמי.

ב' כיון שאומרים שם מעלת ישראל יותר מן המלאכים, וכדי שלא יתקנאו בנו המלאכים, אומרים בלשון ארמי שהם אינם מבינים בלשון ארמי, כן מובא בסידור בית יעקב (והוא מהמבי"א לדפוס ואינו מהיעב"ץ).

ויש לציין לענין נפלא בדומה לו, בליקוטי תורה (לאדמו"ר הזקן וזאת הברכה ד"ה ואתא מרבבות קודש) למה כתיב ואתא מרבבות קודש, ואתא לשון ארמי, והענין כמו שאיתא בזוהר (פתרי תורה לך פט א) על דבר ה' במחזה, כי מחזה לשון תרגום, להורות לפי שהיה אברהם ערל שלא יקנאו בו המלאכים נגלה בלשון תרגום, וזהו גם כן **ואתא לשון תרגום**, ונתן הכתוב בעצמו הטעם למה היתה תיבה זו בלשון תרגום, ואמר מרבבות קודש כלומר מסיבת המלאכים שהם רבבות קודש שלא יתקנאו ויקטרגו.

ג' מלשון תרגום ממנו יונקים הקליפת נוגה, ועבודתינו כעת להכניע חלק הרע שבהם ולהגביה הטוב שבהם אל הקדושה, (כידוע דזהו ענין תנופת והקרבת שתי הלחם שהם הקרבן היחיד מחמין) ולפיכך באקדמות שעונים להקליפה, רבותכון מה חשובא קבל ההוא שבחתא, במיתי לי נהורא ותחפי לכון בהתא, אומרים בשפה שמובן גם להם.

(ובעי"ז מצינו בטור ברקת סי ת"צ הטעם למה אומרים כל חמירא בלשון תרגום כדי שיבינו הקליפות שאנו רוצים לבטלם).

חשיבת הפיוט אקדמות

בשיחות הר"ן (והוא מיכורות של הרה"ק ר' נחמן זצ"ל מטה שפיפר ר' נתן תלמידו הנדול) אות רנ"ו: **שיבח את אקדמות מאוד מאוד**, ואמר **שישראל מחמת שהם משוקעים כל כך בטוב, על כן אין מרגישין כל כך את שבח מעלת גדולת השבח הקדוש הזה של אקדמות שאומרים בשבועות**, ואמר מי שיודע מעלת השיר של אקדמות עם הניגון שלו, כמו שרגילין העולם לזמר אותו בניגון הידוע, הוא דבר נפלא.

בספר **בית אהרן** מבואר דיכולים לקבל חיות דקדושה מאמירת אקדמות בשבועות, וז"ל: דיבר הרבה שלא ליכנס בחשבונות, וצריכים לשמוח בסגולת הימים ובקבלת התורה, וליקח חיות מכל דבר הן בתפילה **והן באמירת אקדמות** מאתר בית שכינתיה ללא צריך בחישותא.

מהות הפיוט אקדמות עפ"י פנימיות

בשיחות הר"ן שם: אקדמות הוא **שיר של חשק**, כלומר שכלל ישראל משתוקק בו להשי"ת להתקשר בו בשעת נתינת התורה מחדש, והוא גם הכנה למוסף.

ביתר ביאור: שיר של חשק הוא שיר שמשוררים כדי לעורר חשק בין שני אוהבים, ובדרך שיר מאריכים הן במעלת שניהם והן איך כ"א מסור לחבירו ואוהב אותו בכל לב ונפש.

שיר השירים הוא דוגמא לשיר של חשק מדבר בשבח הקב"ה ובשבח כנס"י, ואיך כ"א מסור לחבירו, וכמה מושגים של האקדמות מצינו בשיר השירים, לדוגמא מה דודך מדוד שככה השבעתנו, וכאן מנן ומאן הוא רחימך, עוד שם פ"ז: שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך, מה תחזו בשולמית כמחולת המחנים, וכאן יקרא ויאה את אין תערבו למרותא, רעותך נעביד לך בכל אתרותא.

לענינינו השיר הזה מתחיל <u>**בשבח הבורא**</u> בגדלות הבורא, ואהבתו הגדולה שאוהב את כלל ישראל יותר מן המלאכים, ואח"כ עובר לצד השני <u>**בשבח נשמת ישראל**</u> איך כלל ישראל מוסרים נפשם להשי"ת גם בתוך הגלות בתוך ההסתר פנים אף כשהאומות העולם אין מבינים את זאת.

יש לציין לדברי **בעל התניא** בליקוטי אמרים פמ"ט: בברכה ראשונה של ברכת קרי"ש מאריכין איך גדלה השגתם ועבודתם של המלאכים שרפים חיות ואופנים, ואח"כ בברכה שני' מתאר איך חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו, דהשי"ת אוהב את ישראל יותר מכל המלאכים, וזהו ויתירה יותר ממלאכים, ע"כ. ולפי"ז מובן ג"כ לענינינו כשרוצה לתאר החביבות שיש להשי"ת לבניו מתחיל בגדלות המלאכים, ואעפ"כ עדב יקר אחסנתי' חביבין דבקבעתא.

השייכות לזמן בו עומדים

היות שעומדים לפני נתינת התורה מחדש שהוא זמן של קירבה יתירה שבין ישראל לאביהם שבשמים, צריך לעורר האהבה והקשר שבין שניהם, כדי שכל יחיד ויחיד הנמצא בביהמ"ד יגיע לקריאת התורה עם התלהבות ולא יהי' שום יהודי הנמצא בביהמ"ד יבש.

ובמצינו בחז"ל דלפני מ"ת ממש הי' משה משורר להשי"ת, כ"ה בסמ' ערכין (יא.) וזהו משה ידבר השירה ואלוקים יעננו על עסקי קול, וברש"י שם מפרש הכוונה לשירת משה אח"כ במשכן, אולם באוה"ח הק' פסוק זו מפרש הכוונה על שעת מ"ת, דמשה אמר דברי שיר ושבח לפני הקב"ה כמקבל את פני המלך ואלקים יעננו בקול כמי שמתרצה בדבריו, ואולי זכר לזה אנו מקדימים קבלת התורה החדשה בשירה להשי"ת.

[אגב בהקדמת ספר פאת השלחן לר' ישראל משקלאוו תלמידו של הגר"א: מביא בשם הגר"א דמרע"ה הביא כמה ניגונים מהר סיני, וכ"ה במנהגי וירמיזא, ובדרש תלפיות ערך חרבן, דמרע"ה קיבל כלי זמר בשעת קבלת התורה].

משמעות הפיוט

א' המשורר נוטל רשות (אותיות א' וב').

ב' גדלות הבורא (ג'–ז').

ג' איך המלאכים עובדים את השי"ת בביטול גמור וסדר שבחם ואמירתם קדוש וברוך (ה'–ם').

ד' איך השי"ת בחר ואוהב את ישראל יותר מן המלאכים ויש לו תענוג גדול מעבודתם (ע'–ר').

ה' אומות העולם מונים את ישראל למה הם נאמנים כ"כ להשי"ת בתוך ההסתרה (פאות ת' עד רעותך נעביד לך).

ו' תשובת ישראל על טוב העתיד המובטח לנו שכל א' יקבל שכר כפי עבודתינו בימי ההסתרה, בהפלגות נוראות של התגלות כבוד השם שיה' אז. א) כ"א יה' לו חופה לפי מעשיו. ב) ויוכל לטייל עם השכינה. ג) ויאמרו הנה אלוקינו זה. ד) ויזכו לסעודת שור הבור ולויתן עם יין המשומר.

ז' מסיים בברכה להנמצאים בביהמ"ד שיזכו לכל הני הבטחות שקרינו כאן (זכאין כד שמעתין).

ח' מסיים בשבח קצר להבורא מרומם הוא א–להין, ותיכף חוזר להזמן בו נמצאים, שעת קבלת התורה, צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא.

מבנה הפיוט

יש בו צ' שורות, בכל שורה יש בו י' תנועות

מתחיל לפי סדר הא' ב'

א' ענין זה הוא דבר מצוי בפיוטים, ביסוד יוסף פפ"ז: שגילו המלאכים לר"א הקליר דכן הוא דרכם לשבח את השי"ת לפי סדר הא"ב, וכן מצינו בכל ברכת יוצר, א–ל ברוך גדול דעה וכו', ובשבת אומרים אותו א"ב באריכות יותר, א–ל אדון על כל המעשים ב'רוך ומובר'ך וכו', (ובזוה"ק תרומה קלב: באריכות דיש מעלה בסדר של שבת שבו מזכירים את הא' ב' בשירה ארוכה, ולא בקצרה תיבה אחר תיבה כבימות החול), וכבר מצינו כן בגמ' מס' ברכות (ד:) דיש מעלותא למזמורי תהלה לדוד ולתמניא אפי במה שהם נבנו על סדר הא"ב.

ב' ידוע דשורש הבריאה הוא ע"י אותיות התורה, איסתכל באורייתא וברא עלמא, פי' באותיות התורה נברא העולם, ומאותיות התורה נעשה כל הא"ם צירופים של התורה, וכעת בקבלת התורה כשחוזרים לקבל התורה מחדש, מתחילים מתחילה בכח של האותיות התורה, ומפרש במשך הא"ב של הפיוט איך שמאותיות התורה נעשה הבריאה בכלליות, ועולם המלאכים, ואח"כ כלל ישראל, כולם נבראים בכח הא"ב.

והנה הבריאה נברא ע"י השתלשלות האותיות זה אחר זה, והתחיל בא' ואח"כ בב' וכן הלאה, ומבואר בספה"ק ויש בו רמז בגמ' (שבת נ"ה) דמאות ת' שהוא סוף השתלשלות, מאות זה כבר יצא ויונקים ממנה הס"א והקליפה, ולפיכך נרמז בו אות תמות, ורגל שמאל שבו יוצא לחוץ לרמז שהוא משפיע קצת לחוץ, ומובן לפי"ז איך שבכל הכ"ב אותיות שבפיוט זה מרבה בשבח הבורא ושבח ישראל, **ובאות ת"ו מתחיל לדבר מאומות העולם תאין ומתכנשין**, דיניקת האומות העולם הוא מאות ת"ו.

ג' ידוע דא' מעיקרי יו"ט שבועות הוא השתי הלחם שהקריבו בו, וכל ימי הספירה סופרים כדי להגיע להמנחה חדשה לה', והנה מובא מהאר"י דשתי הלחם שהוא בא מ'חטה' מרמז על אותיות התורה, **חטה** בגימ' כ"ב, **כ"ב אותיות התורה**, דע"י היחוד של השי"ת עם נשמת ישראל פנים בפנים של מ"ת נמשך לישראל הארה חדשה של כ"ב אותיות, והנה יש שתי הלחם נמצא דיש לנו ב"פ כ"ב אותיות, לפיכך **בעת קבלת התורה דנעשה בעת היחוד של פנים בפנים נמשך מלמעלה הארה חדשה של כ"ב אותיות** לפיכך אומרים לפני מ"ת פיוט של ב"פ כ"ב אותיות.

מדבר בו באריכות מלעתיד לבא

מה שלא מצינו בדומה לו בכל השנה (זולת בתפילת היסוד יוסף בצאתו מן הסוכה, שמזכיר בו סוכת עזרו של ליויתן ברמיזה) **וי"ל בכמה אופנים:**

א' שבאה מחמת מעלת הזמן, שמצינו בעת בזמן הכי גבוה מכל השנה, אחר הכנה ועבודה של מ"ט ימים מפסח עד עכשיו, ועומדים הכן לקבל התורה, הזמן גרמא לדבר מהשגות שאין אנו כדי לדבר בו בהתגלות ביום אחר.

וכ"ה באמרי פנחס (סדר היום וענייני תפלה אות צב) פיוט אדון עולם חיבר רב האי גאון והוא שבח גדול שמתחילין לשבח קודם בריאת העולם ומסיימים אחר תחיית המתים, (דהיינו עם רוחי גויתי דקאי על תחיית המתים) ומסתמא מוכרח להיות באמצע ג"כ ברמז דברים גדולים. וכ"ה ג"כ לגבי אקדמות, **מתחילין מבריאת העולם ומסיים אחר תחיית המתים** עכ"ל. והיינו שיש סוד גדול באקדמות במה שעובר מתחילת הבריאה עד סופו [ומצינו כעין זה גם בזוה"ק בשלח לגבי שירת הים דמעלתו הוא דעובר כל התקופות של כלל"י מתחילתו ועד סופו].

ב' <u>על דרך עבודה וחיזוק</u>: כשמדברים דברי מענה לאומות העולם דלפי דבריהם עמלינו הוא לריק ח"ו, צריכים לענות לפי השגתם דאף שעכשיו אנו שפלים ונבזים אבל יש לנו עתיד טוב, סוכת לויתן, מטייל בי' חיננא וכו', אבל כשאנו מתחזקים בינינו לבין עצמינו אין אנו צריכים לחיזוק של העתיד, דאנו זרע ישראל יודעים האמת שגם עכשיו אנו מקשורים עם השי"ת חי החיים, ויש לו תענוג ונח"ר מעבודתינו גם בגלות, ורק לאומות העולם צריכים ליקח חיזוק מהעתיד, אבל אצלנו נשמת ישראל יש לנו חיזוק מקרי"ש תפילין תורה ותפילה שבכל יום ויום, ומקדושת הזמנים שבתים ויו"ט, לפיכך לא מצינו אריכות בזה בשער זמנים.

ענין תיאור עבודת אמירת המלאכים קדוש וברוך

בזוה"ק סתרי תורה פ' חיי (צ.) בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כמדריגת המלאכים גיבורי כח עושי דברו, זמין הקב"ה לכל מלאכי השרת ואמר להם, עד עכשיו הייתם יחידים בעולם לקדש את שמי באמירת קדוש וברוך, מכאן ואילך הא בני בארץ יהיו לכם חברים, <u>ולית לכם רשות לקדשא שמי עד דישראל יתחברון בהדייכו בארעא</u>, ועפי"ז מובן דכשעומדים לפני קבלת התורה מחדש מזכירים ענין זה דמכאן ואילך אנחנו שותפין <u>וחברים</u> עם המלאכים לקדש את שמו ית' פעמיים (ומכאן גודל האחריות לכל א' לראות שלא יבטל אמירת קדושה פעמיים בכל יום, דאמירת קדושה של המלאכים תלוי בנו).

ענין המעשה דסמבטיון עפ"י פנימיות

כחלק מהגלות של נשמות ישראל, הוא מה שעשרת השבטים נתפרדו משבט יהודה, ואין לנו שום קשר עמהם, ובידוע דבמשך הדורות השתדלו הרבה חוקרים וביניהם גם גדולי ישראל לתור אחריהם ולא עלתה בידם, דהוא כחלק מהגלות, ולעתיד לבא ובאו האובדים מארץ אשור דהכוונה להם, אולם פע"א בשנה יש לנו זכר של התקשרות עמהם, ע"י אמירת אקדמות שנתחבר ע"י עובדא השייך עמהם, לרמז דבעת קבלת התורה שצריך להיות כאיש אחד בלב אחד מתקשרים עם כל נשמת ישראל בלי יוצא מן הכלל.

קריאת התורה

מעלתה

כלל גדול, כל קדושה וההארה יורד למטה **א'** ע"י הפסוקים אשר בהם כתיב הענין ההוא. **ב'** ע"י אמירת ברכות על ענין ההוא, (לדוגמא לפני כל מצוה ישנו ענין לומר פסוקי התורה של המצוה ההוא וכמו שאנו אומרים בהרבה נוסחאות לשם יחוד, וכמו"כ בעת ברכת המצוות כבר יורד קדושת המצוה, ויסוד זה מצינו ג"כ בקריאת שמע, שמעיקרא קיבלו עומ"ש ועול המצוות וזכירת יציאת מצרים ע"י אמירת פסוקים, ואח"כ הוסיפו אנכה"ג שלש ברכות קריאת שמע על גדלות הבורא, שמירת המצוות, ויצי"מ) **לענינינו הארת מ"ת שבכל שנה, יורד קודם בשעת קריאת התורה, ע"י אמירת פסוקי מתן תורה, ולכן ידוע אודות הרבה צדיקים שזכו לשמוע הקולות וברקים בעת קבלת התורה, ומצד שני נתעורר המתן תורה והקירבה של ישראל לאבינו שבשמים בעת אמירת ברכות שמונ"ע של שחרית ובעיקר במוסף דאז נעשה היחוד של היום הזה.**

לשון הפסיקתא: **אמר הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ושנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים התורה** (הובא גם ברוקח).

בכל עת של קריאת התורה, מבואר בזוה"ק (ויקהל רח.) כד סליק ס"ת לתמן, אז צריך העם לסדר עצמן, באימא יראה רתת וזיע, ולכוון ליבם כאילו עומדין עכשיו על הר סיני לקבל התורה, ולית להו רשות לפתוח פיהם אפי' במילי דאורייתא, כמאן דלית לי' פימי'. ואם בכל קריאת התורה יש בחינה של מתן תורה וקבלת התורה, כ"ש ביום השבועות והקריאה של מ"ת עצמו.

קריאת התורה עם יוצרות

בקיצור הכוונות לרמח"ל על מוסף ר"ה, מבאר ענין פיוטים עפ"י פנימיות, דכיון דשורש שפע של כל יום נמשך בשמונ"ע של היום, לפיכך ביום שיש בו תוספות הארה כמו ביו"ט, הברכות של שמונ"ע שלו ג"כ נתרבה, דהיינו ע"י הפיוטים, וכיון שעיקר התוספות שפע שבאותו יום הוא רק בפנימיות ואינו ניכר בחיצונית כמו"כ הפיוטים נבנה על חלק המדרש של היום ולא על חלק ההלכה של היום, דידוע דבמדרש גנוז הסודות של היום, עכדה"ק

לענינינו הפעם היחיד שמצינו פיוטים בתוך פסוקי קריאת התורה הוא פיוט אקדמות בשבועות, וכפי הרמח"ל מובן, דהוא באה מהמת ריבוי השפע שנשפע בקריאה הזאת, מה שאין בדומה לו בשאר קריאת התורה.

הפטורה

טעם א': קריאת הפטורה זו עפ"י פשט

רש"י סוף מס' מגילה כתב דבשעת מ"ת זכו כל אחד למדריגת הנבואה, ובודאי זכה כ"א להשיג מרכבת יחזקאל, וכן הובא טעם זה באריכות בלבוש.

טעם ב': מראות יחזקאל היתה בשבועות

ובזוהר חדש פרשת יתרו (סג. – לז:) **בחמישי לחודש דא יו"ט שבועות** (דכשאיר מלא אז יו"ט שבועות בה' בסיון) **הוא יומא דקבילו ישראל אורייתא על טורא דסיני, ושמעו אנכי ה"א, <u>כדין איתקיים ואנכי לא אשכחך</u>**, ואדכר לון ההוא יומא ונחתת שכינתא לגלותא לדיירא עמהון דישראל.

ובברכי יוסף (תצ"ד) כתב דמה"ט קורין הפטורה זו ביום זה כיון דבו ביום הוה.

ובמקדש מלך וברמ"ז על זוה"ק פ' שמות (שם) מצינו ג"כ דהגלוי הזה של יחזקאל הי' ביום שבועות, ואין ספק אצלי דזכות היום גרם להם להתגלות זו, ע"כ.

ובברכי יוסף שם תמה דבפסוק כתיב ברביעי משמע שהיתה בחודש תמוז, ומביא דברמ"ז מתרץ דלפי הזוהר רביעי פירושו ביום הרביעי בשבוע, (ובהגהות המביא לדפוס בדפוס מונקאטש ביאור דאין כוונת הזוה"ק שהיתה ביום שבועות ממש, אלא דהיתה אז מדריגה של שבועות, עפ"י מש"כ האוהב ישראל דבשעת החרבן היתה התגלות גדול מצד חייב אדם וכו' בשעה שיוצא לדרך, אולם במקד"מ ורמ"ז וחיד"א מפורש דהיתה בשבועות).

טעם קריאת ההפטורה עפ"י פנימיות

א' אמירת הפטורה בכל שבת ויו"ט עפ"י פנימיות הוא תיקון גדול להשכינה הק' (אריה"ק). **ב'** וכתב בספר סדר היום דלהכי אומרים על ההפטורה ז' ברכות, בחינת כלה הנכנס לחופה שצריך ז' ברכות, ובחינה זו שיך בכל שבויו"ט לפני תפילת מוסף, ולהכי פעם היחיד שמברכין ברכה מיוחדת לדוד המלך הוא בברכת ההפטורה ברכת מגן דוד. **ג'** ומבואר בגמ' מס' פסחים (קיז:) דהשי"ת הבטיח דוד המלך ועשיתי לך שם כשם הגדולים, דהכוונה הוא דתיקנו ברכה מיוחדת לכבודו של דוד בחתימת מגן דוד, כמו שמברכים ברכת אבות לכבוד האבות הק' בתחילת שמונ"ע, ועפ"י הנ"ל מובן שפיר למה דייקא בברכת הפטורה מברכין את דוד דכעת עוסקים בתיקון מדתו של דוד.

ולהכי לפני תפילת מוסף של יום הגדול הזה של שבועות, מפטירים בהפטורה הכי חשובה מכל השנה והוא הפטורת יחזקאל מעשה מרכבה, ומחמת חשיבתו כתבו הפוסקים שצריך לאמרו בעמידה.

מרכבת יחזקאל הוא חיזוק בגלות

בעומק יותר: מבואר בזוה"ק תחילת פ' שמות (ב:) דבשעה שירדו ישראל בפעם הראשונה לגלות בבל היו עצובים מאד, שנפלו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, וכדי לחזקם אמר השי"ת לכל פמליא שלו נלך ביחד לבבל להיות עם ישראל שם, וזהו למענכם שלחתי בבלה, וכדי שידעו ישראל מזה שאף בגלות שכינה עמהם נפתחו השמים וארא מראות אלקים, נתגלו ליחזקאל כל הני מראות דייקא שם בגלות, כדי שידעו ישראל שהשכינה נמצא עמהם, **וכיון ששמעו ישראל כן מיחזקאל לא חיישו עוד על הגלות, דהא ידעו דקוב"ה לא שביק לון וכל מה דגלו ברשותא גלי** (והוא חיזוק עצום לכל יחיד בגלות שלו, דע"י שידע ויאמין דהשי"ת נמצא עמו בתוך הגלות שלו שוב לא יהוש להגלות שלו).

נמצא דחוץ ממה שבכל שבת ויו"ט ההפטורה הוא תיקון השכינה, הפטורה זו יש לה מעלה מיוחדת, דכל ענין הפטורה זו הוא להראות איך השכינה אתנו בכל מצב ואף בגלות, וזהו עיקר תיקונה דגם בגלות לא אבדה תקוותה, וביום זה של שבועות שכנפ"י נתעלה למדריגה הכי גבוה זוכים להתגלות והכרה זו.

י-ה א-לי

הוא פתיחה לתפילת מוסף, ובו מבטא נקודת תפילת שמונ"ע בכלל ומוסף בפרט, **(א) עמידה לפני השי"ת** זהו מציאתו של שמונ"ע, אתיצבה לקראתיך. **(ב) גדלות הבורא**, הי' ויהי', דק על דק, אדון צבאות. **(ג) מתפלל שיחזור לנו לא"י**, והשיבה לאדמתיך. **(ד) ונשלמה פרים שפתינו**, ותודה ולעולה וכו'.

ותערב לפניך עתירתינו

יש תורה ותפילה, **תורה** הוא מה שהשי"ת משפיע בנו בכל יום **מלמעלה למטה**, המלמד תורה לעמו ישראל, **תפילה** הוא מה שאנו כביכול נותנים להשי"ת, **מלמטה למעלה**, ועיקר התפילה הוא ביו"ט, דידוע שי' הרמב"ן דס"ל דתפילה בכל יום הוא מדרבנן מ"מ תפילה ביו"ט הוא מה"ת (רמב"ן אפור), מצד המקרא קודש של היו"ט.

לפיכך אנו מבקשים לפני השי"ת בכל יום והערב נא ה"א את תורתך בפינו, דההשפעה שהוא משפיע בנו יהי' לנו ערב, וביו"ט מתפללים דהתפילה שאנו מעתירין לו, יהי' ערב לו כביכול, ותערב לפניך עתירתינו.

סעודת חלב

יש בזה הרבה טעמים, אולם הטעם שכתב הרמ"א הוא משום זכר לשתי הלחם הנקרב ביום זה, לכן אוכלים ב' סעודות א' של חלב וא' של בשר, ומנהגינו לאכול את של חלב רק ע"י פת הבאה בכסנין.

בבחינה מסויימת המקום הגבוה ביותר מכל השנה הוא הקרבת שתי הלחם, ומקרא מלא מצינו דכל הספירה של מ"ט יום הוא להגיע ל'והקרבתם מנחה חדשה לה', וכמו שאומרים בנוסח הלשם יחוד בכל יום מימי הספירה, המנחה חדשה הוא השתי הלחם.

ובזמן שאין ביהמ"ק קיים, המקום שבו יש לנו שייכות עם השתי הלחם הוא ע"י אכילת ב' סעודות ביום זה.

קדושת היום

בגודל קדושת כל המעל"ע של יומו של שבועות, נעתיק את מש"כ המעבר יבק (א' ל"א) בתוה"ד בפרט **ביום השבועות שהיחוד מתמיד כל היום.**

לשון הרמ"ק פ' בראשית: צריך האדם להיות עומד אחר התפילה בעסק התורה או מצוה ולא בקלות ראש שלא יקטרגו עליו.

מלה"ד לחתן בנש"ק שבחתונתו באים להשתתף כל הצדיקים מכל הסביבה לכבודו של זקינו הרשכבה"ג, והנה ביום החופה עלה בדעתו של א' מהצדיקים דשם שרוצה לראות את פני החתן איך הוא נראה לפני המעמד הקדוש, והנה הוא רואה איך הוא יושב וקורא כתבי עת או משחק במשחקי ילדים, לענינינו כל המלאכים מקנאים בנו איך אנו זוכים לקבל התורה מחדש עם כל האהבה המונח בו, וכשהם רואים אותנו שלא במצב שראוי להיות ביום כזה אחר החתונה יכול לעורר ח"ו.

יו"ט שחל להיות בשבת

מעלת השבת קודש

כמה מעלות טובות לשבת זו:

א' השבת הראשון אחר שקבלנו העשרת הדברות מחדש, ושמעו מחדש זכור את יום השבת לקדשו, לא תעשה כל מלאכה.

ב' לכו"ע שבת ניתנה תורה, דקדושת השבת מועיל לקבלת התורה, ובכל שבת בבוקר יש לנו שייכות עם שבת דמתן תורה, ומה"ט אומרים אז ישמח משה (אבודרהם – טור סי' רצ"ב).

ג' אילו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו, דע"י קדושת השבת זוכים להשיג התורה כמו שהשיג אברהם אבינו את התורה עד שלא קיבלה, וכמש"כ בקדושת לוי לגבי אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה (שפתי צדיק).

ד' המשכת קדושת שבת תלוי בהכנה, ובשבת זו כבר הכינו כל כלל ישראל מיום חמישי ע"י עשיית **עירוב תבשילין**, וברכו עליו ברכת המצוות.

וצריך חיזוק יתירה להכין עצמו בער"ש לקדושת השבת כדבעי, שהטירחא דיו"ט לא יגרום חולשא ביום השבת, דבגמ' מס' שבת (פח.) מבואר **דביום ער"ש ודאי לא ניתנה התורה משום טורח שבת**, ואם מ"ת עצמו נדחה מפני כבוד שבת כ"ש שיש ליזהר שהשבועות לא יחלוש את השבת.

בגדי שבת

המקור הראשון ללבוש **בגדי שבת**, הוא בפסוק בישעיה וכבדתו, ודרשו חז"ל (**שבת** קיג.) שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול (אולם י"א דהוא מה"ת ונכלל במקרא קודש, עי' שוע"ה תחילת הל' שבת), **אולם מצינו לו מקור קדום והוא במגילת רות**, ורחצת וסכת **ושמת שלמותיך**, ודרשו חז"ל שם (הובא ברש"י על הפסוק) דהכוונה שתלבוש בגדי שבת לפני בואה לבועז, ובספר שורש ישי (לר"ש אלקבץ) דנעמי הורה לה ללבוש בגדי שבת **כדי שעכ"פ זכות בגדי שבת גם הוא יהי' לה לישועה**, כלומר דבאותה זמן היתה תלוי' ועומדת אם תזכה לבנות מבועז מלכות בית דוד, והיתה צריכה לזכותים, ובגדי שבת הם זכות להלבישם.

מאכלי שבת

מתאמרי' משמי' דהרה"ק השר שלום מבעלזא, דהרה"ק החוזה מלובלין הקפיד **דהפערפיל בליל שבת יהי' חם**, והסביר הש"ש טעמו, דבגמ' (חגיגה כו:) מבואר דבעת שעלו עולי רגלים לביהמ"ק הראו להם איך הלחם הפנים עדיין חם בשעת סילוקו כשעת סידורו, שבא להורות ראו חיבתכם לפני המקום, ופי' הריטב"א איך היו רואים מרחוק שהוא חם אלא שהי' רואים את ההבל העולה ממנו, מה"ט הידר הרה"ק מלובלין שפערפיל שהוא זכר ללחם הפנים (מצד שקיבל כ"א רק פתיתים) שיהא ג"כ מעלה הבל כלחם הפנים, עכ"ד. ולפי"ז בשבת שבתוך הז' ימי תשלומים של עלי' לרגל, וכ"ש שבת שבתוך היו"ט ראוי לדקדק בו יותר, לזכור את מעמדינו בשעת עלי' לרגל.

קידוש לבנה מוציו"ט

בחכמת שלמה להגר"ש קלוגער (בשו"ע או"ח סי' תכו ס"ב) כתב חידוש נפלא דאף לאלו הסוברים בקידוש לבנה שאין להמתין עד שבעה מעת לעת ומקדשין הלבנה קודם, מ"מ **בחג השבועות ראוי להמתין בקידוש הלבנה עד אחר יו"ט** במו ביוה"כ וט"ב. והטעם דראוי להמתין עד אחר מתן תורה, שאז מתחזקים המאורות שהיו תלויין ברפיון עד מתן תורה וכמו שאמרו (שבת פח ע"א) דלכן נכתב יום השישי, שכולן היו תלויין בששי בסיון, ואם לא בריתי יומם ולילה ולכן היו המאורות תלויין עד ששי בסיון, ואז נתחזקו ונתאמצו ונתחדשו, **לכן נחשב כנברא מחדש** ולכך יש להמתין בקידוש הלבנה עד אחר יו"ט.

לא להתעסק בטפילים

ונסיים בדברי הדגל מחנה אפרים יתרו (ד"ה ויש בזה) וזל"ק בתו"ד: איתא בזהר חדש רות עה"פ וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת ההר עשן, **כי איתא מהן שהיו מסתכלין בקולות ואית מהן שהיו מסתכלין בלפידים וזעירין איגון דהוו מסתכלין בדיבור אנכי ממש** וכ"ה במאור ושמש ד"ה וכל העם וז"ל: ואיתא בזוהר הקדוש שהיה כמה כיתות במתן תורה שפנו עצמם אל הקולות ולפידים ועל ידי זה לא זכו לתכלית התורה

ונסיון זה נתעורר בכל שנה מחדש דאצל כ"א נמצא ענינים טפלים אף שהם טובים אינם עיקרים, והעבודה להישמר מזה ולהיות דבוק רק באנכי ה"א, ולקבל התורה מחדש.

אנ"ש גרייטן זיך צו שליסן א געשעפט מיט סאטמאר לינדען

השלם זה הבנין

א געלעגנהייט צו האבן א חלק
אינעם וואונדערליכן אויפבליאונג
און פעסטע איפפעריע פון
סאטמאר-לינדען

די ערשטע גיגאנטישע בנין פון פוסדות סאטמאר
אין לינדען וועלכע וועט אצינד פארענדיגט ווערן

נדיבים ונגידים בעם שליסן זיך אן פיט
זכותים אדירים דורכן קויפן א כיתה אינעם
אינעם מבצר התורה והיראה

אצינד איז די געלעגנהייט פאר אנ"ש
תלמידי וחסידי סאטמאר צו גענבן דעם
לעצטען שטופ צו גופר זיין דעם פקח

פאראייביגט איינער נאפען אין דעם
פרעכטיגע מבצר התורה לעד ולנצח נצחים
פיט א זכות נצחי בחינוך הבנים והבנות

צענטראלע קאמפיין

אין די קומענדיגע וואכן הבעל"ט

מגילת רות

וענין קריאתה ביו"ט שבועות

המקור והטעם להמנהג

ברמ"א סו"ם ת"צ נוהגין לקרוא שיר השירים בפסח, רות בשבועות, קהלת בסוכות, ובדרכי משה מציין לאבודרהם שכתב הטעם להמנהג, דבשיר השירים מדבר מגאולת מצרים, בקהלת משום דכתיב בו תן חלק לשבעה וגם לשמונה, דקאי אסוכות ושמי"ע, רות בשבועות: משום דמיירו **מימי קציר חטים**, ושבועות הוא חג הקציר (כ"ה לשון הפסוק בפרשת משפטים), ועוד **דרות נתגיירה** ואבותינו כשקיבלו התורה ג"כ נתגיירו.

במ"א ת"צ סק"ח: כתב טעם נוסף בשם ילקוט שמעוני על רות, **ללמדך שלא ניתנה תורה אלא ע"י צער ועוני.**

בשע"ת סימן תצ"ד הביא מזקינו הבכור שור (כ"ב י"ג) בשם הירושלמי דדוד המלך נסתלק ביום שבועות ומסתמא גם נולד בו, לפיכך קורין בו מגילת רות שהוא יהוסו של דוד [ובבני יששכר ח' א' העיר וכי לכל צדיק קורין לתולדותיהם ביום הסתלקותם, ועי' לקמן מה שהבאנו בשמו לתרץ עפ"י פנימיות].

לברך על קריאתה

ועד היכן הדברים מגיעים מנהג קריאתה, רואים מהמדובר אצל גדולי הפוסקים לברך ברכת המצוות על קריאתה, כמו שאנו מברכין על מגילת אסתר.

בדרכי משה ת"צ מעתיק ממס' סופרים (י"ד ג') הקורא בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה, וכ"כ במהרי"ל ובהג' מיימונית, ומסיק בדרכ"מ וכן המנהג, וכ"כ לברך בב"ח (הל' ת"כ סי' תקנ"ט) ובלבוש (ת"צ) ס' המנהגים, ובמטה משה (הובא דבריהם בפ"א ובגר"א סי' ת"צ), וכן מסיק המ"א, וכתב בזה"ל וכן עיקר כמנהג קדמונינו, וכן פסק הגר"א **לברך**.

אולם ברמ"א גופי' בסימן ת"צ כ' **והעם נהגו שלא לברך עליהם** (שלא כמו שכתב הוא עצמו בדרכ"מ לברך), ובשו"ת הרמ"א סי' ל"ה (הובא מקצת דבריו בט"א וט"ז סימן ת"צ) כתב לבאר מה שפסק בשו"ע **שלא לברך מחמת ד' טעמים:**

א' דבספר המנהגים דהוא מקור לכל מנהגי אשכנז, לא מצינו לברך רק במגילת איכה ואסתר, דבשניהם החזן קורא לכל הציבור, ועוד דקריאת איכה מוזכר בגמ' סוף מס' תענית משא"כ קריאת שאר מגילות שלא מוזכר בחז"ל, ע"כ הבינו דלא להוסיף עלה לברך גם על מה שלא מצינו בס' המנהגים.

ב' מאחר דמצינו ב' גירסאות בס' סופרים האם לברך על מקרא מגילה, או לברך על מקרא כתובים, מספק אין לברך כלל, דהרי אם מברך שלא כדינו הרי זה מברך לבטלה.

ג' כיון שאינו שום חיוב לקרוא מגילות אלו איך שייך לברך ע"ז ברכת המצוות, וכי אותן שקורין באיוב בת"ב, או אותן האומרים תהלים בכל בוקר האם יברכו עליו ברכת המצוות, וכוונת הס' סופרים אינו אלא על המנהג שהי' בזמניהם לקרוא בכתבי קודש בשבת במנחה (כמו שאנו קורין בנביא בשבת בשחרית) וכמו שהביא רש"י בס' שבת (כ"ד סוף ע"ב) מנהג זה מתשובות הגאונים, (ומנהגינו לומר בכל שבת במנחה מזמור אודה ה' בכל לבב, הוא זכר לתקנה זו לקרות כתובים במנחה, כמבואר בליקוטי מהרי"ח) **א"נ** מיירו הס' סופרים במשכים בבוקר לפני ברה"ת ורוצה לברך ברכה מיוחדת כדי ללמוד א' מהמגילות ע"ז דנה הס' סופרים מה לברך, אבל אחר שכבר בירך ברכה כללית על כל דברי תורה היעלה על הדעת לברך עוד הפעם על קריאת המגילה שאינו שום מצוה וחיוב.

ד' והוא העיקר כיון שאין מנהגינו שיהי' לנו מגילה על הקלף כשירה בכל דיני כתיבת סת"ם ודאי אין לברך, דלא עדיף ממגילת אסתר דמעיקר הדין אין מברכין בכתיבה בחומש.

ס"ה: א' אין לנו מגילה כשירה כהלכתו, **ב'** ואפי' אם יהי' לנו מגילה כשירה מ"מ אין זו מצוה גמורה לקרות מגילות אלו ביו"ט עד כדי ברכה, **ג'** בכלל יש בפק מהו נוסח הברכה, **ד'** ואף שנמצא בספרי הקדמונים לברך מ"מ בס' המנהגים לא מצינו לברך רק באיכה ואסתר ולא בשלש רגלים ויש לנהוג כוותי'.

להלכה למעשה

כאמור בהרבה פוסקים כתבו לברך, וכ"כ במ"א, וכ"ה בגר"א בהג' על שו"ע, ובמעשה רב (ספר על מנהגי הגר"א) כתב קורין המגילה בניגון וטעמים ממגילה הנכתבת בגליון כס"ת עם עמודים, ואחד קורא וכולם שומעין, **והקורא מברך ב' ברכות על מקרא מגילה וברכת שהחיינו**, ובא"ר (ת"צ סק"י) כתב לברך בלי שם ומלכות, ובט"ז כתב דהמברך עובר משום ברכה לבטלה, וכ"פ בשוע"ה.

וכמנהג הגר"א נוהגים בזמנינו בקהילות הפרושים אשר בירושלים (וכן נהגו אצל החזו"א וההולבין בדרכו), אולם אצלינו פשוט כמנהג הרמ"א שלא לברך.

גדר הברכה

בחי' הגרי"ז הלוי מבאר דברכה זו אינו מדין ברכת המצות לקרוא מגילה ביו"ט, כיון דלכל היותר אינו אלא מנהג, וכמש"כ בשו"ת הרמ"א (ודעת הרמב"ם דאפי' על קריאת הלל בר"ח אין לברך, כיון שאינו אלא מנהג, וכן פסק המחבר בסי' תכ"ב, ומנהג הגר"א שם דרך השי"ת יברך ויוציא כל הציבור, ואכתמ"ל) אלא מברכין מדין לימוד התורה

בציבור, וכמו שמברכין ברכת התורה מחדש על קריאתה בס"ת **בציבור**, (ומה"ט מסיק בתשובות והנהגות (ח"א שכ"ג) דלברך עליו ברכת שהחיינו אינו נכון, כיון שאין כאן מצוה חדשה).

בשו"ת בית הלוי (החדש הובא בס"ס מעשה רב שם) מוסיף בשם בעל נפש החיים תלמידו הגדול של הגר"א, דס"ל למסכת סופרים דעדיף לברך ברכת התורה פרטית על אותו חלק התורה שקורא כעת, וכשי' ר' יהודה דעל דשאים מברך בורא מיני דשאים, ולהכי על מגילה מברך על מקרא מגילה, ועל כתבי קודש מברך על כתבי קודש.

במעשה רב החדש מביא מספר פעולת שכיר, דחכ"א הקשה להגר"א דלדבריו הו"ל לחז"ל לגזור שלא לקרוא בא' מהמגילות ביו"ט שחל להיות בשבת משום גזירה דרבה מחשש שמא יעבירנו כמו שגזרו במגילת אסתר, ותירץ הגר"א דלא גזרו גזירה דרבה אלא על חיובים המוטלים על כל יחיד כמו שופר ולולב, משא"כ חיוב קריאת מגילות אלו אינו אלא חובת הציבור, ולא גזרו בו כמו שלא גזרו בקריאת ס"ת בכל שבת ושבת (ובאמת בתוי"ט מגילה א' ב' כבר נתקשה בזה ותירץ באופן אחר).

מקדימים המגילות לקריאת התורה

בתשובות והנהגות (ח"א סי' שכ"ג) כתב בזה סברא דמצינו בר"ה לב: דמנהג ההמון עם הי' לאחר ולהגיע לביהמ"ד במאוחר, ומה"ט תיקנו בר"ה לתקוע במוסף ולא בשחרית משום ברב עם הדרת מלך [ובגמ' שם מדחה דאי משום הא, הי' עדיף להקדים משום זריזין מקדימין, ומסיק דמשום גזירת המלכות איהרוהו], ולהכי עדיף לאחר את הקריאת התורה שהוא מדינא דגמ' לקרוא ביו"ט פרשת המועדים כמבואר במתניתין סוף מס' מגילה, יותר מקריאת המגילות שאינו אלא מנהג, כדי שהמאחרין יהי' כבר בביהמ"ד בשעת קריאה"ת.

ואף שקריאת התורה תדיר לא חששו להקדימו, דדין תדיר קודם אינו אלא בשני דברים שהם מדינא ולא כשא' מהם הוא רק מנהג (ויסוד זה כבר מבואר בשאגת ארי' סימן כ"ב וכ"ח), ומה"ט במגילת אסתר שהוא מדינא מאחרים המגילה לקרותה אחר קריאה"ת.

ומ"מ קריאת הנביא מאחרין אחר קריאת התורה, אי משום כדי שאותו הקורא בנביא צריך לקרות גם בתורה (קריאת המפטיר) ואי משום דקריאת הנביא איתקן מעיקרא במקום קריאת התורה משום גזירת המלכות, וכשחזרה קריאת התורה איטפל קריאת הנביא לה מלאחריו.

מגילת רות על מה נתחברה

מי חיבור מגילת רות

בגמ' ב"ב יד: שמואל חיבר ספרו (ספר שמואל) ושופטים וספר רות.

מגילה זו נתחבר כדי לגלות אמיתת יחוס דוד המלך

השאלה הוא למה לא חיבר את ספר רות כחלק מספר שופטים, הואיל דהוא סיפור שאירע בימי השופטים, ומהו הסיבה שחיבר ספר שלם אודות אשה אחת ושמה רות.

התשובה הוא, דמגילה זו לא באה אלא ליחס את דוד המלך שהוא שורש לכל מלכות ישראל, ולנשמת משיח שיבוא לגאלינו בקרוב.

יסוד דברים אלה מצינו בזוהר חדש (לא: – עח.): אמר רבי יוסי בן קסמא תמיה אני אם **מגילה זו לא באה אלא כדי ליחס זרע דוד** שבא מרות המואביה וכו', [ומק' הזוהר א"כ לא יאמר רק אלה תולדות פרץ וכו' וישי הוליד את דוד ולא יותר, אלא כולא איצטרך, בגין דצדקת היתה, שבאה להתגייר ולחסות תחת כנפי השכינה, ולהודיע ענותנותה וצניעות שבה וצדקותה].

וכ"ה במדרש לקח טוב דלזה כיון דוד המלך בתהילים מזמור מ': אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי, אמר דוד בזמן שמשחני שמואל הרואה אז אמרתי הנה באתי לגדולה וכבוד, **במגילת ספר כתוב עלי זה מגילת רות שבו מספר שבחו ויחסו של דוד** (הובא בהקדמת שורש ישי להר' שלמה אלקבץ זצ"ל למגילת רות).

ויסוד הדברים נתבאר ביבמות עו: דאחר שנצח דוד את גלית, ושאל שאול על יחוסו דרצה לידע אם הוא כשר למלכות, ודואג ביקש לפסלו מצד שהוא נכד בני מואב שאסורים לבוא בקהל, ואבנר המליץ בעדו באמרו מואב ולא מואבית, עד שבאה עמשא ואמר כך מקובלני מבית שמואל הרמתי מואבי ולא מואבית.

וכתב בשורש ישי בהקדמה, דשמואל כתב את מגילה רות, שיהי' **כספק דין על הכשרו של מלכות בית דוד**, דאם היתה בה חשש לא הי' נכתב דדוד יצאה ממנה, אלא לגלות בפני הכל דכשר הוא, וכ"ה בהקדמת משיב נפש לרות (להב"ח).

וכ"ה באבן עזרא בתחילת פירושו: נאום אברהם, **בעבור היות דוד שורש מלכות ישראל**, נכתב בספרי הקודש יחס דוד.

וכתב בתום ב"ב יד: דמה"ט הסדר בכתובים הוא רות ואח"כ תהלים, **דכל ספר רות הוא בעבור התהלים**.

בגמ' ברכות (ז:) מצינו: **מאי רות**, ומת' מפני **שיצאה ממנה דוד שרויהו** (לשון שובע, כמו כוסי רויה) להקב"ה בשירות ותשבחות, בפשטות השאלה למה נקראת היא רות, אולם בדרשות חת"ס על רות פיסקא א' מפרש דקו' הגמ' הוא על המגילה, דכיון דכל המגילה נתחברה אודות יחוסו של דוד הו"ל לקרותו שם של דוד, ותי' הגמ' הוא דאה"נ דגם בשם של רות גופי' מרומז מהותו של דוד.

ויש לציין להת"ס עה"ת סוף משפטים הפטורת מחר חודש,

מהו זבח משפחה שמחמתו לא באה דוד לסעודת חמיו שאול, אלא דביום שנתפרסם בעולם הדין שעמוני ולא עמונית, עשה אותו דוד ליו"ט, וכמו שמצינו בט"ו באב יום שהותרו שבטים לבוא זב"ז הוה יו"ט כמו"כ בזה, וזהו **זבח משפחה**, זבח אודות שנתכשרה המשפחה לבוא בקהל,

סדר המגילת רות עפ"י פשט

נקודת כל המעשה הוא איך נשמת רות שבה היתה מונח נשמת דוד ומשיח, יצאתה מקליפת מואב עד שנשאה לבועז שהוא נצר שבט יהודה וילדו הם את עובד שמשם יצאה נשמת דוד מלך ישראל וכל שבט המלוכה של כלל"י.

פ"א: איך סיבב הקב"ה שרות תצא ממואב.

בגמ' ב"ב (צ"א.) ד' בנים היו לו לנחשון בן עמינדב, נשיא של שבט יהודה, אלימלך, טוב הנקרא פלוני אלמוני, שלמון שהוא אביו של בועז, ואבי נעמי.

אלימלך נשא את בת אחיו נעמי, ונולדו להם ב' בנים מחלון וכליון, בגמ' שם בשם רשב"י אלימלך מחלון וכליון כולם גדולי הדור היו.

אלימלך ירד למואב מחמת רעב, בנו של אלימלך מחלון נשא את רות ואח"כ מת, ובנו השני כליון נשא את ערפה ומת גם הוא, אחר אריכת הדברים חזרה רות עם נעמי לארץ ישראל וערפה נשארה שם

[ומה שהאריכו הפסוקים במה שהיתה עם ערפה, מבואר עפ"י פנימיות **(א)** דמצד אחד הוציאה רות הניצוצות שלה ג"כ, כדהביא בבני יששכר (ח' א') מהרמ"ז דהוציאה מערפה מספר ס"ה ונעשה מערפה הרפה, ומורות נעשה תרע"א שם א–דני מלא ע"ש, **(ב)** וברמ"ע מפאנו כתב דמערפה נולד גלית (סוטה מב:) שהוא היו המנגד הראשון לדוד המלך, ואחר שהרג דוד את גלית יצאה הרוח של גלית ששורשה בכליון בעלה הראשון של ערפה ונכנסה בתוך שאול ומה"ט התנגד שאול לדוד, וברש"י שמואל א' י"ז נ"ה מבואר דהפקפוק על יחוסו של דוד נתעוררה ע"י דואג ושאול תיקף אחר נצחונו של דוד את גלית, ומובן שפיר לפי הרמ"ע מפאנו].

פ"ב: איך רות פגשה בבועז בפעם הראשונה

והנה קוטב כל הפרק הוא ב' מדות נאות שרואים ברות, א' **מדת החסד** איך דאגה כל היום לפרנס את רות חמותה כאמרו (ב' י"א) הגד הוגד לי כל אשר עשית עם חמותך אחרי מות אישך, ובתרגום שם: איתאמר לי בנביאה דעתידין למיפק מינך מלכין ונביאין בגין טיבותא דעבדת עם חמותיך דפרנסת יתי' בתר דמית בעליך. ב' **מדת הצניעות** שהיתה לה.

וב' מעלות אלו חסד וצניעות היו לה לסיועה להתירה מדין מואבי ולא מואבית, דהנה כל איסור של לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה', הוא על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים, וכיון שרואים בה מדת החסד הוא רא' דלנשי מואב מדה אחרת להם והם שפיר בעלי חסד (חסיד יעב"ץ הובא בשורש ישי) ולגבי מדת הצניעות מבואר בגמ' יבמות (עז.) בסוגיא דמואבי ולא מואבית, מבואר שם לימוד זכות לא קידמו נשים במים ובלחם דאין זה מן הצניעות דכל כבודה בת מלך פנימה, נמצא דע"י הראותה רות שהוא צניעה היתה תשובה ומענה על מה שלא קידמה (עריך לנר יבמות שם).

פ"ג: השתדלות נעמי לזווג רות עם בועז

נעמי חששה שימנע בועז מלשאת את רות, לפיכך באתה בתחבולה, דהנה ישנו דין במי שמוכר נחלתו שצריך גואלו הקרוב אליו לגאול (כלומר לקנות) הנחלה לעצמו שלא יאבד שם המוכר מהנחלה, והוא דין המבואר בפרשת בהר.

ומצינו כאן ב' חידושים שאינו מפורש שם בפסוקי בהר, **א'** שגם לפני שמכרו הנחלה אלא העני הקרוב ובדעתו למכור נחלתו, מצוה על הגואל שהוא ימהר לקנות הנחלה מהקרוב שלא יצטרך למכור לאיש רחוק זולתו. **ב'** המנהג היתה שהגואל הקונה נחלת המת, ביחד עם זאת הוא נושא את אשת המת, והסיבה הוא דכל ענין קניית נחלת הקרוב הוא כדי שישאר השם של הקרוב המת, וע"י שישא את אשתו של המת יתרבה ענין זה דישאר שם המת על אשתו דכשיפגשו באשתו יאמרו זאת אשת פלוני המת (כ"ז מבואר ברש"י ג' ט').

לענינינו כיון שבועז הוא בן אחיו של אלימלך נמצא הוא הגואל לנכסי אלימלך ובניו שירשה נעמי (והרות היתה שותף בה מצד כתובתה בקיבלה מבעלה מחלון), מחיוב בועז לגאול הנחלות וביחד עם זאת לישא את רות אשת מחלון בן דודו של בועז. (כ"ה לפירש"י אולם יש מפרשים שהי' כאן מצוה מיוחד בעין מצוות יבום)

והנה דאגה נעמי שהאנשים הסובבים את בועז ימנעו אותו מלהשדך עם גיורת לפיכך יעצה ללכת להתיעץ עמו בלילה כשאין איש עמו,

[ובאגדת שמואל (לבעל מדרש שמואל על אבות) כתב דכיון דבענין זה הי' תלוי לידת משיח הי' נצרך שהענין יעשה בסתר, ובצורה משונה כדי שהם לא יקטרגו, דוגמת שעיר לעזאזל].

בועז השיבה אדרבה שהוא מוכן לכך, אולם כיון שבאתה אליו מתורת קרוב הגואל, יש ליתן דין קדומה לגואל הקרוב אליו יותר והוא דודו הנקרא טוב (ולקמן בפרק ד' הוא נקרא פלוני אלמוני).

פ"ד: בועז קונה זכות לגאול נכסי אלימלך וביחד עם זה הוא זוכה לישא את רות ומזה יוצא נשמת דוד ומשיח

בועז קיבץ עשרה זקנים בב"ד. **א'** כדי לפרסם הדין של מואבי ולא מואבית. **ב'** כדי לברך ברכת החתנים בעשרה (כתובות ז:).

בועז מציע לטוב לגאול את נכסי אלימלך מנעמי, מתחילה הסכים וכששמע שביחד עם זאת הוא יצטרך לישא את רות מנע עצמו מזה, דלא רצה לממוך עצמו על דרשת חז"ל להתיר את המואבית, א"נ אף שהוא סמך מ"ט חשש שבדורות הבאים יפקפקו ע"ז, כאשר הי' באמת בימי דוד ע"י דואג, וידע דכיון דבועז הוא גדול הדור ושופט שעליו לא יפקפקו, (משיב דבר על רות להב"ח).

בועז קונה ממטב דודו זכות גאולת נכסי אלימלך ובניו, ותיכף אח"כ נשא את רות, ותיכף נתעברה ממנו, ובאותו יום ממש נסתלק בועז (ילקוט שמעוני רמז תר"ח) אחר היותו בן ת' שנים (שם רמז קנ"ו).

וראה בדרשות חת"ס (על רות סוף פ"ג) חידוש נפלא דאותו היום היתה ליל י"ז תמוז, והקדים הקב"ה הרפואה למכה דביום שהתחילה החרבן, אחר יותר מת"ק שנים נולד שורש נשמת משיח.

ונסיים בענין פלא שנמצא בילקוט אוהב ישראל: דבגמ' ב"ב (צא.) מצינו, דבועז הי' לו שישים בניו ובנות וכולם מתו בחייו, והיתה לו לעונש על דבר אשר לא הזמין את מנוח (אביו של שמשון, הפטורת נשא) לנישואי יוצ"ח, כיון שלא היתה למנוח עדיין בנים וחשש שלא יפגע בו, ולמעשה הי' לו למנוח חלישת הדעת מזה ונענש בועז ע"ז, ומעתה כשהציע נעמי לרות לישא את בועז להעמיד ממנו בית, חשש רות שלא תשלוט מדת הדין גם בבניהם הבאים אחריהם, לפיכך אמרה לה נעמי לרות בתחילת פ"ג כשהתחיל להציע לה השידוך, ותאמר לה נעמי חמותה בתי הלא **אבקש לה לך <u>מנוח</u>** אשר ייטב לך, כלומר שכעת בנישואין זאת יחפשו אחר מנוח ויזמינו אותו לשמחת הנישואין, ושפתיים ישק.

ענין קריאת מגילת רות בשבועות עפ"י פנימיות

נבאר בעזהי"ת הקשר של מגילת רות ונשמת דוד המלך עם יו"ט של קבלת התורה

(א) ידוע דהתורה נחלק לב' חלקים. **א' תורה שבכתב, ב' תורה שבעל פה.**

תורשב"כ הוא כ"ד כתבי קודש הניתן לנו מסיני ע"י משה רבינו ושאר נביאים, בתושבע"פ נכלל כל מה שתלמיד עתיד לחדש בתורה, החל מתקנת חז"ל כמו אנשי כנסת הגדולה ושאר חכמי הדורות, עד כל חידושי תורה הנלמד מדרשות חז"ל בפסוקים, או שנתחדשו מסברא מכח קושיות ותירוצים הן מתנאים ואמוראים והן מראשונים ואחרונים, כל מה שנשמת ישראל מוסיפים בתורה על דרך האמת והישר נכלל בתורה.

[ודבר זה הוא מיסודי הדת, שבמשך הדורות היו הרבה שלא רצו להאמין בזה, איך חידושים של חכמי ישראל הם עצם התורה, בכל דור היו מתנגדים בשמות אחרים, אם הקראים או המינים, או המשכילים בדורות האחרונים, הצד השוה שבהם שאינם נכנעים להמושג שהתורה חק' שהוא בעצם ציווים שהשי"ת רוצה מעמו, מסרו השי"ת לחכמי הדורות שהם יקבעו האמת בזה הן בסייגים על התורה שבכתב, והן בפירושים ובירורים על חלקי התורה שקדמו לפניהם]

(ב) בספרי חסידות ובפנימיות התורה נקרא (תורה שבכתב – תפארת) **תורה שבע"פ מלכות** (כ"ה בפתח אלי' הנמצא בכל הסידורים לפני תפילת שחרית) כלומר דידוע דנשמות ישראל שורשם הם במלכות הנקרא שכינה ובנם"י, ומצד גודל שורש נשמת ישראל שהם חלק מהמלכות יש להם כח לחדש ולהוסיף בתורה.

ובזה מובן גודל הענין לחבר כסדר תורה שבכתב ותורה שבעל פה, הן בשמו"ת, שתרגום הוא תורשבע"פ, וכן לימוד חומש ביחד עם רש"י (אמרי פנחס פרשיות רע"ח), לימוד חק לישראל קודם תנ"ך ואח"כ תורשבע"פ, וכן באמירת הקרבנות בכל יום בתחילת שחרית אומרים קודם פסוקי התורה ואח"כ משניות (אמרי פנחס שם).

(ג) בשורש של ב' חלקי התורה אלו, נמצאו ב' נשמות כלליים. **נשמת משה הוא שורש תורה שבכתב**, שהוא מסר לנו התורה, **ונשמת דוד הוא שורש תורה שבע"פ.**

בזוה"ק פ' תרומה (קנ"ז.): בשבת בשעת מנחה אומרים ג' צדקתך נגד ג' צדיקים שנסתלקו אז: משה, יוסף, דוד. כשנסתלק **משה** ננעל **התורה שבכתב**. בשעה שנסתלק יוסף נפלו כל ישראל בגלות וחשך. בשעה שנסתלק **דוד** נתחשך הלבנה **והתורה שבע"פ** אינו מאיר עוד ונתרבו מחלוקת בישראל.

והביאור מובן דכיון דדוד הוא מלך ישראל, והוא האב לכל מלכי ישראל, והוא נגד מדת המלכות, ולכן כיון שתורה שבע"פ שורשה במלכות נמצא דוד שורש לתורה שבע"פ (אגב בספר אוצרות יוסף להגאון ר' יוסף ענגיל, כתב מאמר שלם להראות מקורות בנגלות התורה למש"כ בזוה"ק דדוד המלך הוא מרכבה למדת המלכות, הן מצד שמצינו בגמ' ר"ה שייכות דוד המלך לקידוש הלבנה ועוד, וא' מהראיות הוא ממה שבמדרש תנחומא פ' נח השווה הברית שכרת השי"ת עם ישראל אודות תורה שבע"פ עם הברית שכרת עם דוד המלך, דאין לזה הבנה זולת אם נאמר דדהמע"ה הוא מדת המלכות דהוא תושבע"פ ע"כ).

ולכן ביקש דוד שהעוסק בספר תהלים יה' נחשב כנגעים ואהלות, ולכאורה וכי ספר תהלים שהוא מכתבי קודש גרע ממשנה עד שהוצרך להתפלל שיהי' נחשב כמשנה, אלא דכיון דמדתו של דוד היתה תורה שבע"פ, התפלל שהעוסק בתורתו יהי' נחשב כעוסק בתושבע"פ.

(ד) מגילת רות הוא שורש לתורה שבע"פ. א' מצד שכל המגילה נכתב לכבודה של דוד המלך, שדוד הוא שורשה של מדת המלכות ששם הוא שורש תורשבע"פ, (אמרי פנחס שבועות). **ב'** דכל הנקודה של מגילה זו הוא כדי לפרסם דרשת חז"ל של מואבי ולא מואבית ולהתיר עפי"ז מלכות בית דוד, נמצא דכל המגילה נכתב כדי להגדיל כוחו של דרשת חז"ל דהיינו תורשבע"פ (חידושי הרי"ם). ובשפ"א תרל"ג: דמעלתו של בועז הוא שסמך עצמו למעשה על דרשת חז"ל ולא מואבית, שלא כפלוני אלמוני שלא סמך עצמו, וחשש לפן **אשחית את נחלתי** (פירש"י לתת פגם בזרעיו).

ומעתה יובן דביום מתן תורה דמקבלים התורה שבכתב צריך לחבר עמהם גם תורה שבעל פה, ואחר שקראו ביום ראשון העשרת הדברות שהוא יסודו של תורה שבכתב, קורין ביום שני רות שהוא שורש לתורה שבע"פ, (וכ"כ בבני יששכר לבאר בב' אנפי איך שענין קריאת מגילת רות ביום זה הוא לחבר תורה שבכתב עם תישבע"פ הובא לקמן באות ז').

וכ"ה מפורש בזוה"ק (ח"ג ד:) הובא בבני יששכר (ח' ב') **לענינינו** על הפסוק וקול התור נשמע בארצינו, תורה דא תורה שבכתב, תו"ר דא תורה שבע"פ, תו"ר הוא אותיות רו"ת.

וכ"ה בזוהר חדש (פה: – מד:) **לענינינו**: הכי אמר בוצינא קדישא רבי שמעון, מגילה דא רמז לתורה שבכתב, ולתורה שבעל פה, ולעלמא דאתי, **ובגין כך תיקנו רבנן למגילה זו בשבועות בזמן מתן תורה,** עכ"ל הובא ביסוד ושורש העבודה.

[ומבארים המפרשים דהכוונה, דבועז הוא הצדיק (צדיק יסוד עולם), רות הוא המלכות, ונעמי הוא עלמא דאתי (בינה), שהוא שורש שניהם, ומובן עפי"ז **דנעמי הי' עסיק לקשר וליחד את בועז ורות**].

ובזה מובן מה **שבחו"ל קורין מגילת רות ביום שני דייקא** ולמה אין קורים ביום הראשון, ובפ"מ סימן ת"צ העיר בזה, וכתב ואיני ידוע טעם למה (ואח"כ כתב דעיקר נתינת התורה היתה ביום ב', וגם דביום א' נעורים כל הלילה ועייפים), ועפ"י הנ"ל מובן, דכבר כתב המ"א בשם הרמ"ע מפאנו דביום שני של שבועות יש רמז לתקנת חז"ל של יו"ט שני של גליות (כלומר דאנו אומרים אף ביום א' זמן מתן תורתינו, כיון שבמשך היו"ט כלומר ביום ב' שבו יהי' יום מתן תורה) **וכבר** כתב התפארת שלמה ועוד, למה עשה משה ככה לאחר את יום מתן תורה ליום נוסף, אחר ששמים וארץ כבר ממתינים על יום זה, אלא דרצה משה תיכף בעת נתינתה להוכיח כוחו של חכמי ישראל שבכוחם לאחר כל נתינת התורה, נמצא דמה שנתנה התורה בפועל ביום שני הוא משום כוחו של חז"ל בתורה דהיינו חלק התורה שבע"פ, נמצא מובן דביום א' קיבלו התורה שבכתב, וביום ב' בתורה שבע"פ, ולפיכך קורין ביום א' עשרת הדיברות וביום ב' מגילת רות.

(ה) ועפי"ז מובן גם הא **דביום ב' של שבועות הוא יומא דהילולא של דוד המלך ע"ה** (כ"ה בשערי תשובה סי' תצ"ד בשם הבכור שור ב"ב יג: בשם הירושלמי חגיגה ב' ג'), ומוסיף הבכור שור דמסתמא גם נולד בו, ולכאורה על מה עשה ה' ככה שיסתלק דייקא ביום זה, ועפ"י כל הנ"ל מובן דכ"ז הוא כדי לחבר ב' חלקי התורה, תורה שבכתב ניתנה בו ביום, תורה שבע"פ נולד ביום זה שורשה דהיינו דוד המלך.

וענין זה מבואר בהדיא **במגלה עמוקות** אופן קפ"ה: דמשה רבינו התפלל בפרשת ואתחנן, אעברה נא ואראה, אעבר"ה בגימ' ביכורי"ם, **דהתפלל משה דיסתלק ביום הביכורים יום נתינת התורה כדוד המלך,** נ"א ר"ת ניסן אייר, וי'אראה יום ו' שבסיון, והשיב לו השי"ת רב לך, מעלתך גדול משל דוד, **דדוד מצד חיותו מרכבה לתושבע"פ הוצרך להסתלק ביום שבועות כדי לכלול תושב"כ סוד הו' שבו ניתנה התורה לתושבע"פ סוד הה',** אבל אתה משה דרגא דילך הוא תורה שבכתב, וזהו רב לך מעלתך גדול משל דוד, ע"כ תודבה"ק.

ויש לציין למליצה שכתב **באגרא דכלה** סוף פרשת ויצא: **וילך ראובן** בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה, **דקציר חטים** הוא בשבועות, (דקציר שעורים הוא בפסח, וחטים בשבועות) **וימצא** נשמת דוד (**דודאי"ם**) שנולד אז בשבועות (כיון שנסתלק אז, והקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים) **בשדה** במקום הפקר (אצל החיצונים, משם יצאה נשמות קדושות).

ויש מהדשים **דגם שורש נשמת רות** דהיינו מואב עצמו **ירדה לעולם בשבועות,** והעובדא של בנות לוט היתה ביו"ט שבועות, והוא עפ"י מש"כ באלשיך חק' פרשת ויצא (הובא בבני" חנוכה ה' א') דמעשה של וילך ראובן בימי קציר חטים וכו' דמשם נולד יששכר, הי' בליל שבועות, שהוא עת רצון לתורה, ומשם יצאה יששכר שהם בני בינה, ומרומז במה שכתוב וילך ראובן בימי קציר חיטים, דשבועות הוא זמן חטים לעומת פסח שהוא שעורים, ומסיק האלשיך דזהו מש"כ וישכב עמה בלילה הוא, ד'לילה הוא בגימ' במספר קטן כמספר בליל שבעת (חסר, עם כלליות ב' תיבות), כי אותה הלילה היתה עת רצון שהוא ליל מתן תורה, ע"כ מדברי האלשיך הק'. (ובבני" מוסיף שם עפי"ז דהעיבור היתה בשבועות והלידה היתה לז' חדשים בחנוכה).

ועפי"ז חידש בספר ענבי הגפן על מגילת רות (להר"ר אביגדור מרדכי כ"ץ ז"ל, רב בגריעוזע בפולין בשנות תר"כ, חיבר ספרים על חמש מגילות והגדה של פסח ועוד) דגם במעשה דבנות לוט אצל הבכירה שנולד אז מואב שורש נשמת משיח כתיב בלילה הוא לרמז שהיתה בליל שבועות (מדכתיב הוא ולא כמש"כ אצל הצעירה בלילה ההוא ע"כ שבאה לרמז להגימ' של האלשיך) **נמצא לפי"ז** דלא רק לידת דוד בעצמו היתה בשבועות, אלא גם ההתחלה של יציאת נשמת דוד היתה בשבועות.

ס"ה (א) תיקון גדול הוא לחבר תורשב"כ עם תורשבע"פ. **(ב)** ביום שמקבלים התורה שבכתב, קורין ג' כ' בפסוקי התורה שהגם שהם חלק מתורה שבכתב הם שורש תורה שבע"פ, והוא מגילת רות, דכל המגילה הוא כדי לכבד את דוד שורש תושבע"פ, וגם כל המגילה נתייסדה עפ"י דרשת חז"ל עמוני ולא עמונית שהוא תורשבע"פ. **(ג)** ומה"ט קורין דייקא ביום שני שהוא יום שנתקן עפ"י חז"ל תושבע"פ. **(ד)** וזהו שייכות של יום זה עם נשמת רות ודוד.

קדושת התורה גנוז בכוח הגרים

הרחבת הדברים

(ו) כל ענין גרים שורשה הוא במדת המלכות, דהנה מצינו במדרש (נשא ח' ט' ועוד) דכלל"י נחלק לד' כיתות, כהנים לויים ישראלים גרים, וכן אומרים בהלל בית אהרן, בית ישראל, יראי ה', (ובהלל הגדול אומרים גם בית הלוי) ופירש"י יראי ה' הם גרים, [וד' כיתות אלו הם כנגד כהנים – חסד, לויים – גבורה, ישראל – תפארת, גרים – מלכות, בסוד יראת ה'] (כ"ז באוצרות יוסף להר"י ענגיל).

והענין הוא דענין גרים הוא להרבות כבוד שמים ולהוציא ניצוצית ממקום הקליפות, ולהחזירם להקדושה, ועי"ז נתגלה מלכותו בעולם.

(ז) ראשון שבגרים באנשים הי' **יתר"ו**, וראשונה שבכל הגרים שבנשים הוא **רו"ת**, וממנה נלמדים כל דיני גרות בסמ' יבמות (מז:), ודו"ק דשמותיהם הם כמעט שוין, דהנה כתבו הקדמונים דבשם רות מרומז ענין גרות, דעכו"ם יש לו ז' מצוות וכשנתגייר ניתוסף אצלו תר"ו מצוות כמנין רו"ת (רבינו בחיי ויקרא י"ט, של"ה הק' יתרו אות ל"א, ובמסכת שבועות אות רי"ז בהגה"ה ועוד).

ועפ"י פנימיות מבואר באריז"ל (הובא בבנ"י במאמרים על שבועות ח' א'), דשם א–דני במילואי הוא תרע"א, והמילוי עצמו הוא רו"ת, והביאור בזה דידוע דשם א–דני מרמז על המלכות, וכשנתמלא המלכות ונתגלה כבוד שמים הוא ע"י שניתוסף ניצוצות של הגרים ניתוסף להמלכות עוד רו"ת ונתמלא השם עד מספר תרע"א.

ועפי"ז כתב באוצרות יוסף (שם) דלפעמים מצינו אות ד"ל"ת במילוי הוא עם יו"ד כזה דלי"ת, נמצא דאז המילוי של שם א–דני הוא יתר"ו ולא רק רו"ת, נמצא דרות ויתרו הם ב' אופני מילואים של שם א–דני המרמז למדת המלכות.

ובזה יובן מש"כ **הבני יששכר** (ח' א') בשם הרמ"ז דרות לקחה מערפה מספר ס"ה ניצוצות, ולפיכך נקראת היא בדברי הימים הרפה דחסר משמה מספר ס"ה, מספר ס"ה הוא הגימ' של שם א–דני, וכשניתוסף לשם של רו"ת מספר ס"ה ביחד הם תרע"א, שהוא שם א–דני מלא עם המילואים, וזהו ועתה יגדל כח א–דני, דנתמלא הא–דני, כאשר דבר"ת בגי' רו"ת דע"י רות יגדל כחו של המלכות שם א–דני.

(ח) ועתה תחזה ענין נפלא, **משה רבינו שורש תורה שבכתב נתגדל אצל הגר הראשון יתרו**, וכן פרשת קבלת התורה הוא בפרשת יתרו, **דוד המלך שורש תושבע"פ הוא נצר של רות שורש של הגרים בנשים** (עפ"י שפת אמת תרמ"ה), והענין כנ"ל דע"י הגרים נתרבה כבוד מלכותו, ועי"ז נתרבה השפעת התורה מלמעלה.

ביתר ביאור: בכל שנה במשך ימי הספירה נתברר בירורים חדשים, וגם לניצוצות שבתוך אומות העולם יש עלי' בימים אלו, ולפיכך אומרים בימי הספירה ישמחו וירננו לאומים, דגם האוה"ע שמחים בימי גאולה אלו, וזהו הענין שהלך השי"ת לאומה"ע לשאול אם הם רוצים לקבל התורה, דהשי"ת נותן להם אפשריות להתקרב אל הקדושה בכל שנה ושנה, **ומי שזוכה נתחבר לנשמת יתרו ורות ונעשה מהם תורה, ומי שאינה זוכה נדחה עם עמלק** שהוא ג"כ בימים אלו סוף ימי ספירה (שפ"א תר"ם).

וכ"ה בקדושת לוי על שבועות: דמבואר בזוה"ק (ח"ג קצב:) דכשהשי"ת סבב אצל כל האומות שיקבלו התורה, נתנו הם מתנות לכלל ישראל, ופי' הקדושת לוי דהמתנות הוא נשמת הגרים ובראשם נשמת רות, ומה"ט קורין את מגילת רות ביום שבועות, ע"כ, וכוונתו יובן עפ"י השפ"א דהוא ענין נצחי דבכל שנה נתאספ כוחות ובירורים מתוך האומות העולם אל הקדושה ונכלל בקדושה כללית של רות שהוא השורש לענין גרות וממנה נמשכת התורה חדשה של שנה זו.

ס"ה (א) ענין גרים הוא ללקט ניצוצים מן החוץ לתוך הקדושה, ועי"ז נתרבה מלכות שמים. **(ב)** לפיכך ע"י הגרים כלליים רות ויתרו נתמלא השם של המלכות (שם א–דני). **(ג)** בכח הליקוט ניצוצות אלו נתרבה התורה לפיכך בכחו של יתרו ורות נתגלה אח"כ התושב"כ ותורשבע"פ.

טעם נוסף לקריאת רות בשבועות

בחיד"א בתהילות יוסף מזמור מ': סופי תיבות אמרת"י הנ"ה באת"י במגל"ת ספ"ר גימטריא הכתר, כי **רו"ת דו"ד גימטריא כתר**, כמו שכתב הרמ"ע, והענין דהיא היתה בת מלכים, ועזבה כל הכבוד להתגייר, אולם ע"י נכדה דוד זכתה להיות אמה של מלכות וזכתה לכתר, וזהו רות עם דוד הוא כתר, **ובזה יש לומר טעם חדש למה שקורין רות בעצרת, כי נודע שעצרת הוא בחינת הכתר** (כמו שכ' האריז"ל) ולכן קורין רות שזכתה לדוד המלך ע"ה, וזהו רמז רות דוד גימטריא כתר.

חוקים להורותם

הלכות דינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

דינים המצויים בין"ט שבועות

ליל שבועות

השותה כמה כוסות משקה במשך הלילה, ושוהה זמן מה בין הכוסות, לכתחילה יברך ברכה אחרונה לאחר כל כוס, ואם לא בירך עד שנעשה צמא מחדש לאחר שתייתו הראשונה, אינו מועיל יותר ברכה אחרונה על שתייתו הראשונה.

כדמבואר בשו"ע (סי' קפ"ד סעי' ה), ועי' ביאוה"ל (סי' ק"צ סעי' א) בד"ה אחר ששתה דאחר שיעור עיכול אינו מועיל ברכה אחרונה, ואף ברכה ראשונה אי צריך לברך מחלוקת הוא.

טלטול פרחים בין"ט

פרחים העומדים לנוי, המונחים בכד מים מותרים בטלטול. דאינם מוקצים דעומדים לנוי.

הנחת מים בפרחים

פרחים שעדיין לא נפתחו העלים, אסור להניחם במים ולא להוסיף עליהם מים, ואף אם היו מונחים כבר במים, אסור להחזירם. דכיון שהם נפתחים במים יש בזה משום זורע.

פרחים שכבר נפתחו העלים, מותר להחזירם למים, ויש אומרים אף להוסיף עליהם מים [עד פחות ממחצה, עיה"ש], ויש אומרים דאם יש מים מזומנים מותר אף לכתחילה להניחם בתוכם, אולם אסור למלאות מים בכד וליתנם שם. עפ"י השו"ע והאחרונים סי' של"ו סעי' י"א.

עוגה מגבינה (טשי"ז-קעי"ק)

עוגה מגבינה ברכתה מזונות.

עפ"י שו"ע ואחרונים סי' קס"ח סעי' ז' ח', אם העיסה והגבינה נאפו ביחד מברך רק על המזונות, אף שהמילוי ניכר לחוד, כפי שכתב במשנ"ב דבנאפו יחד מברכים רק מזונות, ואף אם לא נאפו ביחד מברך מזונות משום שהגבינה טפילה למזונות, דבעוגה שיש בה הרבה מהעיסה ומעט מהגבינה, מסתבר דהגבינה באה ליתן טעם בעיסה, וגם דנעשו כאחד ונחשבים כאפויים יחד, וגם סתימת השועה"ר דאין צריך שיהיו אפויים יחד ומברך מזונות.

ואם יש בה רק מעט מהעיסה, והעיסה דקה מאד [מצוי כשמניחים העיסה רק למטה], ובגבינה אין מעורב קמח, נכון לברך, מזונות על העיסה ושהכל על הגבינה.

אם המזונות מעט ומסתפק האם המזונות בא לטעם או לדבק, יקח מכל מין בנפרד ויברך, ועי' שו"ת שבה"ל (ח"ד סי' כ"ג) והוא כתב כן אף בנאפו ביחד.

אוכל הגבינה לחוד

אם אוכל הגבינה לחוד, אם בגבינה מעורב קמח מברך מזונות, ואם אין מעורב בה קמח מברך שהכל, ואם אוכל רק מעט מהגבינה לאחר שכבר התחיל לאכול מהעיסה אינו מברך על הגבינה. שהיא כהמשך מהאכילה הקודמת ונפטר בברכת העיסה.

בלינצ'עס ממולאים

בלינצ'עס הממולא בגבינה, מברך מזונות.

ואף שלא נאפו יחד ולדעת המשנ"ב בעינן שיהיו אפויים ביחד, עכ"ז מברך מזונות, דהמילוי לא בא אלא בכדי להטעים את הבלינצ'עס ונעשית טפל, שו"ת שבה"ל (ח"ו סי' כ"ז).

ואם מטרת אכילתו באה בשביל טעם המילוי, יש להסתפק האם לברך בנפרד על המילוי, כמו במרקחת ודובשנין כשאינם אפויים ביחד, ומטרתו לצורך שניהם דמבואר שם דמברך ב' ברכות, אולם בדרך כלל קשה לשער מהו רצון האדם במטרת אכילתו, וכן הרי סתימת השועה"ר דאין צריך שיהיו אפויים ביחד ובכל ענין מברך מזונות, וגם יש לומר דכיון דהם מכוסים מכל הצדדים בדגן, יש להם מעלת אפויים יחד, ולכן בכל ענין מברכים רק מזונות.

קרעפלעך

קרעפלעך הממולאים בגבינה ברכתם בורא מיני מזונות.

מפני ב' טעמים: **א)** דדינם כעיסה הממולא במיני מתיקה דברכתה מזונות, ואף דגבינה דרך לאכולה לשובע, אולם כיון דהקרעפלע"ך קטנים מועיל גם בזה, עי' ביאוה"ל סוס"י קס"ח, **ב)** כיון דמבשלים אותם ועיסה שבישלה ברכתה מזונות, אלא דמפני טעם זה לחוד היה בדין דירא שמים לא יאכלם אלא בתוך הסעודה כדמבואר סי' קס"ח סעי' י"ג.

ברכה אחרונה

מצוי מזונות שהעיסה מועטת והמילוי מרובה [כגון בלינצ'ס, קרעפלע"ך, עוגה ממולא בגבינה], אינו מברך על המחיה אלא אם אוכל מהעיסה לחוד שיעור כזית בתוך 4 מינוט, ואם אוכל שיעור רק בצירוף שאר מינים [כגון גבינה] מברך בורא נפשות

ולגבי מזונות שנילושים עם הרבה משאר מינים כגון טארט אי מצרפים שאר המינים לברכת על המחיה, נחלקו בה האחרונים (בפ"ר ח"ח סעי' ט), ובמשנ"ב (סקמ"ח) מיישב מנהג העולם לברך, ובשו"ת דברי יואל (סי' י"ג) מסיק לחוש שלא לכינס לידי ספק זה, וכן מובא בתשובה"נ (ח"ב סי' קל"ד) דהגרי"ז מבריסק זצ"ל החמיר שצריך כזית מהדגן, ומובא (י"ג אורחות, ח"ב עמ' ש"א) דכן הורה הגה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל בשם אביו הגה"ק המהרי"ד מבעלזא זצ"ל, וכן פסק בשו"ת אג"מ (ח"א סי' ע"א).

ובעוגת מגבינה שנילושה עם דגן יש להסתפק האם שייך טעם המשנ"ב לצרף את הקמח לשיעור כזית, דבטארט טעם המשנ"ב דמצטרף הוא כיון דהדבש והצוקער באים להכשיר את הקמח, דבכל מזונות מניחים צוקער ובטארט מניחים הרבה, אולם בגבינה לכאו' אינה באה להכשיר בעלמא אלא העיקר היא טעם הגבינה, ובפרט דמניחים מעט מאד קמח, אולם י"א דגם זה בכלל המנהג כיון דהעיקר הוא הקמח והגבינה באה להכשיר הקמח.

הלכות שבועות

לובש טלית חדשה מתי מברך שהחיינו

א. הקונה טלית חדשה לכבוד יו"ט מברך ברכת שהחיינו בשעת לבישת הטלית [א] ונחלקו הפוסקים מתי לברך ברכת שהחיינו דיש אומרים שמברך תחלה שהחיינו ואח"כ ברכת להתעטף [ב] ויש אומרים שיברך תחלה להתעטף ואח"כ ברכת שהחיינו [ג].

איך לנהוג למעשה

ב. ולמעשה יכול להתנהג כפי שירצה [ד] ונכון לברך תחלה להתעטף בציצית ואחר שהטלית מונח על ראשו יברך ברכת שהחיינו [ה].

עד מתי יכול לברך שהחיינו

ג. ואם שכח לברך בשעה שמתעטף בו יכול לברך כל זמן שלא פשטו אבל אם פשטו על דעת שלא לחזור וללבשו לאלתר אלא לאחר זמן לא יברך עוד אפילו בלבישה שניה [ו] ויש אומרים דאם שכח לברך בעטיפה ראשונה יכול לברך גם בעטיפה שניה [ז] ולמעשה ספק ברכות להקל ולא יברך [ח].

היוצא מחבירו ברכות השחר לכתחלה יאמר בקול שישמעו אשרה אנשים

ד. מי שהיה ער כל הלילה ומתפלל ותיקין ורוצה לצאת ברכת אלוקי נשמה והמעביר שינה מאיש אחר יש להקפיד לכתחלה שישמעו את הברכות עשרה אנשים ודי שיהיו שם עשרה אנשים אף שאין כולם רוצים לצאת ממנו רק אחד [ט].

ביאורים והוספות

(א) כמבואר בשו"ע או"ח סימן (כ"ב ס"א) ואף דלפי המבואר בשו"ע יש לברך בשעת קניית הטלית אך המנהג לברך בשעת לבישה הראשונה ולא בשעת הקנין כמבואר במאמר מרדכי (רכ"ג סק"ה) ובכף החיים (סק"ו) והטעם שנוהגין כך הוא מחשש שמא יחזור בו שלא ללבשו מאיזה סיבה ויחזור וימכרנו או יתנו במתנה לאחר ונמצא שברכתו היתה לבטלה

(ב) כ"כ בעולת תמיד (סק"ב) הביאו הפמ"ג (משב"ז סק"א) וכ"כ בשו"ע הרב ובהגהות חתם סופר (סי' רכ"ה) בשם רבו הגה"ק רבי נתן אדלר וכתב דכן המנהג

(ג) כן פסק המשנ"ב סק"ג וכן הוא בא"ר דרך החיים וקיצור שו"ע (סי' נ"ט ס"ח) ובספר מרא דשמעתתא (אות ע' סקפ"ג) דכן מנהג העולם

(ד) כמו שכתב בליקוטי מהרי"ח (סדר ברכת שהחיינו) אחר שהביא ב' הדיעות כתב דלהלכה דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד

(ה) עי' בשו"ע הרב (סידור הלכות ברכת הנהנין פי"ד סי"ד) שיכול לברך שהחיינו כל זמן שעדיין לא פשט הטלית מעטיפה הראשונה וע"ע בקיצור שו"ע (סי' נ"ט סי"ד) ובקצות השולחן (סי' ס"ג סק"ה) דגם לנוהגים לברך בתחלה ברכת שהחיינו אם טעה והתחיל לברך תחלה ברכת להתעטף יכול לברך אח"כ ברכת שהחיינו ואין בזה הפסק

(ו) כ"כ בשו"ע הרב שם

(ז) ביאור הלכה ד"ה בשעת עיטוף ראשון בשם הפמ"ג

(ח) כף החיים (סי' כ"ד סק"י) דדברי הפמ"ג שמתיר לברך בלבישה שניה הוא עפי"מ שמבואר בסימן רכ"ה בדין ברכת שהחיינו לפרי חדש שאם שכח לברך באכילה ראשונה מותר לברך באכילה שניה וה"ה בנידון דידן בלבישת טלית אך לפי מה שכתבו המג"א ושאר אחרונים שם דלהלכה אם שכח לברך באכילה ראשונה שוב לא יברך ה"ה בטלית

(ט) דדעת הלבוש (סימן ו') ושו"ע הרב (סי' נ"ט ס"ד) דברכות השחר שהם שבח והודאה הוא כמו ברכות קריאת שמע ותפלה שנתקנו לאומרם ברוב עם הדרת מלך שיהיו שם עשרה אנשים ודווקא בברכת הנהנין או ברכת המצוות יכול יחיד להוציא יחיד והעתיקו המשנ"ב בסי' ו' (סקי"ד) ובסי' נ"ט (סקכ"ג) ועיי"ש בביאור הלכה שהביא מהחיי אדם שפסק כהלבוש אך דעת הפמ"ג שדינו כברכת המצוות דאפשר להוציא אחר אפילו אם אין עשרה

כשיוצא מחבירו ברכת המעביר שינה יכול לומר בעצמו חלק התפלה

ה. יש נוהגים להוציא בברכת המעביר שינה רק בתחלת הברכה וסוף הברכה אך אמצע הברכה שהוא תפלה ובקשה על תורה ומצוות ולינצל מיד היצר הרע זה אומר כל אחד בעצמו [י].

אשה שעושה קידוש מתי תברך שהחיינו

ו. אשה שעושה קידוש בביתה ומוציאה בני משפחתה כגון שהאב נסע לעיר אחרת נכון שהאשה תברך שהחיינו בשעת קידוש ולא בהדלקת הנרות כיון שהבנות חייבות בברכת שהחיינו והם יוצאים בברכתה בקידוש [יא] ואם כבר בירכה שהחיינו בהדלקת הנרות והבנות לא שמעו ברכתה יש להם לברך בעצמם ברכת שהחיינו ואם נזכרו ביום שלא בירכו שהחיינו בלילה יש לברך ביום מיד כשנזכרים ואפילו בלי כוס [יב].

אמרה בטעות להדליק נר של שבת

ז. אשה שטעתה בברכת הדלקת הנרות ואמרה להדליק נר של "שבת" ולא אמרה נר של "יום טוב" יש לה לברך שוב ולומר הנוסח כראוי להדליק נר של יו"ט [יג] ויכולה לברך כל זמן שהנרות דולקים [יד].

ח. אם נכבה הפלטה [של העלעקטע"ר] ביו"ט וצריך לבשל או לחמם מאכלי יו"ט מותר לומר לגוי להדליקו [טו] אך יזהר שלא יניח מאכל חי על הפלטה דאז יהיה נאסר מצד איסור בישול עכו"ם אלא יניחנו על האש רק אחר שנדלק ע"י הגוי.

האוכל גבינה צהובה בשבועות

ט. האוכל גבינה צהובה לדעת הרבה פוסקים צריך להמתין אחר כך שש שעות כמו בין אכילת בשר לגבינה ולכן החכם עיניו בראשו לדעת באכילת מאכלי החלב אם יוכל אח"כ להמתין ו' שעות עד אכילת הבשר [טז] אמנם בדיעבד אם אכל גבינה צהובה בשבועות אם לא יהיה לו זמן לאכול את הבשר יש להקל לאכול אחרי שימתין שעה [יז].

ביאורים והוספות

(י) כן נהג בעל השבט הלוי זצ"ל שהיה מוציא את כולם בברכת המעביר שינה ואמר עד ויהי רצון שתרגילנו בתורתך ואז אמרו כולם ביחד את התפלה ואח"כ סיים הוא לבד ותגמלני חסדים טובים וסיום הברכה ועי' בשו"ת שבט הלוי (ה"א סט"ו) שביאר מנהגו דאע"פ שבדרך כלל אין לצאת מאיש אחר רק חלק מהברכה אמנם כאן שהברכה עצמה היא על העברת שינה ואמצע הברכה הוא נושא אחר לגמרי בקשה ותפלה על תורה ומצוות ולינצל מכל חטא ועון ולכן חלק זה של הברכה יבקש כל אחד בעצמו בלי פתיחה וחתימה וגם מי שנדחה מהמעביר שינה מחמת שלא ישן כל הלילה עדיין לא נדחה מהתפלה היקרה הזאת ועיי"ש שציין לסידור בית יעקב בהגהות היעב"ץ דמי שלא ישן בלילה ואינו מברך המעביר שינה יכול לומר התפלה של יהי רצון שתרגילנו בתורתך ולהסמיכה לברכת הנותן לשכוי בינה שלא קשור כלל לשינה

(יא) ועי' משנ"ב סי' רס"ג סקכ"ג שהביא מהשערי תשובה בשם שאילת יעב"ץ דמה שנוהגים לברך שהחיינו בשעת הדלקת הנרות אין לזה יסוד אך במקום שנהגו אין למחות בידם עיי"ש וכאן אם כבר יצאה ברכת שהחיינו בהדלקת נרות אינו פשוט כ"כ שיכולה להוציא את הבנות בברכת שהחיינו עי' שו"ת חת"ס (או"ח סי' קמ"ג) דבברכת שהחיינו אין יכול להוציא אחרים ידי חובתם אם כבר יצא

(יב) אף דלפעמים מצינו דיו"ט נקרא שבת אבל כאן הרי אמירתה "שבת" הכוונה לשבת כפשוטו. ועי' בסימן תפ"ז ס"א דאם חתם בשמו"ע ביו"ט מקדש השבת לא יצא וצריך לחזור לראש הברכה כיון שהחתימה היה שלא כהוגן אף שהזכיר יו"ט באמצע

(יג) עי' סי' תע"ג מג"א סק"א ובגמ' עירובין מ' ע"ב סוכה מ"ז

(יד) עי' רס"ג מג"א סקי"א באופן שיש חופה בערב שבת והאשה אינה רוצה לקבל שבת ומובא שם בשם מהר"ש שתדליק הנר בלי ברכה ואח"כ בלילה תפרוס ידיה על הנרות ותברך אלא דשם דנו הפוסקים דאיך יכולה לומר עתה וצונו להדליק בשעה שיש לה איסור להדליק אבל ביו"ט הרי יכולה להדליק כל הזמן ושפיר יכולה לברך

(טו) אף דשבת אין לעשות כן דיש בזה איסור דאורייתא להבעיר את האש בגופי החימום אך ביו"ט הוצאת אש חדשה לצורך אוכל נפש הוא רק איסור מדרבנן ויש להתיר שבות דשבות לצורך מצוה

(טז) דעת הפוסקים המחמירים היא מפני שמכניסים בגבינה חומרים הגורמים להתקשות הגבינה כמו גבינה קשה שהיתה בימים הקדמונים כן היה דעת המנחת יצחק ובשו"ת שבט הלוי (ח"ב סימן ל"ה) והגרמ"א פריינד זצ"ל

(יז) דמבואר ביו"ד סי' פ"ט ס"א דמעיקר הדין די בשעה אחת אלא מצד המנהג יש להמתין ו' שעות, ולכן לצורך אכילת בשר שיש בו מצוה מצד שמחת יו"ט אפשר להקל ויש לצרף הפוסקים המקילים בגבינה צהובה בזמנינו

לראות בטוב ה' בארץ חיים

חן וכבוד ימלא פינו, לשגר בזה מיטב ברכתינו, ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, קדם מע"כ ידידינו הנעלה הנכבד והנערץ
ידיו אמונה, בדעת ובתבונה, לעמוד לימינינו בגוף ובממון בכל עת ועונה, להיות לאחיעזר ולאחיסמך בלבו הטוב
ום ולילה לא ישבות השיכה כאורה, למען הרחבת גבולי קדשי קהילתינו ומוסדותינו המעטירה, במסירות נפלאה עד בלי די
מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מן המסד עד הטפחות לדאוג תמיד לכל צרכינו, לראות בטוב ה' בארץ **חיים**
חיים שיש בו כל מעלה ומידה יקרה, בונה ומקים עולמות של תורה, לעולם תהיה על שמו נקרא, והוא יהיה לעטרת **צבי**
חיים וברכה למשמרת, נוה הצדק צבי תפארת, בהגיע עת משוש כשהשמחה במעונו נודה לשמו ונהללו בתוך אמונ

הרבני הנגיד הנכבד רודצוי"ח

מוה"ר

חיים צבי אבערלענדער

הי"ו

מראשי וועד קרן בנין התי"ת
שעי"י מוסדותינו וקהילתינו הק'
פה בני ברק יצי"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו בכורתו הכלה החשובה והמחוללה שתחי'

עב"ג החתן החשוב הטופלג בתוי"ש כטר **אהרן** נ"ו טמצויני תלמידי ישיבה"ק בקרית יואל

בן מחו' ידידינו החשוב הנכבד והנעלה מוה"ר **יואל גאלדשטיין** נ"י אבן יקרה בקרית יואל המעטירה

והברכה אחת לעטרת זקנים בני בנים, ידידינו החשובים נשואי פנים, מהיושבים ראשונה במלכות סאטמאר

מוה"ר **משה דוד אבערלענדער** הי"ו
מנכבדי קהילתינו הק' בורומסב"ג

מוה"ר **מאיר הירש** הי"ו
מראשי הקהילה והמוסדות בקרית יואל
ומריחוק מקום מצודתו פרוסה לבוא בעזרתינו בכל עת

מוה"ר **משה חיים גאלדשטיין** הי"ו
חבר הנהלת מוסדותינו הק' בקרית יואל
ומראשי מבצר הכוללים

מוה"ר **יהושע טעללער** הי"ו
מנהל התאחדות האברכים בקרית יואל

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות מכל יוצ"ח רוב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת במידה מרובה וגדושה, עם כל ברכאן דנפישא, אמן

המברכים למען שמו ברגש הוראה והערכה

הנהלת הקהילה והמוסדות ב"ב • הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ב
קרן בנין התלמוד תורה • קרן בנין בהמ"ד הגדול • קרן בנין הבית חינוך לבנות

נוה הצדק
צב"י תפארתו
יעלה נא על
ראש שמחתו

חיי"ם וברכה
למשמרת
שלום

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ו' סיון

דוד המלך עליו השלום

וזרח השמש

דוד המלך נולד ביום חג השבועות, כמובא בספר בכור שור (עמ"ס בבא בתרא דף יג:) וזת"ד טעם קריאת מגילת רות בחג השבועות, דהנה מגילת רות נכתבה על ידי שמואל הנביא (ב"ב יד:) כדי לייחס את דוד המלך שיצא מרות, ושמה רות הלא היא על שם שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), והיות ודוד מת בעצרת, וקיי"ל בגמרא (קידושין לח.) דהקב"ה יושב וממלא שנותיהן של צדיקים מיום אל יום, וכיוון שמת בעצרת נולד גם כן בעצרת, לכן קורין רות בעצרת ביום לידתו של דוד מלך ישראל עכת"ד, בשנת ב' אלפים תתנ"ד, לאביו ישי שהי' אחד מארבעה אנשים שמתו בעטיו של נחש (שבת נה:), ולאמו נצבת בת עדאל (ב"ב צא.), מזרע פרץ בכור יהודה, דוד נולד מהול (סוטה י:), דוד ע"פ מזלו הי' צריך למות תיכף עם לידתו אלא שקיבל שנותיו במתנה מאדם הראשון וז"ל ילקוט שמעוני (פרשת בראשית רמז מא): ד"א זה ספר תולדות אדם העביר לפניו כל הדורות הראהו דוד חיים חקוקין לו ג' שעות אמר לפניו רבש"ע לא תהא תקנה לזה אמר כך עלתה במחשבה לפני א"ל כמה שני חיי א"ל אלף שנים א"ל יש מתנה ברקיע א"ל הן א"ל ע' שנים משנותי יהיו למזל זה מה עשה אדם הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה וחתם עליו הקב"ה ומטטרון ואדם, אמר אדם רבש"ע יפיות זו מלכות וזמירות הללו נתונות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך וזש"ה הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי, ע"כ, כשנעשה שלש עשרה שנה אמר, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, וז"ל זוהר הק' (שמות) פרשת משפטים: כד מטא דוד לתליסר שנין וזכה בההוא יומא דעאל לארביסר כדין כתיב (תהלים ב) יי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, ע"כ.

רועה נאמן

הי' מאוס בעיני אביו, מפני שכשהי' קטן, הי' מתנבא ואומר, עתיד אני להחריב את מקומות הפלשתים, ולהרוג מהם אדם גדול ושמו גלית, ועתיד אני לבנות בית המקדש, מה עשה בו אביו הניחו לרעות את הצאן, (מדה"ג דברים ה יז), עיין עוד בילקוט המכירי תהלים קיח כח, דוד שהי' רועה את הצאן במדבר, הי' מסתכל על המדבר ועובד ה', והי' משבח ואומר "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו', ובלילה בזמן שכולם ישנים על מטותיהם, הי' הוא יושב במדבר, ומסתכל לשמים,

י' סיון

- רבי חיים ב"ר בצלאל מווירמייזא (אחי המהר"ל, ספר החיים) שמ"ח
- מרן הבעש"ט הק' רבי ישראל ב"ר אליעזר תק"כ
- רבי אברהם שלום מסטראפקוב ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא ת"ש
- רבי חיים טייטלבוים אב"ד טעטש ב"ר אלי' בצלאל תש"ד

יז' סיון

- דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי ב"א תתקכ"ד
- הגר צדק מווילנא אברהם בן אברהם תק"ט
- רבי ישכר בעריש מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין תקצ"ב
- רבי יעקב שמשון הלוי קאנגער מטשחויב- קלויזנבורג ב"ר משה מסאניק תש"ב
- רבי ברוך מקאמארנא ב"ר שלום תש"ג
- רבי צבי הירש כהנא מספינקא ב"ר נחמן תש"ד
- רבי אהרן משה לייפער מגרוסווארדיין ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר תש"ד
- רבי זעליג ראובן בענגיס אב"ד ירושלים (לפלגות ראובן) ב"ר צבי תשי"ג

ח' סיון

- רבי יהושע העשיל מהאליוב (תלמיד הרה"ק מאפטא) ב"ר יעקב (נחלת יהושע) -תרי"ב
- רבי איתמר לייפער מבישטינא ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר -תש"ד

ט' סיון

- רבי משה רבקש ב"ר נפתלי הירש (באר הגולה) - תמ"ד
- רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ב"ר ישכר בעריש - תרל"ג
- רבי יחיאל מיכל מראדוויל-בראד ב"ר לוי משה יהודה - תש"ד

י' סיון

- רבי בנימין זאב וואלף מבאסקאוויץ ב"ר שמואל הלוי קעלין (מחצית השקל) - תקע"ה
- רבי משה מראזוואדאב ב"ר אליעזר מדזיקוב - תרנ"ד
- רבי יצחק לייפער מבארשא ב"ר יוסף - תש"א

בירח, כוכבים ומזלות, וצבא השמים, ומשבח ומרומם להקדוש ב"ה, (זהר חדש שה"ש סז), בדק לדוד בצאן, ומצאו רועה יפה, הי' מונע הגדולים מפני הקטנים, והי' מוציא הקטנים לרעות, כדי שירעו עשב רך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואחר מוציא הבחורים שיהו אוכלים עשב הקשה, ולא נהגם אלא במדבר להרחיקם מן הגזל, אמר לו הקב"ה, נמצא אתה נאמן בצאן בא ורעה את צאני, (שמו"ר ב, ב).

משיח ה'

בן כ"ט שנה הי' כשנמשח בשמן המשחה ע"י שמואל הנביא, וז"ל מדרש ילקוט המכירי (תהלים קיח, כח) והי' הדבר טמון עד עשרים ושמנה שנים, כיון שאמר לו הקדוש ב"ה לשמואל "לך ואשלחך אל ישי בית הלחמי (שמואל–א טז ז) ואמר לו ישי "עוד שאר [נשאר] הקטן והנה רועה בצאן" כיון שבא התחיל השמן מבצבץ ועולה, אמר לו הקב"ה "קום משחהו כי זה הוא", פינה השמן על ראשו ונקרש כאבנים טובות ומרגליות, חזר הקרן מלא כמו שהי', וישי ובניו היו עומדים ברתת ואימה, אמרו: לא בא שמואל אלא לבזותינו ולהודיע לישראל שיש לנו בן פסול, ואמו של דוד שמחה מבפנים ועצבה מבחוץ, כיון שנטל כוס ישועות שמחו כולם, ע"כ, "קום משחהו" בגערה אמר לו, קום מלפניו, משיחי עומד ואתה יושב, (מדה"ג דברים א יז), ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אותו בקרב אחיו ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה (שמואל–א טז יג) עיין רד"ק ותצלח רוח ה' אל דוד, כתרגומו ושרת רוח נביאה מן קדם ה' על דוד, וגו' וכן רוה"ק נולדה בו מהיום ההוא ומעלה ואמר השירים והמזמורים ברוח הקודש שנולדה בו, כי בכלל רוח ה' רוח הקודש, עכ"ל. ואחר שנמשח הי' ה' עמו, והצליח בכל דרכיו, והרג את גלית הפלשתי בחמשה חלוקי אבנים, שאול המלך נתן לו את בתו מיכל לאשה, ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול ישכיל וישמהו שאול אל אנשי המלחמה וייטב בעיני כל העם וגם בעיני עבדי שאול (שמואל–א יח ה), והי' מנצח בכל מלחמותיו, עיין מו"ק טז: שהי' זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת.

י"א סיון

- רבי מרדכי יוסף משה מסוליצא ב"ר יואל משאץ - תרפ"ט
- רבי שמואל רויזנבערג אב"ד אונסדארף ב"ר ישראל יונה צבי (באר שמואל) - תרע"ט
- רבי מרדכי בריסק אב"ד טאשנאד (מהר"ם בריסק) ב"ר יהושע - תשמ"ט
- רבי יצחק יעקב ווייס אב"ד ירושלים ב"ר יוסף יהודה (מנחת יצחק) - תשמ"ט

י"ב סיון

- רבי יצחק ב"ר שמשון כ"ץ מפראג (התן המהר"ל) - שפ"ד
- רבי מנחם מנדל מבאר - תקכ"ה
- רבי חיים ישראל מפילוב ב"ר דוד מקאצק - תרס"ה
- רבי אברהם אביש הורוויץ מספינקא-קראלי ב"ר נפתלי ממעליץ - תש"ד

י"ג סיון

- רבי אפרים מווילנא ב"ר יעקב (שו"ת שער אפרים) - תל"ח
- רבי יוזעפף גאלדבערגער (חתן ר' צ"ה מליסקא) ב"ר יצחק - תרס"ח
- רבי שרגא יאיר מביאלעבזעק ב"ר נתן דוד משידלאווצא (ארון עדות) - תרע"ב
- רבי יצחק אייזיק מספינקא ב"ר יוסף מאיר (חקל יצחק) - תש"ד

דוד מלך ישראל

בן שלשים שנה דוד במלכו ארבעים שנה מלך, בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים, ובירושלים מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה, (שמואל–ב ה ד–ה), שלשים ושתים ומחצה היו – אלא בשביל לחלוק לו כבוד לירושלים הוא מונה אותן שלימות, (ירושלמי ר"ה פרק א ה"א), עיין בקדושת לוי (לקוטים) וז"ל: שנותיו של דוד שבעים שנה, משנותיו של יוסף ויעקב ואברהם, [והיא מהזוה"ק פרשת וישלח, וכבר עמדו בזה המפורשים דהלא כתיב שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משנותיו, ולמה הוצרכו גם הם לתת לו, ואם כבר נתנו לו הי' לו לחיות ק"מ שנה, והוא לא חי אלא ע' שנה, ותירצו המפורשים דשבעים שנה של אדם הראשון כשחטא נפגמו, ואינם מועילים לדוד המלך ע"ה, ולכן האבות ויוסף נתנו לו ע' שנים, אי נמי שדוד המלך ע"ה לא הי' ישן כלל, ולא טעם טעם מיתה, נמצא שחי ע' שנה מן הימים וע' שנים מהלילות, (מדבר קדמות להחיד"א)] דהיינו ל"ז שנה מיוסף מה שחסר נגד שנותיו של יעקב, ומאברהם ה' שנים מה שחסר נגד שנותיו של יצחק, ומשנותיו של יעקב עד שנותיו של אברהם שמונה ועשרים שנה, ונמצא שנותיו שמאברהם וייעקב שלשה ושלשים שנה, נגד זה מלך שלשה ושלשים שנה על כל ישראל, כי בחברון שמלך שבע שנים לא מלך על כל ישראל, ובאמת איזה שנים קיבל דוד מאבות, שנותיו האחרונים, והנה אמרו חז"ל (שבת קנב.) תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם, ונמצא קיבל שנותיהם האחרונים המחוכמים ביותר, וזהו הרמז בזוהר דוד מלכא לא קיבל מלכותא עד דאתחבר באבהן, כי השנים שקיבל מאברהם ויעקב הם ל"ג שנים וכנגד זה מלך על כל ישראל ל"ג שנים עכ"ל, עשה הקב"ה לדוד המלך, רגל אחת מהמרכבה העליונה כמו האבות, ולכן נטל המלכות בחברון דוד המלך שבע שנים בכדי להתחבר אתם, (זהר בראשית דף צט ע"א).

תהלה לדוד

שבעה רועים, דוד באמצע, אדם שת מתושלח בימינו, אברהם יצחק יעקב ומשה בשמאלו, (סוכה נב:), שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל, משה ודוד, (יומא פו:) כל מה

שעשה משה עשה דוד, משה הוציא את ישראל ממצרים ודוד הוציא את ישראל משעבוד גליות, משה עשה מלחמה ודוד עשה מלחמה, משה מלך על ישראל ויהודה, ודוד מלך על ישראל ועל יהודה, משה קרע לישראל את הים ודוד קרע לישראל את הנהרות, משה בנה מזבח ודוד בנה מזבח, זה הקריב וזה הקריב, משה נתן חמשה חומשי תורה לישראל ודוד נתן חמשה ספרים שבתהלים לישראל, (מד' שוחˇט א ב), דוד הי' נחשב בין המˇח נביאים, מי הם נביאים הראשונים דוד שמואל שלמה (סוטה מח:), דוד לא שלט בו יצר הרע, (בˇב יז.) אמר רב אושעיא אˇר אחא, הˇק (דוד): מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה. רבי זירא אמר: עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס, [שהיא ששים נשימות, סוכה כו:] מכאן ואילך היה מתגבר כארי. רב אשי אמר: עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה, מכאן ואילך בשירות ותשבחות. וגו', ודוד מי הוה ידע פלגא דליליא אימת, השתא משה רבינו לא הוה ידע, דכתיב (שמות יˇא) כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, מאי כחצות אילימא דאמר ליה קודשא בריך הוא כחצות – מי איכא ספיקא קמי שמיא אלא דאמר ליה (למחר) בחצות (כי השתא), ואתא איהו ואמר: כחצות, אלמא מספקא ליה – ודוד הוה ידע – דוד סימנא הוה ליה, דאמר ר' אחא בר ביזנא אˇר שמעון חסידא: כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר. כיון שעלה עמוהˇש נכנסו חכמי ישראל אצלו, אˇל וגו', (ברכות ג:) עייˇש עוד תירוצים בגמ', גבורה תורה וענווה, שלשתן נמצאו בדוד, (מדרש שוחˇט יח כח).

ובא השמש

שבעים שנה מיום ליום היו ימי חייו עלי אדמות, יום פטירתו – הוא יום לידתו – היתה בחג השבועות שחל להיות בשבת, בזמן המנחה, בשנת ב' אלפים תתקכˇד, וז"ל בירושלמי (ביצה פרק ב הˇד) דוד מת בעצרת [אחר שהתחילו להקריב שלמים, פני משה] והיו כל ישראל אוננין [ולא היו יכולין להקריב כל הזבחים עד למחר לרוב שהיו להם] והקריבו למחר, עˇכ, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, הודיעני הˇ קצי, אמר לו: גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם. ומדת ימי מה היא, – גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. ואדעה מה חדל אני – אמר לו: בשבת תמות. – אמות באחד בשבת – אמר לו: כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. – אמות בערב שבת – אמר לו: (תהלים פד) כי טוב יום בחצריך מאלף. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח. כל יום השבת הי' לומד כל היום, והמלאך המות לא הי' יכול לו כי לא פסק פיו מללמוד תורה, אמר מה אעשה, הי' לו לדוד פרדס מאחורי ביתו, בא מלאך המות עלה על האילנות והתחיל לנענע אותם בחזקה ונעשה עי"ז רעש גדול, יצא דוד לראות מה היא הרעש, כשירד מהמדרגות נשברה מדרגה תחתיו, נשתתק מלימודו ונפטר לבית עולמו, שלח שלמה לבי מדרשא: אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה, שלחו ליה: חתוך נבלה והנח לפני הכלבים, ואביך – הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר שלמה (קהלת ט) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת, (שבת ל:), הניח עליו וילון ופרש עליו, כדי שלא תרד עליו השמש, ויש אומרים לנשרים קרא ופרשו עליו כנפיהם, (רות רבה ג, ב).

ספר תהלים

דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים, ע"י אדם הראשן, וע"י מלכי צדק, וע"י אברהם וע"י משה וע"י הימן וע"י ידותון וע"י אסף וע"י שלשה בני קרח, (בˇב טˇו), רב הונא בשם ר' אחא אמר אˇפ ע"י עשרה בני אדם נאמרו ספר תהלים מכלהון לא נאמר על שמותם אלא ע"י דוד מלך ישראל, משלו משל למהˇד לחבורה של אנשים שמבקשים לומר הימנון למלך [שיר של שבח, מהר"י הכהן], אמר להם המלך כלכם נעימים כלכם חסידים כלכם משבחין לומר הימנון לפני, אלא איש פלוני יאמר על ידי כלכם, למה שקולו ערב, כך בשעה שבקשו עשרה צדיקים לומר ספר התהלים אמר להם הקדוש בˇה כלכם נעימים וחסידים ומשובחים לומר הימנון לפני אלא דוד יאמר על ידי כלכם, למה שקולו ערב ההˇד (שˇב כˇג) ונעים זמירות ישראל, רבי הונא בשם רבי אחא אמר מי מנעים זמירותיהם של ישראל דוד בן ישי, (שהˇש רבה ד), ספר תהלים כולו יראת שמים, (מהרשˇא עˇז יˇט.), ידוע שדוד המלך עליו השלום אמר כל המזמורים ברוח קדשו בשביל כל ישראל, (יסוד שורש ועבודה בהקדמה), דוד המלך עליו השלום הי' מתפלל על כל הענינים שצריכים ישראל עד ביאת משיחנו, על החולים שיתרפאו, על הבריאים שלא יחלו, ועל פרנסתם שיתברכו ולבטל מהם כל הגזירות קשות וכו', (מאור ושמש משפטים), אילו ידעתם, אמר הרהˇק בעל צמח צדק זצˇל, כחם של פסוקים תהלים ופעולתם בשמי מרום, הייתם אומרים אותם בכל עת, תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים, (קובץ מכתבים בשם הרהˇק בעל הצמח צדק מליבאוויטש זיˇע), מי שחשקה נפשו לדבקה בו יתברך ובשבחיו, אז ידבק עצמו בספר תהלים, וכבר אמרו רבותינו זˇל שהתפלל דוד המלך ע"ה שיאמרו זמירותיו בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי אין לנו דבר גדול יותר מספר תהלים שכלול מן הכל, מרבים שבחים להשם יתברך, ורבים מזמורים הם על התעוררות התשובה, ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקודש, והאומר תהלים הוא כמתפלל והוא גם כן כעוסק בתורה, כי כבר ביקש דוד המלך ע"ה שיהיו מקבלין שכר הקוראים בתהלים כעוסקין בעמקי התורה בנגעים ואהלות (שלהˇק ענין סˇת וענין בˇה).

ו' סיון

מרן רבינו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

תוקף קדושתו

מרן הק' אור שבעת הימים הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע, מי הוא האיש אשר לא יחרד וילפת עת תעלה ברעיונו שמו הקדוש, אשר אבן מקיר תזעק מקדושת אדונינו הבעש"ט הקדוש, וממנה יתד וממנה פינה לאור החסידות המבהיק בכל העולם כולו, אשר עליו כתב בספה"ק אגרא דכלה (ר"פ בראשית) כי בראשי"ת ראשי תיבות א'ור ת'ורת ר'בינו י'שראל ב'על ש'ם, אשר בשבילו נברא העולם, האי עיר וקדיש אשר מן שמיא נחית להאיר בתוך חשיכת הגלות לבני ישראל באור עבודת השי"ת, וכמו שמביא בספר מפעלות הצדיקים (נדפס בלבוב תרט"ז) בשם המגיד הקדוש מטשערנאבויל, כי כל מה שיאנח איש הישראלי וישבר לבו בהרהורי תשובה עד ביאת המשיח, הכל הוא מכח הבעש"ט הקדוש, ובזכותו נזכה גם כן להושע בתשועת עולמים בקרוב, וכמ"ש בספה"ק דגל מחנה אפרים (פ' בשלח) על דברי התרגום ובני ישראל נפקין בריש גלי, ברי"ש ראשי תיבות ר'בי י'שראל ב'על ש'ם, אשר בזכותו נפקין מן גלותא.

ותפול על האדם אימתה ופחד בראותו דברי קדשו של הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מוויטעבסק, מה שכותב בספרו הקדוש פרי הארץ (מכתב ב'), וזל"ק, היה היה דבר השם ביד הבעל שם טוב ויגזור אומר ויקם, אחד היה, ומהקדמונים לא קם כמוהו, ואחריו לעפר מי יקום, עכ"ל.

ופוק חזי מ"ש הקדוש מקאמארנא בספה"ק היכל הברכה (פ' ואתחנן) על מרן הבעש"ט, שכשהיה לומד תורה עם התלמידים הקדושים, היה אש מלהטת סביבותיהם, ומתקבצין מלאכי השרת, והיו שומעין הקולות והברקים ואמירת אנכי ה' אלקיך מפי הש"י, ובספרו מגילת סתרים מאריך עוד מקדושת הבעש"ט, אשר היתה קדושתו נורא מאד מיום הוולדו, והיה מדבר עם נשמת הצדיקים ועם אליהו הנביא, ובפרטות עם מרן אלקי האר"י שהיה שכיח אצלו בכל שעה, והיה בקי במעשה בראשית ובמעשה מרכבה ובכל התורה כולה, ובשיחות כל בריח ובדיה, ושיחות מלאכי השרת, והיה מלא אהבת הש"י ויראת הש"י, וכל מדות טובות חסידות וענוה ואהבת ישראל, והיה צופה מסוף העולם ועד סופו, וכשראה שום כלי כגון ספסל ושולחן אמר כל המחשבות שהיו להאומן כשעשה זה הכלי, עיי"ש מה שהאריך מקדושתו הנשגבה, ובספרו נוצר חסד (פ"ו מ"ו) כתב על הבעש"ט בזה"ל, אחרון שבדורינו, שארית ישראל, וגדול מן הנביאים, מרן אלקי קודש קדשים, אשר זכה ע"י אמונתו באלהיו ודביקות נפשו בהשם, שנעשו על ידו נסים כמו לרבי חנינא בן דוסא, אותן דברים מבהילים לא נראה ולא נשמע מימות התנאים, ורוח הקודש ושכינה שורה עליו בקביעות, והיה לו השגות עליות נשמה ועליות פרדס, השגה ממש של רבי עקיבא וחבריו.

ומסופר שפע"א בא אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אחד מנכדי מרן הבעש"ט הק', וביקש ממנו כתב המלצה עבורו כדי שיוכל לקבל כסף לנשואי בנו. ובתחילה סירב לתת לו המלצה, באמרו שאינו נוהג לתת המלצות כאלה, אך הלה נשאר שם בבעלוא על חג השבועות, ובעת ההפסקה באמצע תפילת החג, קרא לו הרה"ק לחדרו ואמר לו: "הבעש"ט הקדוש היה חתיכת אש שירדה מן השמים בלבוש אדם, הכנס אלי אחרי החג ואתן לן את המכתב שאתה מבקש".

ובספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פ' בלק) כתב וז"ל: אחיה השילוני שקיבל ממשה רבינו עליו השלום והיה מיוצאי מצרים, ואחר כך מבית דינו של דוד המלך עליו השלום, והיה רבו של אליהו הנביא, הוא היה רבו של מורי זלה"ה, ובספה"ק עבודת ישראל (פ' יתרו) כתב שהיה מושל הבעש"ט אפילו על שרי מעלה למנות אותם כרצונו, ובספה"ק בית אהרן מביא, שפעם כאשר קיבל הבעש"ט את השבת על פני השדה היה שם צאן רועים, והגביהו את רגליהם הראשונים למעלה ועמדו רק על ב' רגליהם האחרונים כעמידת איש, כי את הכל העלה ברוב קדושתו, ומתאמרא בשם רבינו הקדוש מלובלין שאף אם יבא אדם ויאמר שראה את הבעש"ט שעשה סולם ועלה לשמים בחיים חיותו אאמין לו, וכ"כ בספר זכרון טוב להרה"ק מנעשחיז (דף ט' ע"ג) כי לכל המעשיות שמספרים מן הבעש"ט ראוי להאמין, כי הגם אם לא היה המעשה בפועל ממש, אבל היה בכוחו וודאי.

עבודת ישרא"ל

התולדות סיפר שפעם אחת עמד כלי גדול עם מים בחדר שהתפלל בו הבעש"ט הק' וראה בשעת תפלתו איך שהמים נעים ונדים, וזה מהשראת השכינה שהי' על הבעשטה"ק ומזה רעדה הארץ כמו שכתוב מפני אשר ירד עליו ד' באש ויחרד כל ההר מאוד ואצל הבעש"ט לא הי' ניכר הרעדת הארץ רק על המים הי' ניכר מאוד ותלמידו הה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע סיפר שפעם אחת התפלל הבעש"ט הק' בהיותו על אם הדרך בבית אחד בכותל מזרח וסמוך לכותל מערב עמדו חביות מלאות תבואה וראו שהתבואה רועדת.

וסיפר המגיד הק' ממעזריטש זי"ע דפעם אחת ביו"ט והבעש"ט התפלל שחרית לפני התיבה והיו מתפללין בחשק גדול ובזעקות גדולת והמגיד דהק' לא הי' יכול לסבול הזעקות כי הי' חולה גדול ויצא מביהמ"ד והתפלל בחדר קטן אצל הביהמ"ד וקודם מוסף הלך הבעש"ט למקוה ובא להחדר שהי' שם המגיד ללבוש הקיטל כי הי' צריך לברך טל (או גשם) ואמר המגיד שהי' מכיר בעת שהי' על הבעש"ט הק' השראת השכינה, ועתה כשראה אותו הכיר בו שיש עליו השראת השכינה כי אינו בזה העולם וכשלבש הקיטל נקמט הקיטל על כתיפיו ואחז המגיד בהקיטל לפשטו מקמיטתו וכאשר רק נגע התחיל לרעוד ואחז בשלחן שהי' שם וגם השלחן התחיל לרעוד והבעש"ט כבר הלך משם והוצרך המגיד להתפלל ולבקש מהש"י שיקח ממני דבר זה כי אין בכחו לסבול.

אחר פטירתו של הבעש"ט הק' הי' להמגיד הק' פאטשיילעי (מטפחת) ממנו וראה עלי' מעט טאבאק מן הבעש"ט שנשאר עליו מחייו ואחזו כל כך יראה עד שהתעלף.

ד' עמו והלכה כמותו

בס' ישועת ישראל (מהה"ק רבי אליעזר חיים מיאמאפלי זי"ע) כותב איך שהה"ק רבי דוד לייקעס זי"ע נתקרב להבעש"ט הק' שהוא הי' מליטא ושמע את שמע הבעש"ט ושהוא חידוש ונסע למעזיבוזש להכירו והגיע שם ביום ה' בלילה ואחר תפילת ערבית ערכו שלחן והבעש"ט ישב בראשו והוא ישב בשלחן בסוף מול הבעש"ט פנים אל פנים והבעש"ט אמר לאנשיו שכל צדיק בדור רואה פגם של דורו והתיקון של דורו והאר"י הק' בדורו תיקון כוונת המקוה ויחודים לפי ערך דורו, ובדור זה אני הצדיק הדור ואני רואה שצריכים יחודים אחרים והתחיל לומר כוונת ויחודים ולא קיבלו ממנו תלמידיו בין כך ראה רבי דוד את הבעש"ט כמו שהתעלף ולא נתפעלו ומזה תלמידיו והוא רבי דוד נרדם על השלחן ובחלומו רואה איך שנשמתו יצא ממנו והולכת בעולם העליון וראה שם הרבה נשמות מסתובבים פתאום יצא כרוז ישראל בן שרה בעש"ט הולך והיו הרבה נשמות שבקשו שהבעש"ט הק' שיתקן אותם והמלאכים לא הרשו להם הנשמות שילכו אחרי הבעש"ט ואותו נתנו רשות שילך אחריו וכן עשה, וראה איך שהבעש"ט נכנס להיכל של האר"י הק' ואמר האר"י ישראל בני שב לימיני ושאל אותו מה שלומו וענה לו דאתה היית צדיק הדור ותקנת לצורך יחודים וכוונת המקוה עתה אני הוא הצדיק הדור בעולם העשי' והנני רואה שצריכים כוונות אחרות והאריז"ל אמר לו שצריכים לכוין כוונות שלו אמר לו האר"י הק' שילכו להיכל של משיח ונשאל אותו על הדרך ג"כ עמדו הרבה נשמות ובקשו משני הצדיקים שיעשו להם טובה ולא הניחו אותם המלאכים שילכו אחריהם רק לו לרבי דוד נתנו רשות, והם באו להיכל של משיח וההיכל הוא חורבה והמשיח הק' יושב על הארץ וגופו מלא מכות ופצעים מצרות ישראל והרים משיח את עצמו מעל הארץ ואמר להם בני מה אתם צריכים ממנו והם אמרו לו טענותיהם וענה להם שהוא לא יכריע ביניהם רק נלך כולנו להבית דין של מעלה והם יכריעו, והם הלכו להבי"ד של מעלה ולא הניחו להנשמות שילכו אחריהם רק לו לבד והוא רואה איך שהם מציעים טענותיהם לפני הבית דין שלמעלה ויצא הפסק דמי שצריך תיקון על חטאת נעורים שיכוין כוונת המקוה מהבעש"ט, אני ישנתי והבעש"ט הק' הקיץ ושאל לתלמידיו האם כוונות שלי לא יכוונו והם בדעתם שלא יכוונו אותם ועמד הבעש"ט הק' והקיץ אותו ואמר לו דוד בני עמוד על רגליך ותעיד מה שראו עיניך ומה ששמעו אזניך.

והגה"צ רבי מאטיל סלאנימער ז"ל סיפר כי התולדות הי' צועק לפעמים באמצע התורה של הבעש"ט "אין אר"י שטייט אנדערש" ופעם בליל שבת למד הבעש"ט עם האר"י איזה מאמר והעיר הבעש"ט את רבי זאב קיצעס שישן שם שיהי' עד שכך למד עמו האר"י הק' אם יצעק התולדות שלא כך כתוב בהאר"י וכך הי' שלמחרת בעת שחזר הבעש"ט על המאמר צעק התולדות אין אר"י שטייט נישט אזוי וקרא הבעש"ט לרבי זאב קיצעס להגיד שכך שמעו למד עם האר"י ז"ל.

סיפר מרן הק' משינאווא זי"ע שפ"א הגיע הבעש"ט הק' לעיר א' ובעה"ב א' עשה סעודה לכבודו והזמין את הרב והדיינים משם ובשעה שהביאו הבשר נתהווה שאלה על עצם מהעוף והרב והדיינים וכו' לא רצו לפסוק בפני הבעש"ט הק' ע"כ הגישו השאלה להבעש"ט שאל הבעש"ט לבעל האכסניא אם כל אחד מבני הבית ישנם כאן אצל השלחן ענה כן, ושאל הבעש"ט אם אף א' אינו חסר והשיב לו הבעה"ב שיש לו עוד בן אמנם מאז שנולד לפני י"ג שנים לא נשתנה רק נשאר כאבן דומם והיום נעשה בר מצוה, נתן הבעש"ט המקל לא' וצוה לילך להבחור ולומר לו שהבעש"ט צוה שיבוא להשלחן וכשאמר לו כנ"ל ישב על המטה ואח"כ עמד ולבשוהו ספאדיק ובעקישע ובא להשלחן שישבו הבעש"ט והמסובין כשהבעש"ט הק' ראה אותו עמד מלא קומתו לפני הבחור ונתן לפניו כסא וישב אצלו והגיש השאלה לפניו ואמר לו "זאל דער רבי פסק'נען" והביט הנ"ל עליה ואמר כשר, אח"כ צוה הבעש"ט להחזירו וכשיצא עמד עוה"פ לפניו מלא קומתו וכשהשכיב עצמו על המטה נסתלק תיכף, ואמר אח"כ הבעש"ט שזה הי' הגאון בעל התבואות שור זצ"ל כי פ"א מיהר בערש"ק לילך למקוה ובאה אשה אחת בשאלה על עוף ופסק במהירות טריפה, ובעוף זה הי' גלגול מנשמה שאחר כמה טלטולים הגיע לעוף כשר וליהודי ובזה שהטריפה נדחית עוד פעם, וכשבא הגאון הנ"ל למעלה הזמין אותו לדין תורה ופסקו שצריך לירד עוה"פ ושהנשמה יגולגל עוה"פ בעוף ושיפסוק כשר, וביקש התבואות שור היות שלא חטא בכלום רק בזה על כן רוצה להיות כאבן דומם שלא יהא לו נסיון לקלקל ח"ו ועכשיו נתגלגלה הנשמה הנ"ל בזה העוף והבעש"ט הק' ראה זה ברוח קדשו ע"כ בא לעיר הזאת לתקנם.

במיתתם קרוים חיים

איש אחד מחסידי הבעש"ט ז"ל היה חשוך בנים ר"ל ולעת זקנתו של הבעש"ט אמר לו בשנה זו יהיה לך בן זכר רק תצטרך לשמור אותו ששה שנים רצופות שלא להסיר השגחה מעליו וכשנולד לו התינוק תיכף שכר לאיש שיהיה תמיד אצל התינוק ואחר שנתים נפטר הבעש"ט ז"ל וכשהגיע התינוק לשנה החמישית היה אצלו משרתת, ופעם אחת ראתה שאיש שחור מוליד דוב שמרקד ורצתה ג"כ להסתכל ותיכף נזכרה בהילד וחזרה לביתה ולא היה הילד בבית ואחר שחפשו בכל העיר לא נמצא ונסע אביו לעיר מעזשיבוז וספר דאגתו לפני הצדיקת אדיל"ע בת הבעש"ט ז"ל ותאמר לו אין אני יודעת כלום רק זאת אני יכולה לעשות בשבילכם, אלך על ציון אבי ז"ל ומה שיאמר לי אספר לכם, וכשחזרה מהציון אמרה שאבי ז"ל צוה שתסעו למשל לצד מזרח כסדר וכל מקום שתבואו לפוש או לבית מלון ללון תספרו תיכף להבע"ב דשם מה שאירע לכם וכך נסע שמונה שבועות כסדר ובפעם אחת בא לכפר אחד והיה קודם חצות היום ומהר להניח תפילין להתפלל ותיכף נזכר שלא ספר לבעל האכסניא כלום וקרא אותו בבקשה, שמעוני מה שאספר לכם, וכשגמר המתין הבע"ב עד שהניח תפילין ואמר לו כפי הנראה נמצא הילד שלכם בכפר הזה כי האדון של הכפר הזה איש זקן מאד ואין לו בנים והכומרים אמרו לו אם יהיה באפשרות לחטוף איזה תינוק מילדי העבריים ולהמיר דתו והילד הזה יהיה נחשב לו כבנו ממש וזה ערך תשעה שבועות שהביא אחד מילדי העבריים והיום יום המוגבל להמיר הילד והרבה אדונים

וכומרים באו היום לשמחה הזאת רק ממתינים על המיטראפאליט שהוא ימיר אותו והתחיל לבקשו עשו לי איזה טובה אצל האדון שלכם ויאמר לו אשר האדון רשע ושונא ישראל הוא אשר כמוהו לא נמצא שאין יכול להסתכל בצורת ישראל ואין אצלו שום חילוק בינו ובין ישראל אחר רק על המיטראפאליט אומרים שהוא אוהב ישראל ע"כ עצתי שתסעו לנגדו חוץ להכפר וכשיבוא אצלכם תבקשו מאתו אפשר יעשה לכם טובה, וכך עשה ויסע לנגדו, וכאשר ראה שאיש אחד נוסע במרכבה יקרה מאוד וכמה אנשים רוכבים על סוסים מלפניו ומאחוריו הבין שזה הוא המיטראפאליט ונפל על פניו לפני המרכבה ויצו המיטראפאליט שיספר בקשתו וכאשר סיפר לו ובכה שיחזור לו בן יחידו ויאמר איני יודע איך יפול הדבר ועצתי שתהיה בחצר האדון ואם אוכל לעשות לך איזה טובה בודאי אעשה לך, וכשבא לבית האדון וינפש מעט שאל את האדון מה בקשתך ממני ויספר לו עצת הכומרים, ויאמר לו המיטראפאליט בדעתך שאם אתה תמיר ילד עברי ותמסור לו הון ורכוש שלך ודאי תמיד יחזיק באמונת הנוצרי ואני אומר שיאבוד כל ההון והרכוש שלך ואח"כ יחזור לדת ישראל כי כן דרך העבריים שלבם מושכים זל"ז הלא התינוק הזה כפי שאתה מספר לי הוא אצלך כמה שבועות ובודאי לא ראה בבית אביו המאכלים הטובים עם כל תענוגי העולם והמלבושים הטובים שלובש אצלך עכ"ז נסה נא ונלך בחוץ ואם יראה איזה איש יהודי מה יהיה ויקיח המיטראפאליט ביד אחד של הילד והאדון ביד אחר של הילד וילכו החוצה והילד כשראה את אביו קרא בקול אוי טאטע, ויאמר לו ראה כשראה איש מישראל קורא אותו אבי הנח לו ילך למקום שאין מכירין אותו ויניחוהו וירץ לאביו ואביו הוליכו תיכף להעגלה שלו ויסע אתו בשמחה רבה ובמהירות וכשנסע כמה מילין ראה שכנגדו נוסעת עגלה כמו עגלה של הבעש"ט וכאשר בא סמוך לו ראה שהבעש"ט יושב בעגלה ותיכף עמד לפני הבעש"ט ברעדה ובפחד ויאמר לו הבעש"ט בשביל השטות שלך שלא שמרת אותו הטרחת אותי מעולמות העליונים להתדמות כמו המיטראפאליט להצילו מיד רשעים, וכך היה המעשה להמיטראפאליט שלחו מתנה מן השמים איזה חולי על כמה ימים ואחר שנעשה בריא נסע להאדון הזה וכאשר שאל להאדון מה אתה מבקש ממני ויאמר לו האדון הלא היית בכאן ושמעתי לעצתך שיעצת אותי שלא להיות לי עסק עם היהודים ע"כ.

ו' סיון

הגה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תרט"ז (או תרי"ז) לאביו מרן הדברי יחזקאל משינאווא למחברתו הרביעית הרבנית הצדקנית מרת חנה רחל אלמנת הרה"ק ר' אליעזר בן הרה"ק השר שלום מבעליא זי"ע, אביו הק' הפליג מאוד על רום מעלתו וקדושתו ואמר עליו שהמשיך לבנו נשמה קדושה וטהורה מאד מאד מגבהי מרומים "גבוה מעל גבוה", ואמר אביו הק' שראה בעינים איך שבנו הוא גברא דמארי סייעי' בבחינת רצון יראיו יעשה, כי פעם אחת בא אליו ובקשתו בפיו שיתן לו מעות שהוא צריך למלבוש, ולא ה' מעות בידו ליתן לו, וכשיצא בנו מחדרו נכנס אצלו איש אחד ונתן לו סחורה לעשות ממנו מלבוש, ומפני גודל מדריגת הבטחון שלו (של בנו) נתמלא תיכף בקשתו, אביו הק' אמר לו הנהגות מה שלא אמר לשאר בניו הק', ואמר הרה"ק על עצמו דבר פלא כי הוא הינו בנו של מרן הק' מצאנז דמה שאביו הק' ה' ביניהם לא קלקל כלום.

נשא בזיווג ראשון את בת הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק (השני) ממנה נולד בנו הרה"ק רבי מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע (שנלב"ע בשנת תשי"ד בוויליאמסבורג), ולעת זקנתו נשא את בתו של הגאון רבי דוד שליכטער דומ"ץ קאמארנא.

באהבתה ישגה תמיד

ה' ידוע גודל התמדתו בתורה שה' לו כמו י"ז או י"ח שיעורים בכל מעת לעת, וה' לומד ביגיעה רבה שעות רבות ברציפות, וכשנפל עליו עייפות למד בעמידה כשמחזיק הספר בידו וכה ה' ממשיך בלימודו עד אפיסת הכוחות, ולא ה' חילוק אצלו בין יום ולילה שה' לומד עד אפיסת כוחותיו ואז ה' ישן קצת וממשיך בלימודו, וה' לו עבודה לפני שה' מתחיל ללמוד שה' שם ידו על עיניו ואמר כמה דיבורים בלחש, וכשה' צריך להפסיק באמצע כגון כשבאו אליו עם פו"פ וכדו', כשה' חוזר ללימודו ה' עושה כנ"ל.

עבודתו הק'

תפילותיו הקדושים ה' מעורר כל השומעין שה' ברוב רשפי אש. ובשעת קריאתו בתורה שה' בהתלהבות נוראה ה' נראה עליו התפשטות הגשמיות, ה' לו עבודה גדולה בתפילת מעריב שה' ישן מקודם שעה וחצי ואח"כ התפלל בנעימות קודש במתינות גדול (כידוע שה' עבודה גדולה בצאנז בתפילת מעריב), וה' מתפלל ואומר כל הברכות מתוך סידור דייקא, וה' מקפיד מאוד על דקדוק ההלכה. וה' אצלו דבר פלא דכל פעם ששכב לישון תיכף נפל עליו שינה ובשום פעם לא שכב ער לפני שינתו, ואמרו אנשי מעשה שזה מדריגה גדולה. פעם כשביקר בוויען עקב אחריו בעל האכסניא וראה שבלילה שפך מים רותחין על ידיו.

והאמת נר לרגליו

לא ה' סובל שום דבר שקר, והי איש אמת בתכלית, וה' מגרש את הבאים אליו בלי כוונה אמיתית, וה' אומר להבאים אליו שאין לו בית מלון. על גודל מדרגתו במדת האמת מסופר שפעם בערב שבת בא אליו חסיד אחד ונתן לו סכום גדול לפדיון, וביום שב"ק שכבר עמדו באמצע פסוקי דזמרה לקח מנין והלך לביתו לגמור התפלה, ואחר התפלה כששאלו הגבאים מדוע הלך לביתו באמצע פסוקי דזמרה, ענה להם כי אתמול בערב שב"ק נתן לו אחד פדיון גדול והיום בבוקר עלה על זכרונו מהכסף הנז', ופחד שמא יגנבוהו וזה בלבל אותו מכוונת התפלה על כן הלך לביתו להתפלל, ונתפלאו זקני החסידים על גודל מדת האמת שבו שה' יכול

לומר שאין מרגיש בטוב, כי באמת כן הי' שלא הרגיש טוב ולא הי' לו מנוחה מהכסף, והפליאו שאדמו"ר של חסידים יאמר על עצמו שדאגת הכסף בלבלהו בתפלתו.

פזר נתן לאביונים

הי' מרבה לפרנס עניים, עד שפעמים אפי' בגדו נתן לעני, פ"א הי' אצלו איזה רב אחד לחסות בצלו, אמר לו שזה אינו לפי כבודו לילך בבגד קרוע כל כך, ונתן לו מלבוש נאה ביותר, כשהרבנית הרגישה בדבר, צעקה אליו הלא זה רק איזה שבועות שעשיתי לך בגד חדש, הלא הי' לך לתת בגדך הישן ולא החדש, השיב לה אם אנו מקימים מצות השי"ת צריכים לקיים במין היותר משובח ונאה וכמו שכתוב כל חלב לה' שצריכים לקיים מצות השי"ת בדבר היותר טוב ונאה כן איתא ברמב"ם הלכות צדקה.

פ"א ראה איש מתפלל בטלית קרוע, קרא אותו לחדרו ונתן לו "טערקישע טלית" נאה מאד, ההוא נתן לו תודה והלך לו, אחר איזה ימים בא אליו בחזרה, ואמר לו הנה בבואי לביהמ"ד חושדין אותי שגנבתי את הטלית כי היתכן איש עני כזה יהי' לו טלית כ"כ נאה, ענה לו יש לי עצה, אכתוב לך תעודה בחותמת שלי שאני נתתיו לך במתנה ואם יחשדוך תראה את המכתב.

מורח ודאין

הי' קדוש מאוד מאוד שאפילו ריח של עבירה לא הי' יכול לסבול, פ"א בעת חתונת בתו, התחיל לצעוק שאינו יכול לשבת אצל השלחן כי הוא מריח ריח רע, ויתכן שבשמחה של מצוה זו לא ישגיחו שיהי' מקום נקי כראוי, והתחילו לחפש חיפוש אחר חיפוש אחר הריח הרע ולא מצאו כלום, אבל הוא באחת שאינו יכול לישב מפני הריח הרע, עד כי אמר אחד הצדיקים שהי' שם, אולי לקחו השלחנות ממקומות רעים שעשו עבירות אצל השלחן, חקרו ודרשו ונודע להם שמפני שהצטרכו הרבה שלחנות ולא מצאו, לכן שאלו כמה שלחנות מבית ועד של פורקי עול, תיכף הוציאו את השלחנות ונכנסו אליו ואמרו שכבר הוציאו את השלחנות ויישב אל השלחן והכל על מקומו יבוא בשלום.

פועל ישועות

אביו הק' משינאווא סמך אותו שיהיה פועל ישועות באמרו עליו שאצלו יכולים להוושע בכל מיני ישועות, עפ"י מה דאיתא בתנא דבי אליהו שהנושא אשה לשם שמים זוכה והווין לי' בנים שמושיעין את ישראל, ואני נשאתי אמו לשם שמים ע"כ הוא מבטיח שיהי' מושיען של ישראל, וכשבא פעם אחד מבני קהלתו מסטראפקוב להזכיר עצמו לישועה אצל מרן הק' משינאווא זי"ע, נתן שני ידיו הק' על פניו משני צידי עיניו ואמר לו: בני הרב מסטראפקוב יש לו כח לעשות טובות לישראל.

דרכו בקודש הי' לבקש סכומי כסף כשביקשו ממנו לפעול ישועה, ואפי' בהיותו בצל אביו הק' נהג כן (הגם שאביו הק' לא היה דרכו בכך ולא הי' דעתו נוחה מצדיקים אחרים שהתנהגו כך).

צדיק גוזר

פעם כשביקר בעיר מיהאלוויץ בא אליו אשה ובכתה לפניו על מצב בנה בחור כבר שיתסר שנפל למחלה אנושה ר"ל וכבר קראו לאנשי החברה קדישא והדליקו נרות, הרה"ק צוה עליה שתלך לביתה ושתביא אליו כל הכסף שנמצא בביתם, וכן עשתה האשה שהריקה כל הכיסים בביתה ובאה ומסרה כל המטבעות עד לפרטי פרוטות, הרה"ק צוה לה שתרוץ אל החולה ולומר לו כדברים האלה: לא יקרא עוד שמך כמקדם כי רפאל שמך כך אמר הרב מסטראפקוב בן הרב משינאווא בן הרב מצאנז שהשי"ת ירפאך במהרה ותהי' בריא אולם, האשה לא אחרה ותיכף שבה לבנה החולה ואמרה לו כדברים האלה כמה וכמה פעמים, עד שהעומדים שם ראו כן תמהו שפתאום נשתנה מראה החולה ופניו התאדמו קצת, והתחיל הבחור לגמגם בלשונו והרכינו לשמוע מה הוא אומר, ושמעו שחזר על הדיבורים הנ"ל שמי אינו (כמקדם) רק רפאל שמי והרב הנ"ל בן הנ"ל בן הנ"ל אמר שאהי' בריא וארפא ברפואה שלימה, ככה נשתנה פניו משעה לשעה וחזר בתוכו חיות ואחר כמה ימים שב לאיתנו, והרופאים והעומדים שם אמרו שראו תחיית המתים בעין, ולפלא שנשכח לגמרי שמו הראשון וקראוהו רפאל.

מאן דיהיב חי"י

הרה"ק כשכבר לא ראה בעין אחד התחיל לכאוב לו עין השני' ונסע לעיר וויען לדרוש ברופאים, (אגב: אף שלא היה יכול לקרוא בעיניו הי' בניו של בעל האכסניא הרב מביקאווסק קוראים לפניו דפים גמ' תוס' וכו' וככה המשיך בשיעוריו, ואז ראו ריבוי שיעוריו בתוה"ק שלמד במסי"נ) והלך לרופא מומחה הגדול ביותר והרופא אמר לו דעינו הוא בסכנה וצריך לנתחו וגם אינו יכול להבטיח שיועיל הניתוח, הרה"ק הודה להרופא וחזר לאכסניתו, כשהגיע לשם לא דיבר כלום רק שאל אם יש "ביכל" עם השמות ומקום מגורם של הרופאים, וצוה שיספרו מתחילת הרשימה י"ח רופאים ויזמינו ביקור אצל הרופא הי"ח שמופיע בהרשימה, וכן עשו, והרופא הי"ח בהרשימה הי' רופא עינים אבל הי' רופא פשוט, והלך אליו הרה"ק והרופא בדק את עינו ואמר שהעין בריא רק צריך למנוחה, ונתן לו איזה תרופה ונתרפא העין ויהי לפלא.

בצל תומר

העריץ והחשיב מאוד את משפחת עצי התמרים ועשה פעולות שונות להגדיל שמם. סיפר הגה"צ מראחוב זצ"ל שבשנת תרס"א יומא דהילולא קמא של מרן בעל הקדיו"ט זי"ע ראה שחסידים רבים מתכוננים לצאת לדרך, שאלם לאן פניהם מועדות, ענו לו לעיר סיגעט ליומא דהילולא של הקדיו"ט, אמר להם שיקחו גם אותו באומרו "אז מען זעהט אידן פארן דארף מען מיט פארן", כשהגיעו לשם על שבת שחל אז היומא דהילולא, העצי חיים זי"ע הציע לו מקום מיוחד להתפלל ולערוך שולחן בפני עצמו, אבל הוא אמר

שרצונו לערוך את השלחן ביחד עם האחים הקדושים בכל השבת, ובעת עריכת השולחנות הציע שהוא רוצה לסדר מקומות הישיבה אצל השולחן, וסידר מקומו באמצע בראש השולחן ואת העצי חיים ורביה"ק זי"ע סידר אחד לימינו ואחד לשמאלו כן עשה כל השבת, ויהי לפלא, וסיים הגה"צ מראחוב שה' נראה שכוונתו להפריד בין שני האחים שלא ישבו יחד בראש האלפים הנאספים מחשש עינא בישא, כי ה' זה חזיון נפלא ששני אחים יהיו שניהם מושלמים בתורה ובחכמה ובקדושה.

רביה"ק זי"ע העריץ אותו מאד, ושלח לו קויטלעך עם פדיונות, בשנת תרצ"ז כשנסע רביה"ק לפולין לישא זיו"ש, עבר דרך עיר קאשוי (שאז התגורר הרה"ק מסטראפקוב שם) לקבל ממנו ברכתו לפני יום חתונתו, והרה"ק צוה אז להכין השלחן ולכסותו במפה המיוחדת לשב"ק.

הרה"ק מסטראפקוב הקפיד מאד על באי ביתו, אם נסעו בצל צדיקים אחרים, אבל יוצא מהכלל הי' אם היו נוסעים לרבינו ז"ל. בימים הראשונים כשבא רבינו הקדוש זי"ע לסאטמאר בא הרה"ק מסטראפקוב לשבות בעיר סאטמאר והפצירו בו החסידים שיבוא להתפלל בביהמ"ד דחסידים שבעיר, והוא התעקש ורצה להתפלל דווקא אצל בן הרב מסיגעט שכבר הי' לו ביהמ"ד בפני עצמו, והפצירו בו ולא הסכים בשום אופן, והחליטו לבקש את רבינו שהוא בעצמו ידבר על ליבו, והסכים רק אם השלחן יערוך דווקא בביהמ"ד של רבינו, וכן הי', ובליל שב"ק באו שם קהל עצום שבאו לכבודו של האורח הגדול, לפני ברהמ"ז ביקש רבינו מהרה"ק מסטראפקוב שיאמר דברי תורה ולא רצה באומרו שאביו הרה"ק משינאווא לא אמר תורה רק אם גילה מן השמים (כידוע), וכך הי' בסעודה שני', וכשביקש רבינו בסעודת רעוא דרעוין עוד פעם שיאמר ד"ת, התרגז ואמר אבי הק' אמר שאינו אומר תורה רק אם משפיעים לו מן השמים ובזה אפשר לפרש "זאת חוקת התורה אשר צוה ד' לאמר" פירוש אם יש צווי ה' אז, לאמור, יאמרו ד"ת, ענה לו רבינו, זקננו היטב לב זי"ע צוה לבניו ולזרעו אחריו שיאמרו תורה לישראל ובזה נראה לפרש אשר צוה ה' לאמור אם יגרום ע"י התורה שישמרו ציווי ה' אז לאמר צריך לומר ד"ת, וכשמוע הרה"ק מסטראפקוב דברי רבינו, אמר לו אז תאמרו אתם ד"ת, ורבינו לא רצה משום כבודו, וכפל ושנה, עד שהכריז הננו מצוה על כבודו שיאמר, ואז אמר רבינו ד"ת כדרכו בקודש, אשר הפליא את כל שומעיו שהי' ציבור גדול ורב, ומני אז נתוספו ספסלי ביהמ"ד והתחילו לנהרות אליו חסידים ואנשי מעשה, וזקני חסידים אמרו אז, שזאת הי' כוונתו שרצה לערוך השלחן דווקא בבית מדרשו של רבינו, כדי להגדיל שמו ברבים.

בספר שאול בחיר ד' מובא שהרה"צ ר' זלמן לייב טייטלבוים זצ"ל אב"ד סיגעט בן מרן העצ"ח בא פ"א לבקר את הרה"ק מסטרפקוב כשבא לביתו אמר לו הגבאי שהרב מתנמנם מעט על השולחן, וישב הרב מסיגעט והמתין, אחר זמן מה כשהקיץ מתנומתו, מסר המשב"ק שהרב מסיגעט בא לבקרו ויושב ליד השלחן ומחכה, כששמע זאת רחץ תיכף ידיו והלביש את עצמו הקאפטין ורחץ עוד פעם את ידיו, וטרם פנה אליו לקח פיסת נייר חלק וכתב עליו "אברהם שלום בן חנה רחל" ואז פנה אליו ונתן לו שלום ונתן לו הנייר בתוך ידו לקויטל וע"ז הוציא הרב מסיגעט את הקויטל שלו שהוא הכין עוד קודם, וזה הי' אף שהרה"ק מסטראפקוב הי' כבר מפורסם בעולם לבעל רוה"ק ולפועל ישועות, והי' כבר בן ע"ז שנה, והרב מסיגעט לא הי' יותר מעשרים שנה.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

הי' רב בעיר סטראפקוב משנת תרנ"ח ובשנת תר"צ התיישב בעיר קאשוי ואמר שהוא עושה זאת כסגולה לאריכות ימים, וביום ו' סיון חג השבועות ת"ש לפ"ק עלתה נשמתו הק' לגנזי מרומים, יצויין לדבר פלא דבנו מ"מ הרה"ק ר' מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע אמר שזקינו הגה"ק משינאווא נפטר ביום ו' טבת, ואביו הק' נפטר ביום ו' סיון, וזהו הפי' מה שאומרים בזמירות "בווין תתקטר" דאיתא בספה"ק דכשצדיק בא לעולם העליון קושרים כתרים על ראשו, וזהו "בווין" – ביום וא"ו – תתקט"ר יתקשטו בכתרים, ולפלא כי גם הוא נפטר ביום ו' אייר.

י' סיון

הגה"ק רבי משה מראזוואדאוו זי"ע

מתולדותיו

נולד ביום ה' אייר תקפ"ה, לאביו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב בן מרן הרה"ק אבי החכמים ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, זמן קצר לפני פטירתו של זקינו הרה"ק מראפשיץ הכניס הרה"ק מדזיקוב את בנו הרה"ק מראזוואדאוו שהי' אז בן שנתיים ימים אצל אביו הרה"ק מראפשיץ כנהוג, וכך זכה עוד להכיר את זקינו הרה"ק מראפשיץ זי"ע שנסתלק י"א אייר תקפ"ז, הרה"ק מראזוואדאוו נתגדל ונתחנך על ברכי אביו הרה"ק מדזיקוב וממנו ינק תורתו וקדושתו, וכשהי' עוד ילד קטן נתפרסם מאד בקדושתו וצדקתו,

האיש מקדש

כשהי' נער צעיר בן י"ד שנה בחודש סיון תר"א לקח לאשה את הרבנית הצדקנית בתו הבכירה של מרן הגה"ק הייטב לב זי"ע מרת גיטל יהודית ע"ה, רביה"ק ז"ל דיבר פ"א בשבחה, שהיתה צדקנית ואשה חכמה מאד ובעלת השגה, וסיפר רבינו שכשהי' אבל ל"ע על פטירת אביו הרה"ק בעל הקדוי"ט זי"ע הי' פ"א בראזוואדאוו אצל בנו של הרה"ק ר"מ מראזוואדאוו הרה"ק ר' צבי זי"ע שמילא את מקום אביו, והרבנית ע"ה היתה אז עוד בחיים שזכתה לזקנה מופלגת, ולא רצו לגלות לה מפטירת אחיה הקדוי"ט, וביקש ר' צבי מרבינו שיאמר את הקדיש בעת התפילה בקול נמוך שאמו לא ישמע אותו אומר קדיש וע"י זה יתוודע לה מפטירת אחי', וכך עשה, אחר התפילה נכנס רבינו אצלה, אמרה לו היית יכול לומר הקדיש בקול, הנני יודע הכל, כי זה זמן רב שאיני מקבל שום מכתב מאחי, וראיתי אותו בחלום

הלילה ואמר לי שהוא כבר בעלמא דקשוט, אך אמור לי איך ה' בדיוק הפטירה, – חותנו העריצו וחביבו מאד, עיין את התוארים הנפלאים שכתב עליו בספה"ק ייטב לב סו"פ בא וז"ל: ומפי חתני הרב הצדיק הקדוש המפורסם בישראל גדול שמו מהר' משה הורוויץ נ"י אבד"ק ראזוואדאוו בהיותו בימי נעוריו סביב לשולחני שמעתי.

משה קיבל תורה

זכה להיות תלמיד מובהק של חו"ז מרן בעל ישמח משה זי"ע, שכנשא את אשתו ה' היש"מ בחיים ונסע תיכף אחר חתונתו להסתופף בצלו, עם כי לא ארכה לו הימים שישב אצל זקינו רק שמונה שבועות ישב אצלו, כי באותה שנה בכ"ח תמוז נסתלק היש"מ, ע"כז זכה לקבל מלא חפנים של תורה וחסידות והדרכות אשר זקינו היש"מ השפיע עליו באהבה וחיבה יתירה, רבינו ז"ל סיפר ששמע מחותנו הרה"ק מפלאנטש זי"ע בשם אביו הרה"ק מראזוואדאוו, שהיש"מ לא מנע מנכדו החביב שום דבר וגלה לו כל ענינים שידע, רק דבר אחד לא רצה להראות לו, והיא השופלאד שה' מונח הקמיעות שנהג היש"מ לחלק, והזהירו שח"ו לא ינסה לפותחו, פ"א פתח הרה"ק מראזוואדאוו את השופלאד והיש"מ הרגיש תיכף ברוח קדשו שנכנדו פתח השופלאד, ובא מהר וא"ל דע כי כל קמיע יש בה חיות ויש לי קשר עם כל קמיע, ותיכף כשפתחת השופלאד הרגשתי תיכף, ולקח היש"מ קמיע אחת והניחה אותו על ידו והראה לנכדו איך שהקמיע מתנועע מהחיות שיש בה, פ"א אמר היש"מ לנכדו הייטב לב לקחת לך חתן – כזו הנהגה לא ראיתי מאז ר' אברהמ'לע המלאך, ידוע שהרה"ק היש"מ ה' דרכו להתפלל בחדרו, בשבת הראשונה כשהרה"ק מראזוואדאוו הגיע אל היש"מ כיבדו הייטב לב להתפלל שחרית לפני התיבה, בשבת שני' כיבדו עוד פעם, אבל אז כבר סירב באמרו אליו "איך בין דען א–היגער חזן", לאחר התפילה שאל היש"מ לנכדו הייטב לב מי התפלל בשבוע העבר לפני התיבה, ענה לו שחתנו התפלל, שאל היש"מ ומדוע לא התפלל גם היום, ענה הייטב לב ביקשתי ממנו אבל הוא סירב, קרא היש"מ להרה"ק מראזוואדאוו ואמר לו אני מבקש ממך שבכל עת שתהי' כאן תתפלל שחרית לפני התיבה, החייתני בתפילתך, – גם ה' מקושר מאד למרן הרה"ק מצאנז זי"ע ועוד בצעירתו ה' מרבה לנסוע לצאנז עפ"י ציווי אביו הרה"ק מדזיקוב, כשאכל מזונות אצל חותנו הייטב לב ה' נוסע לצאנז לכל שבת רביעית או חמישית, דרכו ה' שהי' נותן בכל יום ג' גרייצער לצדקה שניים לעילוי נשמת אביו ואמו, ואחד לאריכות ימיו ושנותיו של מרן בעל הד"ח, וידוע שקיבל מהרה"ק מצאנז את הסוד של ל"ג בעומר ומאז התחיל לערוך שולחנות בל"ג בעומר וה' יום זה מיוחד אצלו לישועות ולרפואות, וה' מרבה לאמר לבאים אליו אחר ישועה שיבואו בל"ג בעומר אליו, בשנה שנפטר הרה"ק מצאנז בכ"ה ניסן חל ערב פסח בשבת וזימן הרה"ק מראזוואדאוו את בניו אליו בשבת לשתות "מעד" בצהריים, וכשנכנסו אליו ראו שעינים שלו אדומות מבכי, והורה להם לנגן "מלך רחמן" ויהי לפלא בעיניהם, בחוה"מ הגיעו טלגרמות לעורר רחמים עבור הרה"ק מצאנז

על כס הרבנות

בראפשיץ ה' המנהג שכשהגיעו לחג השבועות עשרה אנשים מאיזה עיר היו עורכים להם שלחן בנפרד, פ"א הכריז הרה"ק מראפשיץ "דזיקוב זאל זיך מאכן א–עקסטרע טיש, דזיקוב וועט אמאל זיין א שטאט", (כוונתו ה' שלאחר פטירתו התקבל בה בנו לכהן ברבנות) ושוב אמר ראזוואדאוו תשב ליד שלחן לעצמה, "אמאל אמאל וועט ראזוואדאוו אויך זיין א שטאט", ואכן לא הרע לראות ברוח קדשו כי לימים נתמנה נכדו לכהן בה כרב, צעיר לימים ה' כאשר נתמנה לרבה של ראזוואדאוו, אבל ניהל את העיר בחכמה ובתקיפות, פ"א שלח אחרי בעל דין שיבוא לפניו, אבל הבעל דין לא בא, שוב שלח אחריו ועוד פעם לא בא כך ה' כמה פעמים עד שלבסוף אמר לו שאם לא יתייצב לפניו לא יוציא ח"ו שנתו ר"ל, לאחר זמן נסע לאביו לדזיקוב אמר לו אביו שמעתי שאמרת לאחד מקהילתך שלא יוציא שנתו היתכן לומר דבר כזה, אמר לו הרה"ק מרזוואדאוו לא אמרתי לו זאת משום שלא נתן לי דמי חנוכה או משום שלא שלח לי משלוח מנות, אמרתי זאת משום שלא בא להתייצב לפני דין תורה, אמר לו אביו אמרת עליו שלא יוציא את שנתו, חוששני שהוא עוד יגיע לגיל תשעים, ענה לאביו "איך בין א–ערליכן מאן" אמרתי ואקיים, – פ"א בא אליו לבקש חותנו מרן הייטב לב, שאל הרה"ק מאזוואדאוו את חותנו, שמעתי שיש לחותני רדיפות בעירו, מדוע אינו מסלקם מן העולם, לי גם ה' רדיפות וכבר סילקתי את כל אויבי רק על הראש הקהל לא ה' לי עדיין שליטה, ובתוך הדברים בא הראש הקהל לקבל שלום מן הייטב לב ואז אמר הרה"ק מאזוואדאוו הנה עכשיו גם הוא בידי, וכן הוה שלא הוציא שנתו ל"ע.

אשכבתי' דרבי

נפטר ביום י' סיון תרנ"ד, יש הרבה מדברי תורתו בכת"י, סיפר בנו הרה"ק מסטיטשין שפ"א ראה אביו בחלום ואמר לו שמעתי בגן עדן שאתה משבח את התורות שלי, השיבו לא אמרתי כל שבח אלא רק שהתורות של ה"אמרי נועם" על התורה נאים יותר, ואילו על המועדים התורות של אבא יותר חשובים, אמר לו הרה"ק מראזוואדאוו כל עוד העולם קיים, שלא ידפיסו את התורות שלי, – חתנו הרה"ק מבלאזוב זצ"ל ערך פ"א סעודה גדולה בי' סיון לכבוד יומא דהילולא של חותנו, באמצע הסעודה אמר איני מבין לשם מה הסעודה הגדולה הרי הוא מסתובב בגיהנם, מיד נעשה רעש גדול מהדיבורים אלו והגיעו הדברים אל הרבנית בתו של הרה"ק מראזוואדאוו ולא רצתה לתת הבשר להשלחן שאל הרה"ק מבלאזוב למה לא מביאין את הבשר, ענה לו פשר הדבר, נענה ואמר איזו פיקחות לא התכוונתי אלא לומר שהצדיק ביומא דהילולא שלו נכנס אל הגיהנם ומוציא משם את הנשמות השייכות אליו.

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' משה חיים רובין ז"ל

ב"ר ישעיהו הכהן ז"ל

נלב"ע ו' סיון – א' דשבועות

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בניו החשובים והנכבדים
רודפי צדקה וגומלי חסדים

מוה"ר **מרדכי רובין** הי"ו

ומוה"ר **ישעי' יצחק רובין** הי"ו

דבר בעתו

יו"ט שבועות

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, תיזדל קדושת החגים וסגולתן

מעמד הר סיני וקדושת היום הנשגב מתעורר בכל שנה בחג השבועות וכשאדם זוכה שומע הוא את הקול שמכריז אנכי ה' אלוקיך.

(קדושת לוי)

◆◆◆

בחג השבועות מקבל האדם את התורה והמצוות בכוח וכן את כל ההרגשות הקדושות של כל השנה ובמשך השנה אם האדם משתדל ברגש ובחיות הוא מוציא לפועל את הכוחות שקיבל.

(הרה"ק האבני נזר מסוכטשוב)

◆◆◆

חג השבועות הוא נגד יום כיפורים וכמו שיש ראש השנה עשי"ת ויום כיפור כן פסח הוא בחינת ראש השנה וימי הספירה הם כנגד עשי"ת וחג השבועות כנגד יוהכ"פ.

(בית אברהם)

◆◆◆

ידוע מדברי קדושי עליונים שבכל ימים טובים חוזר הדבר לאיתנו הראשון ובחג השבועות מי שמזכך ומטהר את עצמו זוכה לפי מדריגתו לקדושה גדולה מעין קדושת ישראל במעמד הקדוש ביום הקדוש הזה בהר סיני וכמו שאז נפתח שער ענוה לישראל וכאמרו כן בכל דור ודור חוזר להיות כן לכל מי שמטהר ומזכך את עצמו ביום הקדוש הזה לבא למדת ענוה.

(מאור ושמש לשבועות)

◆◆◆

מה שלא נתבאר בהדיא בתורה תשלומין לשבועות וכו' והטעם לזה כי חג המצות נקרא חג ע"ש האכילה שהוא מצות וסוכות נקרא ע"ש המקום ודירה שהוא סוכת ואמנם שבועות נקרא ע"ש הזמן המקודש שבועות ז' שבועות תספר והוא ע"ד עולם שנה נפש כמוזכר בספר יצירה וע"כ בשבועות שמקדש הזמן א"א להשלימו בזמן אחר שאיננו אותו הזמן והזמן שעבר עבר וא"א להחזירו לעולם.

(דרשות חת"ס)

◆◆◆

הנה ביום שניתנו לוחות שניות לבנ"י היתה מחילה וסליחה כי זאת היה ביוהכ"פ וניתן יום זה למחילה ולסליחה לדורות ומכל שכן בחג השבועות שניתנה התורה לישראל בוודאי שהוא יום מחילה וסליחה לבנ"י לדורות עולם.

(חסד לאברהם לשבועות)

◆◆◆

י"ל טעם לשבח שפסח וסוכות הם כ"א ימים אחדים ויום חג השבועות הוא רק יום א' ולכאורה הוא העיקר והוא עפ"י דחז"ל (מגילה ו') מקום הארון אינו מן המדה משום דכל דבר שבקדושתו הוא יותר הוא בעולם הזה יותר בהסתר והעלם וכו' ולכן מחמת שהעיקר הוא התורה לכן הוא בכמות קטן יותר.

(הישר והטוב)

◆◆◆

עצרת תרגומו כנישון לשון אסיפה דידוע שבמעמד הר סיני פסקה זוהמת ישראל ונתקן ע"ז חטא עה"ד שהטיל אז זוהמא בהם כנודע ונתקנו כל הנשמות שהיו כלולים באדה"ר כנודע והנה בכל שנה נתעורר אותו אור שהי' במעמד הר סיני ויש תיקון לכל הנשמות ובאים למקומם כל הדברים שנתפזרו וזהו עצרת מלשון אסיפה למקומם.

(תולדות יצחק)

◆◆◆

החג הקדוש הזה הוא כלל המועדים של פסח וסוכות כי ענין יציאת מצרים הוא לדחות את ההיפך וסוכות הוא לכנוס תחת צל קדושתו יתברך ושבועות כולל שניהם וזה שנאמר במ"ת אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים רומז על קדושת חג הפסח שהוא דחיית ההיפוך ואשא אתכם על כנפי נשרים הוא קדושת חג הסוכות לחסות בצל כנפיו יתברך ואביא אתכם אלי הוא קדושת חג השבועות הכולל שניהם.

(תורת אמת)

◆◆◆

והקרבתם מנחה חדשה ובכורים החביב לה' שעושה מרע טוב וממר מתוק ומחול קודש ושלא יעלה על דעתם כי כחם ועוצם ידם עשה את החיל הזה לעשות מרע טוב לזה אמר וקראתם בעצם היום הזה כלו' שתקראו לומר שע"י עצם היום מקרא קודש והי' לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו שכ"כ קדושת היום גורם להשכיל להטיב עד שאתם צריכים לעשות מלאכת עבודה לזה כי עצמו של יום גורם לזה.

(ייטב פנים)

◆◆◆

אמרתי כי אז בחג השבועות זמן השפעת פרנסה ובני חיי ומזוני כיון שהעולם נברא בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקרא ראשית ובעת מ"ת עמודי שמים ירופפון אם לא יקבלו ישראל את התורה והפך העולם לתהו ובהו ע"ז מגיע לישראל העוה"ז דע"י קבלתם התורה הוי מצילים העוה"ז כדין מציל מזוטו של ים ומשלילתו של נהר שה"ז שלו.

(שער יששכר שבועות)

◆◆◆

בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב או על אכילת מצה וכדומה וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זה וכל דבר ודבר בעתו מה טוב לא כן בחג הזה בקבלת

התורה הנה נכללים בו כל התרי״ג מצות ביחד טועמיה חיים זכו לא תחסר כל בו.

(תפארת שלמה שבועות)

◆◆◆

חסידי קדמאי לא הוי נימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין וההוא ליליא כנסת ישראל אתעטרא עליהו ואתיא לאזדווגא ביה במלכא ותרוויהו מתעטרי על רישייהו דאנון דזכאן להכי.

(זהר פ׳ אמור)

◆◆◆

ודע כי כל מי שלא ישן בלילה כלל ועיקר ויהיה עוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק והוראות הוויות האדם הוא בלילה הזה.

(שו״ע האר״י ז״ל)

◆◆◆

בלילה הזה של חג השבועות ידיר השינה מכל מי שרוצה לדבק בקדושה ויעסוק בתורה כל הלילה.

(של״ה)

◆◆◆

ויזהר האדם מאד למעט באכילתו בסעודת הלילה זו בכל מה דאפשר כדי שיוכל לעשות התקון של הלמוד בלילה הזה ותיכף אחר ברכת המזון ילך בזריזות לבית המדרש לעשות התקון של הלימוד ולא יבטל בשיחת חולין אף רגע כמימרא ח״ו.

(יסוד ושורש העבודה)

◆◆◆

ומה גם בליל התקדש יתלהב האדם ויתעורר מאוד כי הזמן גורם קרבת אלוקים ועת להשליך אחרי גוו אלילי כספו אשר דבק בהם באהבה.

(לב דוד)

◆◆◆

מנהג פשוט בישראל להיות עוסקין בתורה בליל זו של שבועות ומי שאינו ישן אפילו רגע כל הלילה ניצל מכרת אותו השנה שכן אותיות כת״ר הוא כרת ומובטח לו שישלים שנתו ולא יהיה לו שום היזק ומלאכי השרת מכתירים לנשמתו בכתר תורה אשרי לו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

(שערי ציון)

◆◆◆

אמנם הנעורים יזהרו שלא יעסקו בדברי בטלה ואין צריך לומר בשחוק וקלות ראש כי אז נאה להם השינה.

(יעב״ץ)

◆◆◆

צריך ליזהר מאד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאמר במוסף קדושת כתר כי אז עולין כל קישוטי הכלה שעשה בלילה ע״כ יזהר מאד לטהר מחשבתו עכ״פ עד כתר זה.

(בעש״ט)

◆◆◆

ויסעו מרפידים קשה למה איחר המוקדם כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר באו מדבר סיני אולי שהוא ע״ד אומרם אהבה מקלקלת את השורה להקדים המאוחר שלהיות כי היא זה יום המקוה לבורא לתורה לעולם לעליונים ולתחתונים ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בנ״י מדבר סיני לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר ותיכף קדמה ההודעה באמרו ביום הזה באו וגו׳ הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוותה ואח״כ חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים.

(אור החיים יתרו)

◆◆◆

שלשה ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם נתרצה ה׳ להנחילם נחלת שדי היא תורתינו הנעימה, הא׳ הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכרנה ה׳ לתורה ידקדקו לומר לשון חוזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה וכנגד זה אמר הכתוב ויסעו מרפידים לא בא להודיע מקום שממנו נסעו שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנותם, אלא נתכוין לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה׳ והוא אומרו ויבואו מדבר סיני וענין ב׳ הוא השפלות והענוה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר וכנגד זה אמר ויחנו במדבר פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו, וענין ג׳ הוא בחינות ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים לא שיהיו בד בבד, שעליהם אמר הכתוב חרב אל הבדים אלא יתוועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

(אור החיים יתרו)

◆◆◆

ויזהר כי הגם שיש לשמוח ולאכול וכמו שמצינו דגדולי עולם שמחים ושבעו ויתענגו מ״מ יקיים וגילה ברעדה כי התורה נתנה ברתת ואימה וגם הוא זמן דין על פירות האילן עוד יוסיף אומץ לתת חלק ביום לתורה כיד ה׳ הטובה עליו ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה והשם אורחותיו מוצא מקום לנוח מעט ולשמוח בשמחת יו״ט בסעודה וללמוד תורה ביום שקבלוה.

(לב דוד להחיד״א)

◆◆◆

בעצרת נידונים על פירות האילן (ר״ה ט״ז) האילן רומז על בחי׳ האדם עץ השדה שלפי קבלת התורה שלו בחג הק׳ הזה משפיעים עליו השפעת העבודה בכל השנה.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

לבאר מה שאנו אומרים בנוסח התפלה זמן מתן תורתינו והי׳ די לומר מתן תורה מהו תורתינו ונראה דהאמת כל אחד מישראל לפי תיקון וכשרון פעולתו כן הוא מקבל חלק תורתו וזהו מתן תורתינו שהוא מתן תורה של כל אחד לפי כשרון מעשיו.

(דעת משה)

לקט יקר של קבלות נאמנות, עובדות נעלות
ואמרות טהורות משמיה דקדוש ישראל אור שבעת הימים
מרן רבינו ישראל בעל שם טוב זללה"ה זי"ע
לרגל יומא דהילולא קדישא חג השבועות

בסוד נשמתו:

"**קבלה ביד הצדיקים, שהבעל שם טוב ז"ל היה מאותן הנשמות שנפתלקו וברחו קודם חטא עין הדעת, ולא טעמו בעין הדעת כלל**" וענין הפתלקות הנשמות קודם חטא עין הדעת, נמצא בספר שער הגלגולים (סו, א הקדמה לט), עיי"ש".

בית אהרן, קארלין (אבות פ"ו)

"והנה בדור שהקב"ה שולח בו נשמות גבוהות **מעצם הדעת**, אזי כל הדור גדול במעלה ונקרא **דור דעה** כמו דור המדבר שנקרא דור דעה (ויק"ר פ, א), כיון שמקבלים הארה מהצדיק מעצם הדעת, **וכמו דור הרשב"י, האר"י והבעש"ט שהיו גדולים במעלה מאד...** על כן ריחם השי"ת על עמו ישראל, ועיר וקדיש משמיא נחית, אור ישראל וקדושו, רוח אפינו קדוש ה' רשכבה"ג שר התורה **אשר לו דומיה תהלה רבינו ישראל בעש"ט זי"ע,** וללהב יצא ללבב, ולהלהיב לבות בני ישראל, ולהאיר את העולם. והנה קבלה בידינו מצדיקים יסודי עולם, אשר **היה בחינת נפש דוד** ונלע"ד ברור שגם היה לו **ניצוץ ממשה רבינו ע"ה, מעצם הדעת העליון** [אח"כ מצאתי בספר דגמח"א (ליקוטים בסוה"ס) מנכדו הק' ז"ל ששמע ממנו ז"ל שאביו לקחו בלי דיבורים, כמו אביו של משה, ע"ש, והנאני]....

דברי שלום, קוידנוב (הקדמה דף ו)

אך לאחר **שנחית עיר וקדיש מן שמיא הבעל שם טוב ז"ל** אשר גדלו מבואר בספר יכין ובועז [פרק ב'] להגאון בעל מאיר נתיבים **שהעיד על גודל קדושתו ונפלאותיו** וכן שם הגדולים [ערך אור החיים וערך צפנת פענח] סיפר בשבחו **וכמה גאונים קדמונים שהעידו שמן השמים נשלח לתקן דורו** וכו', עכ"ל ועיי"ש.

שו"ת דברי חיים (ח"ב או"ח סימן י"ח)

חמש מאות שנה הפציר הצדיקים שיורידו את נשמת הבעש"ט הק' לעולם, אך לא נתרצית לירד, רק לבסוף ירדה, בעבור לא ידה ממנו נדח וכך היה המעשה: פעם נתעורר רעש גדול בשמים שנשמות צדיקים הרעישו שכבר תהיה הגאולה שלימה כי בא מועד, לעומתן היו שטענו כי עדיין אין השעה כשירה לכך, שכן עדיין נמצאות נשמות רבות הצריכות לתיקון, ומה תהא עליהם, והללו טוענים: שאין על כל כלל ישראל לסבול בגין הנשמות אלו, והסכימו כולם שמכיוון ונמצאת אתם נשמה גדולה ישאלו את פיה, ומשאלו אותה השיבה הלא מפורש בקרא (שמואל ב' יד, יד) לבלתי ידח ממנו נדח אמרו לה: הרי כלל ישראל כבר סובל מחמתן זה זמן רב כל כך ועד מתי יסבלו, **לכן דרשו הימנה שתרד היא לעולם ותיתקן אותם הנשמות, וכך ירדה נשמת הבעש"ט לעולם.**

מאמר מרדכי – סלאנים (מערכת מרן הבעש"ט זי"ע)

"לגדולתו אין חקר"

הראו לרבינו (מרן רביה"ק בעל דברי יואל זללה"ה) באיזהו מקומן של שבחי"ם על אחד מגדולי ישראל, גדול שבגדולים ממש, שכתב עליו אחד מגדולי תלמידיו שאם היה בדורו של ראשונים היה נמנה בין הראשונים, ואמר רבינו כי אינו רק גוזמא בעלמא, ושאלוהו הלא הרה"ק מקאמארנא זללה"ה כותב על הבעש"ט הק' זיע"א כהנה עוד יותר שאילו היה בדור הנביאים היה נביא, והרהר מרן רבינו קמעא ואחר כך פתח ואמר: "**הבעל שם טוב, לגדולתו אין חקר**"...

עדות ביוסף, (חלק הסיפורים, מעשיות שסיפר רבינו הק' מהבעש"ט ותלמידיו הק' זיע"א)

ברום מדרגותיו:

"**היו היה דבר השם ביד הבעל שם. ויגזור אומר ויקם. אחד היה. ומהקדמונים לא קם כמוהו. ואחריו לעפר מי יקום**".

פרי הארץ (מכתב י"ט)

הבעש"ט ה"ק ראה גדול אחד במקום אחד, ורצונו היה להתקשר עמו, ובליל שב"ק חלם לאותו הגדול מאמר אחד בזוה"ק, אשר אמר הבעש"ט הק' ע"ז איזה פשט, וגם האר"י הקדוש אמר ע"ז המאמר פשט אחר, ואמרו זה לזה נלכו ונשאל את רשב"י, ואמר רשב"י

כהאר"י, ואמר הבעש"ט לרשב"י עשיתם הזוהר עפ"י רוח הקודש, **"נשאל את כביכול בעצמו, ואמרו בשמים הפשט כהבעש"ט"** כך חלמו להגדול הלז, ובסעודה שלישית הלך הגדול הנ"ל להבעש"ט, ודחק א"ע לשמוע התורה של הבעש"ט, **ושמע שאמר הבעש"ט הזוהר הלזה, וא"ל הבעש"ט כבר אתה שמעת בלילה הזוהר הזה.**

צרור החיים (מערכת הבעש"ט)

ולפעמים היה מדבר [המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע] ואומר משבח הרב המובהק מוהר"ר ישראל בעש"ט הנ"ל, ושמעתי מפיו הקדוש מה אתה מתמה שהיה לו גילוי אליהו ועוד מדריגות גבוהות מאוד, והתחיל לרמז מהות מדריגות גילוי אליהו **וכמה בחינות יש בזה גבוה מעל גבוה**, ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש ממש **שהבעש"ט זלה"ה למד אותו שיחת עופות ושיחת דקלים וכו', וגם למד עמו סודות שמות הקדושים ויחודים, וגם ספר מעין חכמה למד אותו ואמר לו פירוש על כל תיבה, וגם הראה לי בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים ואמר שלמד אותו כל זה כי כל מלאך יש לו תמונת אותיות א"ב משונה מחבירו לפי מדתו וערכו ומאיזה עולם הוא,** והמשכיל יבין. וגם הראה לי בספר הנ"ל כמה שמות מלאכים, ואמר לי ממש שעל ידי שמות אלו ידע הבעל שם טוב בכל חודש ניסן בכל שנה איזה ממונים ממנים על העולם, בכדי לידע איך להתנהג עמו ועל ידו ושאלתי אותו ולמה בר"ח ניסן. והשיב מפני שהוא ראש השנה למלכים וכו'... ומגודל ענוותנותו לא רצה לדבר [המגיד הק'] ממדריגת עצמו כלום, ושאלתי אותו למה אדומ"ו אינו רוצה לגלות מדרגתו, והלא הבעש"ט זלה"ה גילה מדריגתו, **וחשיב שהוא גם כן לא גילה רק אפס קצהו, ומגילוי אליהו לא גילה רק אפשר קודם מותו, רק אני השגתי זה ב"ה בבואי אליו,** וכמה מעשיות קצרה מהכיל....

בהקדמה ל"מגיד דבריו ליעקב לקוטי אמרים" מאת הרה"ק רבי שלמה מלוצק זללה"ה

"הנני מעיד בעדות נאמנה בפני המעיין, מה ששמעתי מפי חותני הרב המאור הגדול המפורסם מוהר"ר יואל זללה"ה אב"ד דק"ק סטעפאן, אשר **הרב המפורסם אור ישראל וקדושו מוהר"ר ישראל בעש"ט** נתאכסן בביתו, ונסע עמו ללותו לכבודו, על עגלה אחת, לכפר אחד רחוק ב' פרסאות מהעיר, דרך היער, והיו האילנות מקשקשין וצפרים מצפצפין, וצוה הבעש"ט זללה"ה שיעמיד העגלה, ושמע הצפצוף והקשקוש, ואמר לחותני שאומרים לו ששכחו דבר נחוץ בעיר. ואמר לי חותני הרב ז"ל, שכמעט קצת חרה לו הדבר, מחמת שהיה הדבר רחוק בעיניו שבדורות הללו ימצא מי שיודע זה, אבל לבסוף נמצא שכן הדבר, ששכחו חפץ נחוץ, והוצרכו לשלוח אחריו....

קורא מראש להרה"ק רבי אהרן שמואל הכהן מאוסטרהא זללה"ה (פרק יג. ומסיים בזה"ל: "כל זה אני מעיד ששמעתי מפי חותני הרב המאוה"ג זצללה"ה, ופוק חזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליה, דמלתא המפורסם אינו צריך ראיה, אשר חותני הרב הצדיק זללה"ה עולה לא נמצא בשפתיו ח"ו").

"יש צדיק גדול שיודע לייחד יחודים וצירופי שמות, **זה יכול לתקן את האדם בהסתכלות שמסתכל בו לחוד, תיכף מביא בו הרהורי תשובה**, ע"י יחודים וצירופי שמות, **כמו ששמענו מבעש"ט שתיקן תיכף ומיד בהסתכלות בו ואם היה אדם קשה עורף, ואינו מניח עצמו לתקן בשום פנים, היה מוציא ממנו ניצוץ הקדוש לגמרי".**

תולדות אהרן, זיטאמיר (פרי זיראַ)

אחרון בדורינו שארית ישראל וגדול בנביאים מרן קודש קדשים מורינו ורבינו הרב ישראל בעל שם טוב בעלה דמטרוניתא "שזכה להעלות המלכות עד כתר שם טוב", רישא דלא איתיידע, אשר זכה ע"י אמונתו באלקים ודביקות נפשו בהשי"ת לתכלית אמת בלי שום דבר שנעשו על ידו נסים כמו לרבי חנינא בן דוסא אותן דברים מבהילין, לא נראה ולא נשמע מימות התנאים, ורבו המובהק היה אחיה השילוני, **"דיבור קטן מדבריו הוא מעיין החכמה הקדמה אמיתית לכל כתבי מרן האר"י"** והיה מלא חכמה ויראת חטא, ואמת וחסידות וענוה ושפלות הרוח ממש ורוח הקודש שורה עליו בקביעות, **ברגע קטן צפה בכל החוה, היה לו השגות עליות נשמה, ועליות פרד"ס השגה ממש של רבי עקיבא וחביריו וגילוי אליהו, והיה מיחד בכל תנועה ותנועה יחודים נוראים,** עכל"ק.

נוצר חסד, (פ"ו אות ו')

<u>מדרכו בקודש:</u>

מבואר מכל הנ"ל אשר הברכה במעשה ידיו נעשה על ידי זה שנותן הצדקה בשמחה וטוב לב. והנה שמעתי בשם החסיד האלקי מוה' **ישראל בעש"ט** נבג"מ, אשר שאלו אותו למה הוא מפזר לצדקה יותר מהומש והוא נגד מאמר הז"ל (כתובות סז:) שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. והשיב הוא ז"ל, דלשון מבזבז הוא מלשון **ביזה דהיינו מי שאינו נותן בשמחה**, רק כמו גוזל לנפשו, והוא עושה נגד רצונו לקיים מצות בוראו, לזה נתנו חכמים

שיעור לבל יתן יותר מהומש. **אכן מי שנותן בשמחה ויש לו תענוג מזה שנותן, אין שיעור לדבר כן שמעתי מפי מגיד אמת בשם החסיד האלקי** הנ"ל, וכמדומה ששמעתי מפי הרב החסיד האמיתי מוה' דובער זללה"ה שאמר כן בשם הבעש"ט ז"ל.

והנה כבר ידוע ומפורסם אשר דברי האלקי הקדוש, כל דבריו כגחלי אש, ואפילו שיחת חולין שלו היו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומילין לצד עילאה ימלל כו', אכן למה שמבואר למעלה יומתק דברי האלקי הקדוש ז"ל ורוח ה' דיבר בו, והוא לפי מ"ש למעלה כמה פעמים דזה שנותן בשמחה ותענוג וטוב לב ועביד כגוונא דלעילא, זה בטוח שימשיך לנפשו חיים וברכה ועשירות ויתברך במעשה ידיו כפלי כפלים ממה שנותן אכן מי שאינו נותן בשמחה, ודומה לו שהוא מחסר את ממונו בשביל מצות הבורא, אף ששכרו הרבה מאוד בעוה"ב אבל אינו בטוח שיתברך במעשה ידיו, כי הברכה מצד שלא ירע לבבו וכנ"ל. וא"כ יומתק דברי האלקי הקדוש הנ"ל, דהא דאמרו חז"ל אל יבזבז יותר מהומש, מיירי מאדם שאינו נותן בשמחה ותענוג ומחשב שהוא מחסר ממונו בשביל מצות הבורא... דכיון דאינו בטוח שיתברך במעשה ידיו בעוה"ז לכן אין לו ליתן יותר מהומש שקבעו חכמים, ד'אפס לא יהיה בך אביון' כתיב (דברים טו, ד) וחייו קודמין, אכן מי שנותן בשמחה ותענוג אשר בטוח שהש"י יזמין לו כפלי כפלים אין שיעור לדבר, דכל מה שיתן יותר ירויה לו הש"י יותר ויותר וכו'.

וצוה הכהן, להרה"ק ר' א"ש מאוסטרהא (פרק טו. עמ' קטז)

"מכ"ק אאדמו"ר שמעתי בשם זקיני מצאנז זי"ע שאמר: במתן תורה היתה התחלת עמוד התורה, ובבית המקדש היה עמוד העבודה שהוא הקרבנות, **והבעש"ט זי"ע אחז צדיק דרכו בקודש לדורות עולם בעמוד גמילות חסדים, והוא לזכות גם את חבירו בנפש ובגוף, וזוהי דרך החסידות לפייע לזולתו הן במילי דשמיא הן במילי דעלמא.**

קדושת ציון, באבוב (פר' בחוקותי)

ליקוטי מאמרים ממשנתו

"וילגלוגו עלי אהבה"

רבי ישראל בעל שם אמר: אדם שהוא קורא בתורה, ורואה האורות של האותיות שבתורה, אע"פ שאינו מנגן הטעמים כראוי, **כיון שהוא קורא באהבה גדולה ובהתלהבות, אין השם יתברך מדקדק עמו אף שאין אומרם כראוי.** משל לתינוק שאביו אוהבו מאוד, ומבקש דבר מאביו, אע"פ שהוא מגמגם ואינו אומר כראוי, אביו נהנה מאוד, לכן כשאדם אומר דברי תורה באהבה, השי"ת אוהבו מאוד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי או לא, כמו שדרשו רבותינו ז"ל (מדרש שיה"ש פר' ב) 'ודגלו עלי אהבה' אמר הקב"ה ולגלוגו עלי אהבה"

ליקוטים יקרים (אות ג)

עליית הצדיק בעולם

מיפרות בשם קדשו

"כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון. **על כן ראוי להתפלל לפניו ית' שיתחזק בבטחון בו וכו'** ודפח"ח".

תולדות יעקב יוסף (פר' משפטים, עמ' רח)

♦♦♦

"אדם השלם, אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה יש לו להבין שגם זה הוא ידו יתברך, **שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר בסוד 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני'** (שה"ש ב, ו) וכו', ודפח"ח".

שם (פר' וישב, עמ' קא)

♦♦♦

"שמעתי בשם מורי, מה **שנאמר לו משמים, טעם איחור ביאת משיח, שאין מאריכין ב'אהבה רבה'.**

שם (פר' וארא, עמ' קמג. עיי"ש)

♦♦♦

"כמו אדם שמביא נר למקום החושך, שהחושך הולך לגמרי ואינו ניכר כלל, כך כשחוזר בתשובה, אף שהיה בתחלה מקום חושך, **כשמאיר אור התורה אז החושך הולך לגמרי.**

דגל מחנה אפרים (ליקוטים ד"ה א"י אשרי העם יודעי')

♦♦♦

"צריך האדם להיות תמיד בדעה מיושבת, ולא במהירות, וזהו: 'ואבדתם מהרה' (דברים יא, י) צריך לאבד את המהירות".

צרור החיים (מערכת י' אות מז)

העלין בכח העסק במשנתו ושובה גדולה להמת עסקים

"**שמעתי מרבי ישראל בעש"ט זללה"ה**, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדריגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו בכל פעם, עד שדנין אותו על קלות שבקלות, ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות **אי אפשר עוד לבוא למדריגה יותר. רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה**, וכן בכל פעם ופעם. וזה שאמר (מלאכי ג, ט) אז נדברו לשון נפעל, פירוש כשנדברו יראי ה' על ידי איש אל רעהו היינו, מה שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים, אז יש להצדיק הנ"ל עליה, וז"ש **ויכתב ספר זכרון לפניו וגם להאנשים המספרים יש להם עליה, וזה שאמר: 'לחושבי שמו פירוש, כי הצדיקים הם המרכבה, נמצא כשחושב הצדיק הוא ממש חושב שמו כנ"ל".**

ברית אברהם, (הפטרת שבה"ג, דף פג, טו"ד)

חוסר הרגש עליה בעבודת צדיקים

"אני בעצמי פעם אחת **ראיתי הריב"ש ז"ל בחלום**, ושאלתי אותו מפני מה בתחילת עבודתי כאשר נכנסתי אצל הצדיקים ללמוד ממעשיהם, והרגלתי את עצמי לעבוד השי"ת, הרגשתי בעצמי שינוי לטובה מיום ליום, בעסק התורה לשמה ובכוונת התפילה ושאר מעשים, ועתה איני מרגיש כלל השינוי, ונדמה לי כמו יום אתמול כן היום, וכמו כן יום מחר. והשיב לי בדרך משל כשהתינוק לומד א' ב' או סידור או חומש, מדי יום ביומו ניכר השינוי בו שלומד יותר ממה שלמד אתמול, למשל בשבוע העבר למד פרשה אחת חומש ועתה לומר ב' פרשיות וכיו"ב, מה שאין כן אם הולך ומתגדל ולומד בעצמו גפ"ת עם הפוסקים, והוא מפולפל גדול, אין ניכר בו שינוי יום מיומו. **אמנם לפי ראות עיני השכל בוודאי מה שהאדם נעתק בגדלותו יום מיומו במדרגה, הוא גדול אלף אלפים פעמים ככל המדרגות שהתינוק נעתק בכל השנה, כי המה בקטנות**, עכ"ל, ודפח"ח".

עבודת ישראל, (פר' שמיני)

"כמוצא שלל רב"

"**אמר הבעש"ט ז"ל** על הפסוק (תהלים קיט, קכב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', למשל, אדם שמוצא אוצר גדול ונחמד ולוקח הרבה מאד כאשר יוכל שאת, **ואין לו תענוג מזה שלקח מהאוצר זהב או כסף הרבה כמו ממה שלקח מחמת שלא יכול לשאת אותו כולו לביתו, והצער החוא גדול יותר מן זו השמחה שמצא את האוצר.** כך אמר דוד המלך ע"ה: שש אנכי על אמרתך זהו התורה הקדושה שנקראת 'אמרתך'; **יש לי שמחה כמוצא שלל רב שיש לו צער גדול במה שנשאר, כמעט שאין השמחה נחשב אצלו, כך השמחה שלי כמוצא שלל רב, וידעתי שלא לקחתי אך מעט מזעיר, ולא נחשב אצלי לכלום במה שלקחתי, ממה שנשאר** וד"ל".

אור יצחק, ראדוויל (פר' יתרו)

עבודת ה' צריך להיות לא עבור מדריגות

הנה עינינו רואות אשר יש לך אדם שעושה סגופים ומקואות ומרבה בתורה ותפלה, ועיקר כוונתו ומגמתו להשיג רוח הקדוש או גילוי אליהו וכדומה, וכאשר שמעתי בימי הבעש"ט זללה"ה היה אחד כזה שעשה סגופים והלך למקוה שישוג רוח הקודש, **ואמר הבעש"ט זללה"ה בזה הלשון אשר בעולם התמורות משחקים עליו, והאמת כן הוא כי מה לאדם לרדוף אחר זאת ולבו חסור העיקר דביקות אל, שזהו תכלית העבודה לדבק במדותיו יתברך באמת ובתמים, ואחרי הדביקות השלימה יכול להיות שישיג כל משאלות לבו, כי ממילא נולד מזה השגת רוח הקודש וכדומה ממעלות המובחרות והמעולות, אמנם לא לזה ישים את לבו ורוחו ונפשו בהעבודה.**

אור המאיר, (פר' שמות)

לעילוי נשמת
האשה החשובה
מרת איטא ראזמאן ע"ה
בת הרה"ח ר' מנחם מענדל ז"ל
נלב"ע ה' סיון
הונצח ע"י בנה מוה"ר אהרן ראזמאן הי"ו אב"ד בוויליאמסבורג יע"א

בעי יהוד"ה ובחוצות ירושלי"ם
קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, עוטה כשלמה אורה, מגדולי מחזיקי תורה, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, מה רב טובו ונחלתו, למען הקמת הבנין האדיר רב פעולתו, מושיט תמיד שבט עזרתו, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

הוכני הנגיד המרומם כש"ת

הרה"ח ר'

מנחם יודא רובין

חי"ו

עומד במסירות נפלאה בגוף ובממון
לימין קהילתינו ומוסדותינו הק' בארה"ק

ובמיוחד עומד הכן למען הצלחת בנין האדיר
תל תלפיות דקהלתינו הק' ההולך ונבנית בעיר ה' שמה

לרגל שמחת נישואי בנו למז"ט

החתן **אלטר ישעי'** ני"ו

ממובחרי ישיבתינו הק' בקרית מלך רב

עב"ג הכלה החשובה תחי' בת ידידינו החשוב, כש"ת

הר"ר **הערש אלימלך ברילל** הי"ו

אב"י בוחליאמסבורג יצ"ו

והברכה אחת לכבוד אביו, ידידינו הנעלה והמפואר,
יפה פרי תואר, להגיד שבחו של אהרן

הר"ר **יוסף אהרן רובין** הי"ו

אב"י בווילאמסבורג יצ"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ ממנו ומכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בכבוד ציון וירושלים

וועד קרן הבנין

עיה"ק ירושלים תובב"א

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה אצל

מסיבת לחיים בבית הרה"ג ר' הילל ראבינאוויטש שליט"א

מנה"ר דישיבה"ק בקרית יואל – פניף ברך משה

לרגל שמחת התנאים של בתו תחי' עב"ג הבה"ח ני"ו
בן הרה"ג ר' פנחם צבי אלימלך כ"ץ שליט"א דומ"ץ בוומסב"ג

יום ה' פרשת במדבר תשפ"א לפ"ק

הרה"ג ר' הילל הציע לפני רבינו את מחותנו, ואמר: דאם איז מיין מחותן, ר' פנחם כ"ץ, דעם קאפישער רב'ס זוהן (כ"ק הגה"צ רבי אהרן גד כ"ץ ז"ל).

רבינו: ביי ענק אין די משפחה איז דא דער נאמען פנחם יודא, איר הייסט אויך פנחם יודא?

הגר"פ: ניין, איך היים פנחם צבי אלימלך.

מיין זיידע דער קאפישער רב ז"ל[1] איז געווען אן איידעם (בזיוו"ש) ביי ר' הערש אלימלך דים.

רבינו: יא אוודאי, איך געדענק.

הגר"פ: איך הייסט טאקע נאך ר' הערש אלימלך דים, און וויל ער איז אוועק ביי די קריג האט מען צוגעגעבן דעם נאמען 'פנחס', נאך רבי פנחס קאריצער, אונז זעמיר אייניקלך.[2]

רבינו: פינחס מיט א יו"ד אדער אהן א יו"ד?

הגר"פ: איך היים דאך נאך רבי פנחס קאריצער, ער האט זיך געשריבן אהן א יו"ד, אזוי זאגט מען.

רבינו: אין חומש שטייט אלע מאל מיט א יו"ד.[3] אין נ"ך שטייט אן א יו"ד, ביי חפני און פנחס, דארט שטייט שוין איינמאל אן א יו"ד (בשמואל–א א', ג', כתיב ושם שני בני עלי חפני ופנחס כהנים לה').[4]

אין די גמרא, דארט שטייט פנחס אן א יו"ד, סיי ווען מ'רעדט פון דעם פנחס, און סיי ווען מ'רעדט ביי רבי פנחס בן יאיר, אלעם איז אהן א יו"ד, וועגן דעם האב איך געפרעגט.

הגר"פ: אין מיין כתובה איז געשריבן פנחס אהן א יו"ד. דער נאמען 'פנחס יודא' דאס איז אין די כ"ץ משפחה, דעם דזשיבוי'ער זיידע'ס פאטער האט געהייסן ר' פנחס יודא.[5]

---

1 אביו כ"ק הגה"צ רבי אהרן גד כ"ץ ז"ל אבד"ק קאפיש, הי' חתן הגאון המפורסם רבי יעקב לעבאוויטש ז"ל בעל משנת יעקב מקאפיש, שהי' חתן הרה"ח ר' הערש אלימלך הכהן דים ז"ל.

2 הרב הגאון בעל משנת יעקב ז"ל מקאפיש הי' מגזע הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל וקרא שם בית מדרשו בוומסב"ג 'גבעת פנחס' על שמו הק'.

3 אף שבתורה נכתב כולם מלא עם יו"ד, מ"מ ראה זה פלא מה שכתב בהגהות שי למורא (מהגאון רבי יוסף שאול ז"ל אבד"ק לובוב) שכתב וז"ל: נ"ב ובזוהר פ' אחרי משמע דבכ"מ בתורה היא חסר רק בפרשת פנחס ניתן לו יו"ד זעירא, עיי"ש.

4 כ"כ בבית שמואל (שמות אנשים אות פ') פינחס מלא יו"ד כי במסורת כולם מלאים חוץ א', וכתב מהרש"ל אם כתב חסר יו"ד כשר דרובא דרובא כותבים חסר, ומסורת א' מסייע להם וכו', עיי"ש מה שהביא בזה עוד כמה דעות.

ויש לציין ד' האגרא דכלה הנפלאים (ריש פר' פנחס) שרק פנחס בן אלעזר נקרא פינחס עם י', ושאר אנשים אינם נקראים עם י', עיי"ש בדבה"ק.

5 זקינו אבי אביו הגה"צ רבי אשר שמואל כ"ץ אבד"ק תפלה למשה דזשיבוי במאנטריאל מחשובי תלמידי רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל, הי'

רבינו: אינטערסאנט, זיי שרייבן פנחם יודא אהן א ה', זיי שרייבן י"ו"ד"א', נישט מיט ה' בתחילה און נישט מיט א ה' בסוף, זיי זענען מקפיד צו שרייבן דוקא אזוי.[6]

א' הנוכחים: אפשר כדי ס'זאל נישט זיין קיין שם הוי"ה.

רבינו: ניין, ער הייסט נישט 'יהודה', ער הייסט דוקא 'יודא', עס איז אן אנדערער נאמען אינגאנצן.

א' הנוכחים: אפשר איז עס א טעות.

רבינו: ס'איז א משפחה פון רבנים...

ס'איז טאקע דא וואס זענען נאר מקצר, רבי יהודה גרינוואלד (אבד"ק סאטמאר בעל שו"ת זכרון יהודה) שרייבט אין א תשובה, ער האט דאך אויך געהייסן יהודה, שרייבט ער אז אז ער שרייבט זיך אינטער נאר 'יודא' אבער מ'רופט אים אוים צו די תורה 'יהודה', אבער ביי זיי איז דער עצם נאמען נאר 'יודא'.[7]

אין פסוק שטייט אלעמאל 'יהודה' מיט א ה'. אבער אין נ"ך איז דא 'גוברין יהודאין' (דניאל ג, יב) דארט שטייט 'יהודאין' מיט אן אל"ף.

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: דארט שטייט אויך נאר די צווייטע מיט אן א', אבער 'יודא' אהן די ערשטע ה' טרעפט מען בכלל נישט.

רבינו: ניין. אבער אזוי שרייבן זיי י"ו"ד"א'. איר וויסט נישט פון דעם?

הגר"פ: ניין, כ'האב קיינמאל נישט געהערט.

רבינו: אינטערעסירט זיך, ס'איז אן אינטערסאנטע זאך. כ'קען נישט נאך 'יהודה' אהן א ה'.

הגר"פ: אונזער פעטער ר' פנחם לייב (כ"ץ ז"ל מנכבדי קהלתינו מאנסי) מיין טאטנ'ס ברודער, האט אויך געהייסן 'פנחם יודא'?

רבינו: יא, 'לייב' איז דאך א כינוי פאר 'יהודה'.

הגר"פ: דעם ריסקעווער רב'ס זוהן האט אויך געהייסן 'פנחם יודא'?

רבינו: יא, ער האט אויך געהייסן אזוי.

הגר"פ: וואס איז די סיבה?

רבינו: כ'ווייס נישט, כ'האב נישט וועמען צו פרעגן...

אבער פרעגט אייך נאך אין די משפחה.

א' הנוכחים: ר' הערש אלימלך דים איז געווען פון ראצפערט?

רבינו: יא, ער איז געווען דעם זיידנ'ס גבאי.[8]

הרח"ש: ער איז נישט געווען קיין בעלזער חסיד?

רבינו: ר' הערש אלימלך איז געווען א מונקאטשער חסיד. ער האט געשטאמט פון יענע געגנט.[9]

הגר"פ: מיין זיידע דער קאפישער רב, ער איז געווען א בעלזער חסיד, ער איז געפארן קיין בעלזא צו רבי ישכר דוב. יעצט ביי אונז איז עס שוין צוזאמגעשטעלט צוויי גזע"ס, מונקאטש מיט בעלזא.

בנו של רבי פנחס יודא כ"ץ ז"ל אבד"ק דארווין, והתן דודו אחי אביו הגאון הצדיק המפורסם רבי אברהם שלמה כ"ץ ז"ל שהי' אבד"ק נימיזשא ואח"כ אבד"ק ריסקעווע, ובשנת תשכ"ב נתמנה ע"י רביה"ק ז"ל לשרת בתור אבד"ק ור"מ קהלתינו הק' וראש ישיבת מהרי"ט בני ברק יצ"ו.

6 עיין בס' מרא דשמעתתא (עמ' מ"ז אות יט) שמבורר על פי ד' הדברי חיים בשמות גיטין ש"יהודה" היא שם קודש והוא בה"א בסופו, ואם חותם עצמו "יהודא" כותבין באל"ף בסופו, דהוא לקוח מגוברין יהודאין.

אך אם חותם עצמו 'יודא' יש לכתוב יהודה, כי הוא קיצור השם של יהודה. [חוץ מהמקרה דנן במשפחת כ"ץ שהם מקפידין לכתוב יודא לא רק בחתימה].

7 עי' בשו"ת זכרון יהודה (ח"ב סי' קס"ה) שכתוב בזה"ל: ואני חותם ג"כ את עצמי רק בלשון 'יודא' מפני שכך מצאתי בחתימת יד זקני ז"ל במשניות שלו שהי' חותם כך, ושמו בקרבי, וקוראין אותי לתורה בשם 'יהודה' שכך קראו שמי ביום המילה לטובה, וכו'.

8 הרה"ח ר' צבי אלימלך בן הרב פישל הכהן דים ע"ה היה משמש בקודש אצל הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ל, והוא היה משיב בכתב למשאלות אנשים שכתבו להרה"ק מהרש"א ז"ל. וסמך הרה"ק רבי שלום אליעזר"ל ידו עליו ולשון הברכה אשר השיב במכתבו כן היה, וכן היה משורר ויודע נגן בחצר הרה"ק הנ"ל.

ועיי' בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' רכ"ו) שהקדושת ציון מבאבוב ז"ל היה שולח ניגונים לחותנו הק' מראצפערט ורבי הערש מיילעך הנ"ל היה משורר אותם.

9 עיי' בס' הנ"ל שהרה"ח ר' מאיר דים ע"ה סיפר בשם אביו המשב"ק הרה"ח ר' צבי אלימלך דים ע"ה הי"ד שהיה נוכח שם בעת שהמהרש"א מראצפערט ז"ל הגיע לבקר את המנחת אלעזר כמה שבועות לפני הסתלקותו, והמנחת אלעזר התאמץ לשבת על מיטתו לכבודו, וגם נשק לו במצחו, ואמר אילולי הציבור היו מתפללים בעבור ביאת משיח כמו שמתפללים בעבורי, ודאי הוא היה כבר מגיע, ועי"ש תוכן הביקור באריכות.

אגב, עיי' בס' דבש לפי (הלק התולדות) שלר' הערש מיילעך היה בת מרת חיה שנישאה לר' שלמה הערשקאוויטש, ובעת שהותו של מהרי"ד מבעלוא ז"ל בראצפערט כמה שנים, הכינה קוגל עבור הרה"ק מהרי"ד בכל שבוע, פעם אחת שאל מהרי"ד מי הכין את הקוגל שיש בו טעם קדוש, אמרו לו ש'חיה ר' הערש מיילעך'ס הכינה את הקוגל', ופתח את פיו בברכה שיהיה לה בנים תלמידי חכמים גדולים, ע"ש.

ער האט געהייסן הערש אלימלך נאכ'ן בני יששכר.

רבינו: יא, ער קומט פון די מונקאטשער געגענט.

א' הנוכחים: מ'זאגט ער האט אויסגעלייגט אייגענע ברכות.

הגר"פ: ער איז געווען רבי שלום אליעזר'ל'ס גבאי, מענטשן האבן געשיקט הזכרות, און ער האט צוריק געענטפערט אויפן פלאץ.[10]

הרח"ש: מ'דערציילט אז ער האט זיך אמאל אפגערעדט פאר רבי שלום אליעזר'ל, ער האט אים געזאגט, איך בענטש ברכות און דער רבי נעמט די פדיונות? האט ער געענטפערט, צו דעקן די אייגענע וועקסלען [טשעק'ס] איז גרינגער ווי צו דעקן דיינע.[11]

רבינו: ער איז געווען א כהן.

הגר"פ: אזוי?! כ'האב נישט געווואוסט, זיין זוהן רבי מאיר דים איז געווען א כהן? די אלע דים אייניקלעך ר' שלום אליעזר, מיט ר' בצלאל?

רבינו: יא יא. זיי אלע זענען כהנים.

ווער האט געהייסן פנחם לייב?

הגר"פ: אונזער עלטער זיידע ר' פנחם לייב איז געווען דעם דזשיבוי'ער זיידע'ס פאטער.

רבינו: אבער דער ריסקעווער רב האט דאך אויך געהאט א זוהן פנחם לייב?

הגר"פ: יא, ער האט געהייסן נאכן ריסקעווער רב'ס ברודער, א זוהן פון דעם ראסלאוויצער זיידע רבי אלי',[12] דער ר' פנחם יודא איז אוועק זייער יונג, ער איז אלט געווען עטליכע אין דרייסיג יאר, ער ליגט אין וויען, ער איז זיך געגאנגען היילן אין וויען, און דארט איז ער אוועק. ווען דער ריסקעווער רב האט געהאט דעם זוהן, האט דער ראסלאוויצער זיידע אים געבעטן ער זאל א נאמען געבן נאכ'ן ברודער, ער האט אבער מורא געהאט, האט ער אים געזאגט אז ער וועט האבן אריכות ימים, נאך די קריג האט דער ריסקעווער זיידע געזאגט אז אויף אים האט ער זיך נישט געדאגה'ט, ער האט געווואוסט אז ער וועט עס איבערלעבן.

רבינו: אים האט מען געפרופן ר' פיניע?

הגר"פ: יא.

עכ"פ דער ריסקעווער רב האט געזאגט, אז ער האט געווואוסט נאכ'ן קריג אז ער וועט איבער לעבן, ווייל דער ראסלאוויצער זיידע האט אים געזאגט, קענסט געבן דעם נאמען, ס'וועט אים נישט שאדן.

אבער פון וואו דער נאמען שטאמט העכער, דאס וויים איך נישט.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, דאס אז ער האט געהייסן פנחם 'יודא' און נישט 'יהודה'.

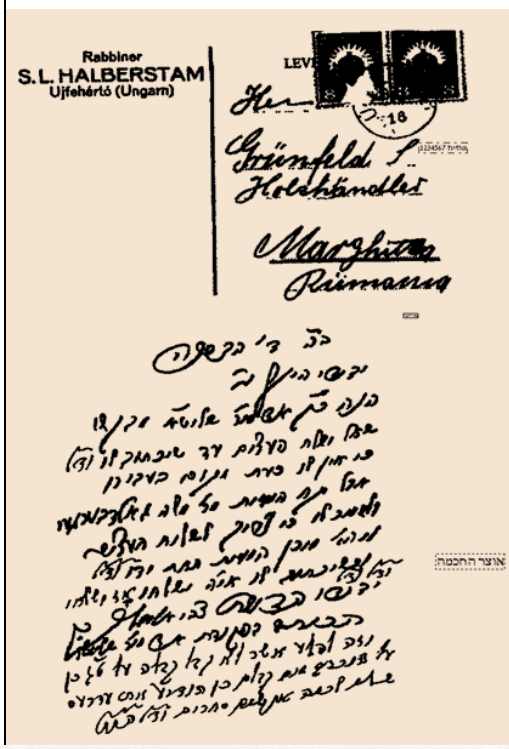
הגר"פ: כ'וועל פרעגן טאקע אין די משפחה.

מיין פעטער דער דזשיבויער רב ר' יחיאל מאיר פון מאנטריאל וועט זיכער ווייסן. אדער אפשר ר' מנשה (אבד"ק קול יהודה פריימאן), מיין טאטנ'ס ברודער'ס זיי וועלן מסתמא ווייסן.

---

10 עיי' בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' ס) שמספר המכתבים שהגיעו אל רבינו יום יום גדל מאוד, פעמיים ביום היה הולך הגבאי ר' הירש אלימלך דים ע"ה הי"ד אל משרד הדואר, ומביא משם חבילות מכתבים בהן בקשות שונות עם דמי פדיון וכדו', ברוב המקרים השיב רבינו על כולם באגרת קטנה ובקיצור נמרץ במילוי משאלות הכותב, המשב"ק ר' צבי אלימלך כתב את התשובה בשעות היום על פי רבינו, ובערב רבינו חתם על כל אגרת בחתי"ק.

11 להלן מכתב הרה"ק מהרש"א מראצפערט ז"ל אשר רבי הערש מיילעך חותם בפקודת אדמו"ר שליט"א והרה"ק הוסיף כמה שורות למטה.

12 האון הצדיק רבי אלי' הכהן כ"ץ ז"ל אבד"ק ראסלאוויטץ הי' מתלמידי הגה"ק הקול ארי' ז"ל, והי' נכד בא"ב מהגה"ק בעל שבט מוסר ז"ל.

רבינו: יא, כ׳שטעל מיר פאר אז זיי וויסן דערפון.

א׳ הנוכחים: דער פעטער ר׳ פנחם לייב פון מאנסי, ער לעבט דאך שוין נישט.[13]

הגר״פ: דער רבי ז״ל האט דאך געהייסן אסאך צוגעבן נאך די אלע וואס זענען אוועק ביי די קריג אינגערהייט. וועז ער (ר׳ פנחם לייב) איז געבוירן געווארן נאך אין פאריז, האט דער דזשיבוי׳ער זיידע נאכנישט געהאט קיין וועג אנצוקומען צום רבי׳ן, האט ער געגעבן פנחם לייב נאך זיין טאטן.

רבינו: ער האט נישט מאריך ימים געווען?

א׳ הנוכחים: ער איז אוועק אין די זעכציגער יארן.

רבינו: כ׳בין געווען מיטן טאטן ז״ל אמאל, ס׳איז געווען פרשת לך לך, ס׳איז געווען נאך די ימים טובים, איז ער געפארן קיין סיגעיט זיך אפרוהען, ער איז געווען דארט כמעט צוויי וואכן, אויף שבת בין איך אויך מיטגעפארן אהין, כדי ער זאל האבן מנין, עס האבן נאכנישט געווואוינט די אלע וואס האבן געווואוינט דארט שפעטער. נישט ר׳ זלמן לייב דער סיגעיטער רב און נישט דער מעלבארנער רב, קיינער האט נאכנישט געווואוינט דארט.

א׳ הנוכחים: וועו איז יא געווען דארט.

רבינו: ס׳איז געווען א ביהמ״ד, ס׳איז געווען דארט ר׳ חנה פריינד, ער האט געווואוינט דארט, ער איז געווען ר׳ מרדכי לייב׳ס ברודער, ר׳ שלום אליעזר פריינד פון וויליאמסבורג. איז זיינם א זוהן. און נאך עפעם אפאר היימישע אידן זענען דארט געווען, דער דזשיבויער רב איז אויך דארט געווען אויף אפאר וואכן מנוחה, ער איז געווען מיט די רביצין דארט, און ער האט אויך מיטגעדאווענט דארט מיטן טאטן, מ׳האט געמאכט אזא היימיש מנין דארט, א מקוה איז דארט געווען.

א׳ הנוכחים: וועלכע יאר איז עס געווען?

רבינו: אין די ל׳ יארן.

הגר״פ: וועז דער רבי ז״ל האט נאך געלעבט.

מיין זיידע דער דזשיבוי׳ער רב איז דאך שוין אוועק תש״מ,[14] קען דאך נישט זיין שפעטער.

רבינו: יא, ס׳איז געווען אין די ל׳ יארן, כ׳דערמאן יעצט מיך אזוי די מעשה.

---

13 שחל״ח ביום ר״ח אדר תש״ע לפ״ק, ומנו״כ בביה״ח בקרית יואל יצ״ו.

14 נפטר לחה״ה בחודש כסלו שנת תש״מ לפ״ק, ומנו״כ בביה״ח בקרית יואל יצ״ו.

דער זיידע דער דזשיבויער רב האט געהאט קאפ וויטאג, ער איז אזוי געזיצן מיטן טאטן, האט מיר דער טאטע געהייסן אז איך זאל אים מעסטן די בלוט דרוק, און ס׳איז געווען הויעך, האט ער אים געהייסן ער זאל זיך גיין אראפ לייגן, ער איז שוין נישט געקומען אין ביהמ״ד צום דאוונען.

הרה״ג ר׳ הלל: פון וואו האט מען געהאט די כלים?

רבינו: מיין טאטע האט געהאט, ער האט אויסגעלערנט די קינדער, וויל מיין טאטע האט זיך אויך געמאסטן בלוט דרוק.

הגר״פ: אז ס׳איז נישט א סכנה האט מען אויך געהייסן מעסטן.

רבינו: ס׳איז א קליינע אייזערנע זאך געווען מ׳לייגט עס אזוי אראפ. היינט איז עס א עלעקטריק מאשין.

יא, אזוי איז געווען די מעשה, מ׳האט געהייסן מעסטן אום שבת און ער האט אים געהייסן זיך אראפ לייגן.

הרח״ש: מיט א לאנגע צייט צוריק האט זיין פעטער ר׳ בערל, דער רב פון דזשינסקיא, געפרעגט אמאל פון רבין (רבינו שליט״א) א מעשה, וועז זיין טאטע האט געוועדט ביי די מלוה מלכה אין סיגוט, ער האט עפעם איבער געפרעגט די מעשה, וועז דער רבי ז״ל איז אריין געקומען.

רבינו: יא, דאם איז געווען וועז מיין טאטע האט זיך געצויגן קיין בארא פארק און האט געמאכט א חנוכת הבית פאר זיין ביהמ״ד אין בארא פארק, ס׳איז געווען אום תשכ״ה, און זיין זיידע דער דזשיבוי׳ער רב איז געווען דער גאסט רעדנער ביים חנוכת הבית, און שפעטער איז דער פעטער ז״ל אויך אנגעקומען צום חנוכת הבית, און דער טאטע ז״ל האט אים איבער געזאגט א מעשה וואס דער דזשיבויער רב האט דערציילט ביי זיין דרשה.

הגר״פ: דער רבי ז״ל איז אנגעקומען נאכ׳ן דזשיבויער רב׳ס רעדן?

רבינו: יא, ער איז אנגעקומען שפעטער, ס׳איז שוין דעמאלטס נאר געווען א קליינער עולם, מ׳איז שוין אוועק געגאנגען, מ׳האט נישט אזוי אויסגעווארט, ער איז דאך געקומען זייער שפעט.

האט ער פארציילט אין זיין דרשה אזא מעשה, אז דער רבי ר׳ אלימלך איז געווען אויף א פלאץ, און מ׳האט אים געזאגט אז ס׳איז דארט דא א קינד וואס מ׳האט נישט גע׳מל׳ט, האט ער געפרעגט פארוואס מל׳ט מען נישט דאס קינד? האט מען אים געזאגט, וויל ס׳איז מתו אחיו

מחמת מילה, האט ער געזאגט, ס׳קען נישט זיין אזא זאך, נישט מל׳ן א אידיש קינד? ער גייט אים מל׳ן... בקיצור, דער רבי ר׳ אלימלך איז געגאנגען און געמל׳ט דאם קינד, אזוי ווי מ׳האט געמל׳ט דאם קינד, האט מען נישט געקענט אפשטעלן דאם בלוט, און מ׳האט מורא געהאט דא גייט פאסירן א אומגליק, דער רבי אלימלך איז געווארן אזוי דערשראקן....

פלוצלינג האט ער געזעהן פון פענסטער ווי דער רבי ר׳ זושא גייט אדורך, האט ער אריין גערופן דעם רביז׳ן ר׳ זושא, ער האט אים געפרעגט וואם טוט מען דא? האט ער געזאגט, מ׳זאל זיך שוין וואשן צו א סעודה... הכלל, מ׳האט זיך געוואשן צו די סעודה, און ס׳האט זיך אפגעשטעלט דאם בלוט. האט ער אים געפרעגט, פון וואו האסטו געהאט די סגולה, האט ער געזאגט, אין פסוק שטייט ׳ויחזו את האלקים׳ אז מ׳זעהט אז ס׳איז דא מידת הדין, איז ׳ויאכלו וישתו׳. אזוי האט דער דזשיבויער דעמאלטס פארציילט די מעשה ביי די דרשה.[15] און דער טאטע האט עס איבער געזאגט פארן פעטער ז״ל, ער האט אים פארציילט די מעשה, ער איז נאך געווען געזונט דעמאלטס, תשכ״ה איז דאך נאך געווען אין די געזונטע יארן.

האט זיך דער פעטער ז״ל אנגערופן: ׳די מעשה איז שקר, די מעשה קען נישט זיין אמת, דער חלק פון די מעשה אז דער רבי ר׳ אלימלך האט געטוהן אזאך קענגן שולחן ערוך, ס׳איז נישט אמת! אז ס׳איז מתו אחיו טאר מען נישט מל׳ן, האט דער רבי ר׳ אלימלך נישט געמל׳ט...׳.

בקיצור, ער האט זיך פארענטפערט, פון וואו ער האט עם געזעהן צי געהערט,[16] זאגט אים דער פעטער ז״ל: ׳וויסט וואם כ׳וועל דיר זאגן, נישט נאר די מעשה איז נישט אמת, נאר די מעשה וואם שטייט בעפאר דעם און נאכדעם איז אויך נישט אמת...׳.[17]

---

15 שדיבר שם מגודל חשיבות סעודת מצוה זו, חנוכת הבית והחזקת ביהמ״ד לתורה ותפילה.

16 ומן הענין לציין שהרה״ק החקל יצחק בהקדמתו על הס׳ אמרי יוסף (מאמר ה׳ אות ז׳) מביא עובדא כעין זו, וז״ל: ...וג״ל בהקדם העובדא ששמעתי שהרה״ק רבי פנחס מקאריץ ז״ל זי״ע התאכסן פ״א אצל בעה״ב א׳ וראה שיש לו בן גדול שאינו נימול, ושאלו לבעה״ב מדוע לא מלתה אותו, והשיב מפני שמתו אחיו מחמת מילה, כי אחרי המילה לא יכלו לעצור הדם ר״ל, והרע הדבר בעיני הרה״ק הנ״ל, ואמר לו שהוא בעצמו ימול אותו, ובעהי״ת לא יזוב הדם, ושאלו הבעה״ב אם מבטיחו זאת בטח, ואמר הרה״ק הן, ונתרצה הבעה״ב והכין סעודה, ולקח את בנו על חיקו והרה״ק מל אותו כראוי, אבל הדם הי׳ שותת ולא יכלו לעצור אותו ר״ל, ונתבהל הרה״ק מאד, ולא ידע לשית עצות בנפשו, ומרוב צערו יצא החוצה לראות אם ימצא איש להגיד לו את אשר קרהו, כמאה״כ דאגה בלב איש וגו׳, וראה שהרה״ק ר׳ ר׳ זושא זצ״ל בא, וירץ לקראתו ויספר לו המאורע, ותומ״י חזרו שניהם לבית הבעה״ב, ויצו הרבי ר׳ זושא לערוך השלחן ולאכול הסעודה וכן עשו, באמצע הסעודה נעצר הדם ונתרפא הנימול, ושאל הרה״ק ר״פ את הרה״ק ר״ז מהיכן ידע זאת, והשיב לו הרר״ז מהתוה״ק דכתיב (שמות כ״ד י״א) ויחזו את האלקים, היינו אם רואין מדת הדין ח״ו, ויאכלו וישתו, ועי״ז נמתקין הדינין, וסימנך סעדינ״ו מלשון סעודה, ואושעה, עד כאן שמעתי, עכ״ל.

17 עיי׳ בס׳ תפארת יואל (ח״א אות מ״ב) שפע״א אמרו לרבינו על מלמד א׳ שאמר לתלמידיו בהתרגשות שבעת אמירת ההלל היה רבו עומד באוויר, ורצה בזה להשריש בלב התלמידים מדריגת הצדיקים, ורביז״ל השיב לו: ווייסט וואס כ׳וועל דיר זאגן, פון שקר קען קיין גוט׳ס נישט ארויסקומען. עיי״ש.

ובס׳ זכר צדיק לברכה (אות תק״י) מובא שבסעודת ל״ג בעומר שרביה״ק ז״ל ערך בשנים הראשונות עלי אדמות אמעריקא, נסתובב פ״א השיחה אודות הקברי צדיקים בארה״ק, ודיברו אודות הסיפור הנפוץ שאחר הסתלקותו וקבורתו של הרה״ק האוהב ישראל מאפטא ז״ל הובילוהו מלאכי מעלה לארה״ק, ובאישון לילה עוררו המלאכים את המשמש של הבית החיים בעיר טבריא שיבוא עמהם לפתוח את שערי הבית החיים, ובבוקר הגיע השמש וראה קבר חדש, והוא האבן המקובל ששם הוא קברו של הרה״ק מאפטא ז״ל. ורבינו אמר שאינו מאמין לסיפור זה, כי אם המלאכים היו יכולין להוביל אותו רבבות פרסאות, גם היה בכוחם להכניסו להבית החיים ולקוברו מבלי לעורר את השמש. ובשעת מעשה ישב שם איש חשוב שהיה חסיד מאדמו״ר מסויים, וטען כלפי רבינו שרבו סיפור את ענין הזה והוא מאמין בה, נענה רבינו: הרי אין לי וויכוח אם להאמין לרבך, הרי כל מקורו של הסיפור הוא מהחלום שסיפר אותו שמש, נמצא שכל הוויכוח שלי עם רבך האם להאמין להחלום של שמש של הבית החיים או לא.

ומפורסם העובדא שסיפר רבינו בעל דברי יואל ז״ל, שכאשר היה עוד ילד הצטרף אל אביו כשנסע למרחץ, ופעם תחת אחד השיחים כשדיבר עם האנשים שהיו שם, ראה והבחין איש אחד מסתובב משוקע במחשבותיו והי׳ נראה לו שהאיש הנ״ל הוא עובד ה׳ אשר דבוק בעבודת ה׳ ומסתובב אנה ואנה שקוע בדביקותו בה׳, לפתע ניגש האיש הנ״ל לרבינו ושאלו אם הוא רוצה לשמוע סיפור יפה מא׳ מתלמידי הבעש״ט הק׳ והתחיל לספר את סיפורו, וכל הציבור שעמדו שם שמעו בקשב רב את הסיפור שלא שמעו עד עתה, והאמינו לו כי כל הסיפור היה מדוייק לפי הזמן והמקום ולא חששו כלל שהסיפור הזה אינו נכון, וכאשר שאלו היכן שמע המעשה הלזו, אמר להם האיש שזה עתה בדה כל הסיפור מלבו, ורבינו שאלו מה שמו, ואמר ששמו הוא ״יונה קרעפל״. וכאשר היו מספרים לרבינו מעשיות שלא היה

הגר"פ: דער רבי איז געווען דארט.

רבינו: יא, איך געדענק עם גוט.

הרח"ש: כ'געדענק זיין פעטער ר' בערל האט געפרעגט דעם רבי'ן אויף דעם, ער האט געדענקט עפעם איז געווען דארט, האט ער געפרעגט צי מ'איז געווען דארט, ער האט געוואלט וויסן די מעשה.

הגר"ח: א מעשה וואם איז געווען קענן די הלכה איז דער רבי געווען זייער שארף. געפערלעך.[18]

רבינו: ס'איז געווען אמאל וואם עמיצער האט פארציילט א מעשה, אז דער רבי ר' מענדעלע (מרימנוב) האט אמאל יום הקדוש נאכמיטאג געזאגט אז אין הימל האט מען שוין אלעם אויסגעפועל'ט און מ'מעג גיין אויספאסטן.

דער פעטער ז"ל האט עם געהערט, אוי אוי אוי האט ער זיך געבייזערט: 'אזאנס?, דער רבי ר' מענדעלע האט נישט געטוהן קענן שולחן ערוך'..., אוי האט ער פארפירט....[19]

כ'האב געהערט אז איינער האט פארציילט פארן פעטער ז"ל א מעשה, אז דער רבי ר' מאיר פרעמישלאנער איז אמאל געשטאנען ביים פענסטער, און ס'איז אדורך געגאנגען א וואסער טרעגער, און רבי מאיר'ל האט אים אריין גערופן, און ווען ער איז אריין געקומען האט ער אים געזאגט 'די שייגאץ, פארוואם האסטו נישט געלייגט קיין תפילין היינט...', און דער איד האט זיך אהנגעהויבן צו פארענטפערן.

---

18 בוא וראה לשונו הקדוש של רביה"ק בספרו הבהיר ויואל משה (מאמר ג' שבועות סי' קפ"ה) וזלש"ק: וחסרי תבונה מתחשבים עם סיפורי מעשיות שרובם ככולם שקרים וכזבים, ומשתנים מפה אל פה בשינויים מן הקצה אל הקצה, ואם השקרים נכתבו אח"כ בספרים, סוברים שהוא ס"ת, וכבר כ' הרמב"ם ז"ל באגרת תימן על איזה ענין שחלק עליו וז"ל: שראוי לך לדעת שהדברים האלה וכיו"ב שוא וכזב, ולא יהיה לך לראיה לפי שתמצאם כתובים בספרים, שהמכזב כמו שהוא מכזב בלשונו, מכזב בקולמסו, ואין זה נמנע עליו, עכלש"ק.

ועיי' עוד מה שכ' (שם סי' קע"ז) על מה שתולין סיפורי שווא על הרה"ק מבארדיטשוב וכאילו שהוא המליץ טוב וחיפה ואהב את כל רשעי ופושעי ישראל.

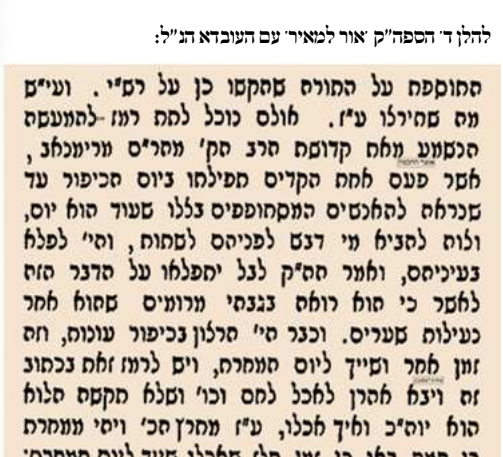
כן סיפר הרה"ח רבי יעקב עקיבא ווייגשטאק הי"ו שהיה משב"ק אצל רביה"ק ז"ל שפע"א סיפר רבינו ששמע מאביו ז"ל שכשהיה בצאנז פ"א קרא הרה"ק מוצאנז ז"ל בתורה, וקרא בפרשת בראשית את הפסוק ויקרא ה' אל האדם ויאמר לו אייכה, ואמר 'אייכה' (בניקוד האל"ף בצירי והכ"ף בקמץ), ותיקנו אותו והוא חזר עוה"פ על הניקוד הנ"ל עד שתיקנו אותו בפעם השלישית ואז קרא הרה"ק את הניקוד כתיקונה, ובוודאי היה לו ענין כמוס בזה.

ואז נסתובבה השיחה אודות גירסא המסופרת שהרה"ק מצאנז ז"ל קרא את המגילה פ"א בפורים והתחיל את המגילה 'ויהי בימי אמרפל', במקום 'ויהי בימי אחשורוש', ואחר המגילה הכריז הרה"ק משינאווא שכל אחד צריך לחזור ולשמוע את המגילה כדת וכהלכה. ורבינו אמר שהגם שיתכן שלהרה"ק היה ענין מסויים לומר ויהי בימי 'אמרפל' במקום 'אחשורוש', אין אתנו יודע עד מה, אבל פשיטא לן שאח"כ אמר הרה"ק מצאנז תיכף 'ויהי בימי אחשורוש' כהלכתה, כי ח"ו לומר שהרה"ק לא יצא ידי חובת קריאת המגילה.

ועי' בס' זקינך ויאמרו לך (ח"א עמוד מ) שהרה"צ המקובל הריא"ז מרגליות ז"ל סיפר לרבינו ז"ל שפעם אחת באו כמה אנשים להרה"ק המהר"י מבעלזא ז"ל שחזרו מאמעריקא והציעו לושיסע עם חסידיו לשם ושם יקל מעליהם מצב הפרנסה, וממילא יוכלו להקים ולרומם מצב היהדות במדינה כולה, והרה"ק סירב ואמר שבמקום שלא דרכו תלמיד הבעש"ט הק' ושאר צדיקים לדורותיהם את רגלם אין במציאות לבנות מקום תורה כי קדמונים לא קידשו את המקום, ויעץ להם שילכו למדינת ליטא, ואכן אז לקחו את הרב הכולל רבי יעקב יוסף ז"ל מעיר ווילנא לאמעריקא. ורבינו ביטל הלשון שאמר בשם הרה"ק מהר"י מבעלזא שאין במציאות לבנות תורה וי"ש באמעריקא, כי ליתי אתר פנוי מיניה והתורה הקדושה גם נמצאת בכל מקום, ואני בעזה"י מקוה לבנות שם מקום תורה, עיי"ש.

19 עיי' בס' מבצר תורה ויראה (ח"ג עמ' רי"ח) שמביא שכשרבינו ז"ל ביקר בבית הגה"צ האדמו"ר מקוויאשד ז"ל ונסתובב השיחה אודות הספר אור למאיר מהרה"ק רבי מאיר'ל מביקאווסק ז"ל בן הרה"ק רבי דוד מדינוב, נענה רבינו ואמר: ער איז געווען א גרויסער עריכער איד, אבער ער ברענגט דארט א מעשה אויף רבי מענדעל'י רימאנאווער וואס איך וואלט געקענט שווערן א שבועה דאווייתא אז ס'איז שקר, עס פאסט פאר די נביאי הבעל... דהיינו שמביא שם שבשנה אחת סיים הרה"ק מהרמ"מ מרימנוב להתפלל תפילת נעילה לפני הזמן, ואמר לחסידיו שהם יכולים לאכול כבר כי בשמים כבר לילה ואין צריכים להתענות יותר, עיי"ש.

להלן ד' הספה"ק 'אור למאיר' עם העובדא הנ"ל:

ווען ער איז ארוים געגאנגען האט רבי מאיר'ל געזאגט 'א פלא'דיגע זאך, שוין יארן וואס ער לייגט שוין פסול'ע תפילין, און אז ער האט זיי איין טאג נישט געלייגט האט שוין מאיר'ל דאס געזעהן...'.

דער פעטערער הערט אוים די מעשה און ער גיבט א שריי 'די מעשה איז שקר... די מעשה קאן נישט זיין אמת'...., 'אז ער האט די אלע יארן געלייגט פסול'ע תפילין, האט ער נישט געלייגט קיין תפילין...[20]

---

20 בדומה לסיפור זה יש להעתיק מרשימותיו של הרה"ח המפו' ר' סענדער דייטש ע"ה (מראשי קהילתינו ומוסדותינו הק' רבות בשנים) בספרו 'בוצינא קדישא' (ח"א אות ע"א) שפעם סיפר א' לרבינו שבימי הרה"ק הקדושת לוי ז"ל נתן איש פשוט א' לבדוק התפילין שלו, ונמצאו שהיו פסולין מעולם רח"ל, והוכיח הסופר את האיש ההוא ואמר לו שמעולם לא קיים מצות תפילין, ובירך ברכות לבטלה, והרה"ק מבארדיטשוב הוכיח את הסופר על שגרם צער ושברון לב לאותו האיש, ורבינו הקפיד מאוד ע"ז ואמר יישתקעו הדברים ולא ייאמרו כי בוודאי עשה כתורה וכהלכה להציל את האיש מברכות לבטלה, ואמר שהוא בשקר יסודו, עיי"ש באריכות.

ובס' זכרון צדיקים (אות ע"ו) מביא שפע"א סיפר איזה רב חשוב לרביה"ק ז"ל שפע"א הביאו להרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ל תפילין שהאותיות נגעו א' בחבירו אשר לפי ההלכה התפילין פסולות לכו"ע, והרה"ק הניחם על מצחו, והאותיות נתרחקו א' מחבירו ונעשה פירוד בין הדבקים. ורבינו מחה בתוקף על שהוא מספר סיפור זה, ואמר לו: מובטחני שהמעשה הוא שקר, כי הרי הוא ממש נגד הלכה פסוקה בשו"ע להניח תפלין כאלו, וכשהלה התחיל להתווכח עם רבינו שיש לו ראיות מוצקות שהוא שמעו ממקור נאמן, נענה רבינו בכאב: אם מעלת כבודו מתעקש שהסיפור הוא אמת, איני יודע אם מותר לסמוך על הפסקים של מע"כ. ואח"כ חשב שצריך לפייס את רביז"ל שהתעקש בדבריו וכאשר נכנס לרבינו ביחידות הוכיחו רבינו ואמר לו: היתכן שמע"כ יספר כאלו סיפורים, ואפי' אי נימא שזה אמת, האם מותר לספר בכלל סיפורים כאלו לאחרים (וע' עוד בס' זכר צדיק לברכה ח"א אות תקי"ג).

ועיי"ש עוד בס' זכר צדיק לברכה (אות תרס"ט) שמביא שרבינו הק' ז"ל סיפר שאביו הקדושת יו"ט ז"ל הקפיד שלא לטעום לפני הנחת תפילין דר"ת, וכן נהג רבינו ז"ל. ופע"א אמר חסיד א' להקדושת יו"ט ז"ל ששמע שיש מימרא בשם צדיקים שיש ענין לשתות י"ש דייקא לפני הנחת תפילין דרבינו תם, כיון שהיות שלפי שיטת ר"ת צריך לברך על התפילין שלו דוקא, והנה אנן קיי"ל דלא מברכים על תפילין דר"ת, אמנם היות דקיי"ל בהלכות ברכות 'ועל כולם אם אמר שהכל יצא', על כן אפשר לצאת עם ברכת שהכל גם את התפילין. נזדעזע הקדושת יו"ט ואמר לו: זה אינו מימרא של 'צדיקים' אלא של 'שיכורים', שרצו לחטוף כוס י"ש תיכף אחר התפילה עוד קודם תפילין דר"ת, וכמובן זהו עמי הארצות גמורה, דמה שייך ברכת הנהנין לברכת המצוות, עיי"ש.

ער האט געזאגט 'מ'האט טענות צו מיר אז איך מאך אזוינע אסאך מעשיות, כ'האב בקבלה פון מיין טאטן ז"ל אז איך קען זאגן אז די מעשה איז אמת און דער שולחן ערוך איז ח"ו פאלטש, אדער קען איך זאגן אז דער שולחן ערוך איז אמת און די מעשה איז פאלטש, איז מיר גרינגער צו זאגן אז די מעשה איז פאלטש און דער שולחן ערוך איז אמת.....!'.

וכיבדו את רבינו בברכת לחיים

ובירך רבינו את המחותנים: לחיים ר' הלל, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, א קשר של קיימא א בנין עדי עד, מיט נחת און שמחה ביי אלע קינדער און ווייטערדיגע דורות.

ואיחל רבינו להחתן: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, הונדערט און צוואנציג גליקליכע יארן, בני חיי ומזוני רויחי מיט סיעתא דשמיא וכל מילי דמיטב תמיד.

ואיחל רבינו להגר"פ: לחיים, אסאך תענוג ונחת ביי אלע קינדער און אייניקלעך, מיט הרחבת הדעת און מיט אלעם גוטן.

ושאל רבינו: דאם ערשטע קינד?

הגר"פ: דאם דריטע קינד ב"ה.

רבינו: ביי וועם זענט איר אין איידעם?

הגר"פ: ביי ר' אברהם יודא פאללאק, דער לאנדסבערגער רב.

רבינו: אה, פון וויליאמסבורג.

דער אויבערשטער זאל העלפן אסאך נחת ביי אלע קינדער געזונטערהייט מיט שמחה וכל טוב.

א' הנוכחים: דער מחותן ר' הילל איז אן אייניקל בן אחר בן פונעם יהודי הקדוש.

רבינו: יא, די ראבינאוויטש משפחה, ער איז דאך רבי בנימין'ס אייניקל.[21]

ונפרד רבינו מהם בברכה: שוין, ס'איז זייער שפעט געווארן, א גוטע נאכט, זייט אלע געזונט, מ'זאל הערן בשורות טובות.

---

21 כ"ק אדמו"ר רבי בנימין ראבינאוויטש ז"ל חבר הביד"ץ העדה החרדית בעיה"ק ת"ו, ומייסד ק"ק משכנות הרועים, הי' נכד כ"ק האדמו"ר רבי יהושע ז"ל מפאריסוב, בנו של היהודי הקי' ז"ל.

ברכת ציון וירושלים

בקול שירה וזמרה, נברך ונקלס בנהורא, לרגל יומא טבא בבית ידידינו האי גברא יקירא, כבור איש החסד והמעש, בתבונה ובדעת, מלא מדע וחכמה, בדת תורה מורשה תמימה, מה רב טובו ונחלתו, למען הקמת הבנין האדיר רב פעולתו, מושיט תמיד שבט עזרתו

הרבני הנגיד המפואר כש"ת

מוה"ר חיים צבי אבערלענדער הי"ו

מהיושבים ראשונה במלכות לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו למז"ט

עב"ג החתן הנעלה, פאר המדות והמעלה,
יושב והוגה בתורה, כליל תפארה
כמר אהרן גאלדשטיין נ"י

בן ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו ומוסדותינו פה עיר הקודש, ועומד לימינה במדת הגודש, בתבונתו יזרח אור לישרים, שמו הטוב נודע בשערים, כש"ת

מוה"ר יואל גאלדשטיין הי"ו

עטרת זקנים בני בנים

ידידינו הדגולים והנכבדים, קרואי מועד אנשי שם
עומדים בראש כל קדשי קהלתינו לימין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מהיושבים ראשונה במלכות לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

הרבני הנגיד המפואר

הרה"ח ר' מאיר הירש הי"ו

מראשי הקהילה והמוסדות בקרית מלך רב

הרבני הנגיד המפואר

הרה"ח ר' משה גאלדשטיין הי"ו

חבר הנהלת העיר קרית יואל

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוו מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בברכת ציון וירושלים

וועד קרן הבנין

עיה"ק ירושלים תובב"א

כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד

כל קהל עדתינו

• אהבת קדומים • בעלי בתים נכבדים • אברכי הכוללים •
• אלפי בחורי הישיבות • אבות עם בנים •

כל הקהל הקודש הקטנים עם הגדולים מתאספים אצל

מעמד גדול

סדר הלימוד ברבים

כפי קריאת הקודש של כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

להשתעשע באש התורה במקהלות עם רב ביום מתן תורתינו הקדושה

ביום שני של חג השבועות

משעה 8:30 עד תפלת שחרית

בכל היכלי בתי מדרשינו

מתנה חשובה
לכל הבחורים המשתתפים
משעה 8:45 ואילך

קונטרסים מיוחדים
דפי לימוד החבורות
עניני החג ומתן תורה

"עוד יסיף אומץ לתת חלק ביום לתורה כיד ה' הטובה עליו, ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה, והשם אורחותיו מוצא מקום ללמוד תורה ביום שקבלוה"

(לב דוד – להחדא"א זלל)

צְבִי וְחָמִיד וְרָגִיג, דְּיֵלְאוֹן בְּלָעוּתָא. צְלוֹתְהוֹן בְּכֵן מְקַבֵּל, וְהַנְיָא בָּעוּתָא.

לע"נ הרב הגאון חו"פ רבי פנחס חיים בן רבי נפתלי הלוי ז"ל רובינפעלד
בעמח"ס עטרת השלחן ועוד ספרים בפרד"ס התורה נלב"ע ביום ב' דחג השבועות תש"פ לפ"ק